

"În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele"-

Livu Rebreanu

Director: SEVER URSA

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE COMPLEXUL MUZEAL BISTRIȚA-NĂSĂUD ȘI CONSILIUL LOCAL MAIERU

ANUL XIV Nr. 1 (84) *** MARTIE 2009 *** 8 PAGINI *** 1 leu

Eveniment

Un dicționar neaoș

Prof. Mircea Prahase, după ce s-a risipit, înainte de Decembrie 1989, în munca de corector de publicații sau în aceea de autor de lucrări ale altora (de stat, grad sau doctorat), lucrări atribuite împuțerniciților vremii, a trecut la durarea propriei sale opere.

Astfel că după publicarea a mai multor cărți în colectiv sau coautorat (asupra cărora probabil vom zăbovi altă dată), a trecut la cărți de autorat, cum prea frumos se explică într-o dedicație: „această carte scrisă cu trudă, dragoste și dăruire”.

Astfel, a publicat până acum: „Fragmentarius”, Edit. Supergraph Cluj-Napoca, 2003, „Periplu istorico-toponimic: Valea Zăgrii”, Edit. Supergraph, Cluj-Napoca, 2004, „Porecle și supranume din bazinul superior al Someșului Mare”, Edit. Supergraph, Cluj-Napoca, 2005, iar cea mai recentă carte a sa, asupra căreia vrem să zăbovim este „Glosar regional (județul Bistrița-Năsăud)”, Edit. Napoca Star, Cluj-Napoca, 2008.

Această carte considerăm că are o întreită valoare: lingvistică, didactică și patriotică. Din punct de vedere lingvistic este de remarcat faptul că sunt puține dicționare regionale în lexicografia românească, iar cel al filologului Mircea Prahase „Glosarul regional (județul Bistrița-Năsăud)”, Editura Napoca Star, 2008, este primul în județul nostru.

Cum precizează însuși autorul în prefața cărții (intitulată „Nota autorului”), munca migăloasă și trudnică la dicționar a început încă din anul 1968. A cules peste 1.100 de cuvinte pe care le-a editat în dicționar. Pentru un om care are un adevărat cult al cuvântului, chiar dacă activitatea de cercetător și gnaist al cuvântului este dificilă, în același timp este și plăcută pentru că este de-a dreptul pasionat de ceea ce face.

Astfel, la reinventariere, a „redescoperi” și a reactiva „cuvinte din bătrâni” de mult uitate, nemaiauzite și nemaifolosite de contemporani; aceasta este o muncă de șlefuitor de diamant: trebuie ascultate, „pipăite”, căutate rădăcinile, comparate cu alte cuvinte, stabilit locul și timpul apariției lor, ceea ce nu este deloc ușor. Însă nimic nu se poate compara cu satisfacția descoperirii „unor vestigii complet necunoscute apărute în urma unor companii arheologice”, cum se exprimă iarăși autorul în aceeași prefață.

Pentru a declanșa curiozitatea cititorului, ambiția cercetătorului lingvist și facilitarea utilizatorului cărții, am considerat potrivită „divizarea” întregului material lexical în patru categorii de cuvinte.

Regionalisme „obișnuite” sau comune pentru județul nostru, pentru județele limitrofe și nu numai. Cuvinte care se regăsesc în unele dicționare, puține la număr, însă în majoritatea lor nu. Redăm câteva din aceste cuvinte: a abricțali, a abțigui, acural, batâr, budacă, canceu, cararabă, cinaș, dărab, delniță, fărșang, pârade, pomniță, prici, rozosin, sămădaș, suslă, șlaiser, leac, tuz, țurig, vâcăș, vâj, zăhăi. Cuvinte care păstrează patina timpului, având totodată multă savoare.

Din a doua categorie de regionalisme, cuvinte cu etimologii nesigure sau necunoscute, însărm: airlea, aret, badoc, bândură, boda, bricela, brohoti, bulgi, chiomb, ciște, cimpar, cotoz, feleștoc, gârbi, hudă, lizniță, măcăuț, noajă, prian, spăgmă, zgăuros etc. Pentru mulți dintre cei care s-au născut sau au crescut pe Valea Someșului reauzierea acestor cuvinte este sinonimă cu o „baie” a copilăriei trăite cândva.

Din a treia categorie de regionalisme, cuvinte cu etimologii neprecizate sau incerte, asupra cărora filologii urmează să se pronunțe, cercetătorul Mircea Prahase a reperat: bondină, budigăi, buduhală, buhaș, ceacanău, ciau, durgălare, gălendăr, hâlbe, hărlă, jandră, sfingău, țugui etc.

Contribuția meritorie - directă, expresă și de netăgăduit - își pune „marca” filologul Mircea Prahase asupra regionalismelor (a patra categorie) inexistente în dicționarele

elaborate până acum sau asupra unor cuvinte cu sensuri neînregistrate în dicționarele existente, dar care circulă în județul nostru cu sensurile anume precizate de autorul dicționarului, putându-se vorbi și de o contribuție locală la îmbogățirea tezaurului limbii române de către locuitorii județului nostru.

Aceste cuvinte sunt următoarele: alina, borodău, burdă, celturi, ciocroș, codaț, coșnie, craniză, dată, fânar, filcău, gior, grivă, haptac, hoacâl, jârnicură, lecvar, mazăgălitură, osâr, poneagră, prifont, răsunurele, sânzău, sfingău, spăcel, surcele, sar, tătăișă, tistulaș, turlac, țugui, vijăli, vindic, vrajbă, zămuț, zotar.

Nu numai despre locuri și oameni s-au creat sau există anumite povești. Sunt destule cuvinte care au poveștile lor.

La nivelul de etimologii, în prefața cărții sale, Mircea Prahase relatează „povestea” anumitor cuvinte: a bricela = a se juca de-a bricelatul, obicei ce se practică doar în Mocod a doua zi de Rusalii; ine, cuvânt cules de Emil Boșca-Mălin din Maieru într-o poezie populară; colceșei = cartofi rupți de jumătate, numai la Zagra (nu știm cum se explică existența în Maieru a cuvântului frică = cartofi cu unsoare, dar care nu se regăsește nici măcar în Anieș, sat component al comunei Maieru).

Din comentariile făcute asupra cuvintelor se degajă multă dragoste a autorului dicționarului asupra locurilor și oamenilor din județul nostru (noi i-am spus patriotism, ceea ce astăzi nu se mai poartă de noua generație).

Chiar dacă originea latină a limbii române este un adevăr pe care de multă vreme nu-l mai contestă nimeni, lingvistul Mircea Prahase își face o datorie de onoare (profesionistă și didactică) prin a sublinia originea latină a majorității cuvintelor glosarului său. La alte cuvinte ajunge până la stratul etnic (geto-dac) al poporului și limbii române, fără a face rabat din menționarea etimologiei nelatine (maghiare, germane, slave) pentru celelalte cuvinte ce se regăsesc în dicționar.

Din punct de vedere didactic, Glosarul județului Bistrița-Năsăud este de o utilitate imediată. Cu un astfel de dicționar pe masă orice școlar însușește mai lesne și profund opera celor doi mari scriitori conjudețeni: Coșbuc și Rebreanu.

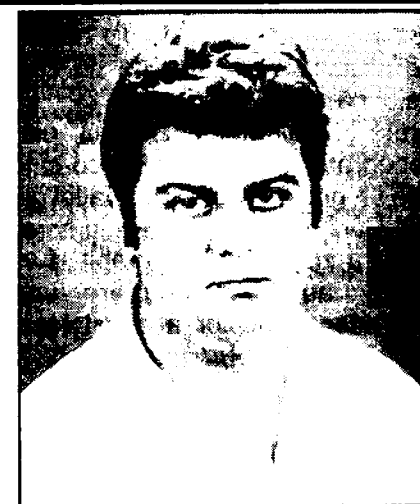
Nu numai prin această carte, ci prin întreaga sa operă, Mircea Prahase este un apărător de nădejde al limbii și folclorului din Țara Năsăudului (unde includem și teritoriul fostului raion Bistrița) contra unor bombardări nemiloase din partea unor neologisme nelalocul lor, manele cu o muzică îndoielnică și, mai ales, versuri execrabile, ceea ce poluează folclorul românesc contemporan (poate de aceea județul Bistrița-Năsăud n-are un manelist de notorietate), precum și contra unor jurnaliști care nu cunosc și nu stăpânesc bine frumoasa limbă românească.

La sfârșitul migăloasei sale lucrări și la publicarea dicționarului, Mircea Prahase trebuie să fi trăit satisfacția lucrului împlinit, cartea sa purtând pecetea unui merit îndoit: cuvintele din glosar au darul de a contribui la îmbogățirea vocabularului limbii române prin reactivarea lor, iar dicționarul său este de o utilitate școlară incontestabilă.

Cum cartea a apărut într-un număr redus de exemplare, iar activitatea cercetătorului în ale lingvisticii este continuă, reperând noi cuvinte locale, se necesită îmbogățită cu aceste cuvinte descoperite, reactivitate.

Așadar, prin publicarea Glosarului regional „Județul BN” lexicografia românească este mai bogată cu o carte de multă trebuință datorită utilității dicționarului, a unui autor de apreciat datorită muncii depuse de cercetare și a unei edituri de respectat datorită inițiativei de a edita (și poate de a reedita) un astfel de dicționar.

MACAVEI. AL. MACAVEI

La despărțirea de domnul profesor Ovidiu Barna (1979 – 2009)

- Nu este drept, Doamne, ca părinții să-și conducă fiul pe ultimul drum!
- Nu este drept, Doamne, ca fratele să afle vestea năprasnică a morții fratelui!
- Nu este drept, Doamne, să-l iei la Tine pe tânărul cumsecade care este pe cale de a-și întemeia propria familie!
- Nu este drept, Doamne, să duci atât de repede în lumea celor drepti un om altruist și generos care și-a ajutat întotdeauna aproapele!
- Nu este drept, Doamne, să nu lași un tânăr profesor să se bucure de roadele muncii sale!
- Nu este drept, Doamne, să despați de cei dragi atât de devreme un suflet care s-a născut cu cultul prieteniei în sânge!
- Nu este drept, Doamne, ca învățătoarea și dirigintele să-și petreacă fostul elev la groapă!
- Nu este drept, Doamne, să chemi lângă Tine un semen de-al nostru care ar fi trebuit să se bucure mai mult de lumina Ta!
- Nu este drept, Doamne, ca dascălul să rostească necrologul fostului său elev în lumea asta întoarsă pe dos!
- Nu este drept, Doamne, să îngropi tinerețea și să lași bătrânețea să-și poarte hainele grele pe pământ!

Dragă Ovidiule, ne va fi dor de inteligența ta sclipitoare, de cuvintele tale pline de subînțelesuri, dar și de optimismul tău molipsitor!

Dumnezeu să te odihnească în pace!

ICU CRĂCIUN

Directorul revistei noastre a împlinit, pe 8 martie, o vârstă rotundă, iar noi îi dorim multă sănătate și alte multe împliniri pentru El și pentru noi, ucenicii, discipolii și admiratorii venerabilului nostru Domn Profesor: SEVER URSA.

Să ne trăiți întru mulți ani!

Cartea

Monografia Parohiei Greco-Catolice din comuna Maieru, județul Bistrița-Năsăud,

de Iuliu Pop și Augustin Partene

O carte care cu siguranță îmbogățește istoricul cultural măierean, aducându-l totodată până în prezent, scrisă cu pasiune și stăruință în speranța reșezării în drepturi a bisericii unite cu Roma, din localitatea aflată sub cele trei măguri, iese la lumină la sfârșitul anului 2008. Personal, am perceput-o (și ecourile receptării cognitive sunt încă în plină reverberație...) ca o victorie de ordin cultural, ca un eveniment de natură documentară cu caracter de mărturisire istorică.

Apărută la Editura "Mesagerul" din Bistrița, această monografie a parohiei greco-catolice din Maieru umple un gol la nivelul informației generale a măiereanului. Căci nu mulți sunt aceia care, luați de treburile de zi cu zi și de ritmul grăbit al vremurilor contemporane, au acordat mare importanță reapariției pe scena cultelor a acestei confesiuni, interzise în 1948 de regimul comunist.

Cartea este opera a doi preoți marcantți în viața greco-catolică locală, cunoscuți și recunoscuți cel puțin la nivel episcopal: preotul Iuliu Pop, care prezintă monografia parohiei până în anul 1938, pe alocuri completată de preotul Augustin Partene, personalitate în viață, căruia i se cuvin meritele și mulțumirile noastre, ale cititorilor, căci fără trudența Domniei-Sale cât și a fiicei acestuia, Dorina (căsătorită Moisil), cartea nu ar fi văzut lumina tiparului.

Manuscrisul dactilografiat al monografiei celui dintâi a fost donat de Iuliu Pop, fiul preotului, părintelui Augustin, urmând ca acesta din urmă să o continue, cu minuțiozitate și finețe morală demne de o viață de preot.

În prefața semnată de Icu Crăciun, unul dintre curatorii parohiei, aflăm un portret făcut preotului octogenar în viață (Augustin Partene), cât și anumite lămuriri privitoare la interzicerea cultului greco-catolic din România. Despre monografia preotului Iuliu Pop, aflăm aici că datează de la 13 aprilie 1938.

Atmosfera conferită cititorului de prima parte a cărții este una care îmbină istoricul cu artisticul, în sensul ilustrării datelor citate din diferite istorici (printre care și Nicolae Iorga) ori diferite manuscrise din arhivele bisericești, precum și alte publicații cu caracter istoric-documentar, cu culoarea locală măiereană. Toponimele dau cititorului (în primul rând celui măierean) posibilitatea reconstruirii imaginii de altă dată. Suntem transportați, în această lume a bisericii unită cu Roma (rezultat al Mișcării de orientare latină a Școlii Ardelene), abia după trasarea cadrului istoric (atestarea localității, delimitările de ordin geografic dar și administrativ-teritorial-politic). Liste de preoți, mai ușor sau mai greu de situat în timp (manuscrisele din arhive fiind pe alocuri ilizibile), uneori însoțite de proprietățile pe care aceștia le posedau, date privind recensământul populației (care merg în trecut până în anul 1733 ! când localitatea număra 1265 de suflete), destinul clădirilor bisericești (ori mămăstirești) afectat în mai multe rânduri de trecerea nefastă a tătarilor, procesul de militarizare a comunei din secolul al XVIII-lea, listele cu eroii căzuți în timpul celor două Războaie Mondiale, întemeierea cătunului Anieș cât și a „surorilor” mai mici, Poiana-Ilvei, Măgura-Ilvei și Ilva-Mare etc., creează un tablou vast și variat al vieții măierenilor de-a lungul vremii. Spre menționare: preotul paroh Iuliu Pop a slujit 33 de ani în Maieru.

Preotul Augustin Partene, cel care a completat pe alocuri partea respectatului său înaintaș, Iuliu Pop, aduce și astfel serviciul cititorului, menționând uneori, în paranteze, la care „astăzi” se referă autorul [1938], ori adăugând informații de al

cărora caracter imperativ este convins (bunăoară de dispariția din biserică din deal a unor icoane de valoare inestimabilă după anul 1989).

Trecând mai departe în revistă evenimentele din viața parohiei greco-catolice din Maieru, preotul Augustin redă condițiile de trecere forțată de la biserică unită cu Roma la cea ortodoxă, în condițiile în care în Maieru exista înainte de această dată (1948) „un singur” apartenent la ortodoxism! De la această dată, viața celor care au rămas credincioși greco-catolicismului, nelăsându-se convertiți la ortodoxismul de culoare slavonă, a îmbrăcat haina grea a urmărilor, a persecuțiilor, sfârșind uneori prin a plăti cu închisoare pentru „încăpățănarea” de a nu trece la „religia de stat”, cum se exprimau autoritățile vremii.

Preotul Augustin continuă, în clandestinitate, cu riscuri mari care îi periclitau libertatea, să-și exerseze profesia bisericească. Într-o casă particulară, devenită mai apoi capelă, cu draperiile lăsate, ori direct în natură, în grupuri care îl urmau ajungând uneori până la câte una din cele trei măguri care încadrează localitatea. În paralel profesează la dispensarul medical din localitate, contribuind la tămăduirea bolnavilor, făcându-și datoria în mod exemplar.

Partea aceasta a cărții cunoaște, pe lângă obiectivitatea datelor pe care le aduce la lumină, și latura unui sentiment de durere și nedreptate, lesne de înțeles. Dar mai presus de toate transpare aici voința acestuia ca, dincolo de toate, disensiunile și litigiile dintre ortodocși și greco-catolici, stă credința în Dumnezeu, fără culoare confesională.

Încercările de retrocedare a clădirii bisericii, abuziv preluată de ortodocși în anul 1948, rămân fără roade. Preotul Augustin nu cunoaște „hodina”, scrie la diferite societăți de binefacere de profil din străinătate (la Roma, la Viena cât și în Germania), anexând de fiecare dată un plan al construcției bisericii (pe terenul acordat de primărie). Eforturile îi sunt răsplătite: biserică se ridică (într-un timp foarte scurt) și este sfințită în anul 1997. Visul devine astfel realitate!

La diferențele de spectru, cele de conținut ori de opinie nu vrem să ne oprim aici. Îi lăsăm pe cititori să descopere singuri, dincolo de aceste deosebiri de fond ori de nuanță, o lectură care îl va purta pe terenul istoriei, al evlaviei creștine, al curiozității de a-și descoperi semeni genealogici etc.

Cartea pune la dispoziția cititorului și anexe, cea mai consistentă fiind cea fotografică, deosebit de ilustrativă (inclusiv câteva „bilduri” datând 1928, reprezentând „Sfintirea Apei de Bobotează”), dar și file din corespondența dintre poetul Iustin Iliesiu și episcopul Iuliu Hossu. De asemenea aflăm aici o copie legalizată (text tradus din limba maghiară) a testamentului grofului Zicky Domokos, „întocmit la data de 13 februarie 1876 în comuna Maieru.”

Prin rândurile de mai sus (poate cam multe pentru o recenzie) sperăm să fi trezit interesul cititorilor pentru această apariție editorială, carte scrisă cu multă dăruință, de o valoare incontestabilă. Dincolo de aceasta, trebuie să menționez că semnatarul acestor rânduri nu a intenționat lezarea morală, ori defavorizarea vreuneia dintre cele două grupări confesionale. „Monografia parohiei greco-catolice din Maieru, județul Bistrița-Năsăud.” - o carte obligatorie în fiecare bibliotecă măiereană.

Ostfildern, 18.01.2009

Damaschin Pop-Buia

Lirica didactică

Iepurașul meu respiră

Iepurașul meu Gerilă
Este mare și voinic
Măncă-ntruna și de silă
Nu se teme de nimic.

Astăzi la biologie
Am aflat o veste bună
Iepurașul ca și mine
Respiră în voie bună

Îl privesc! E-ncântător,
Sufală parcă-i un motor
Totul este uimitor
C-un sistem respirator.

Sistemul lui respirator
E format din doi plămâni,
Aerul ajunge-acolo
Prin căile respiratori.

Prima dată ajunge-n nas
Și nu-i trebuie nici un ceas;
Imediat e în faringe
După-aceea în laringe;

Nu-i nevoie nici de cheie
Imediat e în trahee
Din trahee, trece-n bronhii,
Nu-i trebuie căi aleatorii.

Din bronhii, aeru-i la el acasă
E ajuns deja în plămân
Mai trece prin niște bronhiole
Și-ntr-un sac alveolar
Și apoi totul este clar.

Alveolele pulmonare,
Cum sunt ele primitoare,
Oxigenul l-au luat
Și la sânge l-au predat;

Să nu fie supărare
Dioxidul de carbon venit din organism
Este-un schimb integralist,
Îl trimite imediat
Pe unde oxigenul a intrat.

Astfel toți sunt împăcați,
Iepurașu-i rezolvat,
Are-ntruna oxigen
Poate trăi cât un tren.

CORNELIA SZAKACS

Șezătoare în muzeu (2001)

Epigrame * Epigrame

Cati 1

A lăcrimat când pentru dascăli
O lege dreaptă s-a votat,
Dar de când este ea ministru,
Lacrimile i-au secăt.

Cati 2

De ce plângi, Ecaterina?
Iată, legea s-a votat
Și ți-au dat și portofoliu,
Iar la dascăli, un rahat!

Cati 3

Suflă nasu, șterge ochii
Și ieși din opoziție,
Căci plânsu te-a făcut
Ministru-n Coaliție.

D-lui redactor șef

Manole, pentru mănăstire
Sacrifică pe soața sa.
Icu, pentru o epigramă
Face cinste c-o cafea!

A fi sau a nu da

„A fi sau a nu fi? – se-ntreabă,
Hamlet în ciudata-i dramă.
Ca-ntr-un colind, vă-ntreabă contrariați,
Toți dascălii: „Ne dați, ori nu ne dați?”

Pledoarie pentru legea Boc

Pensionarul angajat primește două pânișoare.
Un tânăr absolvent, nici măcar una n-are.
Dar media contează, și în medie pare
Că ar păpa, de-a dreptul, o pâine fiecare!

Adela Cotul

Tineri măiereni în
costume strămoșești (2002)

Autoevaluarea Abramburicăi

Ca candidată, v-am promis
Mărirea cu cincizeci la sută.
Atunci am plâns, dar am omis,
Că când conduc, devin absurdă!

Second hand university

Cei ce-s azi la facultate,
Chiar dacă nu știu nimic,
Pot obține rezultate
Doar știind s-apeșe ... click!

Regret

Doamne când mi-ai dat un rost
Și nu m-ai uitat hoinar,
Mai bine mă lăsați un prost,
Decât dascăl ... bugetar.

Miniștrilor supt Boc

Noi suntem cei care educă
Și nu dorim onoruri.
Noi avem spor la muncă,
Ei ... la tăiat de sporuri!

Puterea leului

În sălbăcie leii sunt temuți
Și demnitatea lor n-are hotar,
Însă sunt slabi și prea mărunți
La casa de schimb valutar.

Efectul crizei

Când criza se instaurează
Are efect în chestii sociale,
Însă pe badea Ion îl afectează,
De pe la gât și până pe la șale.

Victorie istorică

La Haga ne-au îmbogățit:
Au dat petrol și gaze țării.
Noi avem doar de pregătit
O climă pentru fundul ... mării.

Visul american

Deși-i un președinte de culoare,
Obama, pare-un om integru.
Ciudat un singur lucru mi se pare:
Muncesc, legal, albi la ... negru!

Grigore Cotul

Insemnări Pe contrasens

Pentru a putea conviețui pașnic oamenii și-au dat seama încă din cele mai vechi timpuri că au nevoie de un set de norme cu caracter obligatoriu pentru toți. La început erau legile nescrise (tradițiile, obiceiurile pământului) iar mai târziu a fost nevoie ca legile să fie stabilite și apărute de puterea de stat. Ele se refereau la toate domeniile vieții începând cu cel religios și terminând cu cel politic și erau diferite unele dintre ele în funcție de ordinea de stat și perioada istorică pe care o parcurgea statul. Odată cu trecerea timpului legile au evoluat multe dintre ele nemaicorepunzând dezvoltării societății. Unele dintre ele au rămas aproape în forma lor inițială chiar dacă au fost elaborate în urmă cu mii de ani. Legile sunt făcute de regulă pentru a satisface majoritatea dar s-au produs și legi pentru un număr nesemnificativ de oameni, ba chiar și pentru o singură persoană. Niciodată o lege nu a putut să mulțumească (să convină) tuturor membrilor societății, dar au trebuit respectate de voie, de nevoie sau din obligație. Cine nu a respectat legile a trebuit să plătească într-un fel sau altul pentru aceasta. La noi poate altfel ca în alte zone geografice au apărut și legi care nu prevăd sancțiuni pentru cine nu le respectă sau s-au prevăzut sancțiuni dar nu sunt aplicate.

Mulți dintre noi ne mirăm că legile nu sunt respectate de X sau Y dar uneori suntem în situația în care le-am încălcat. La români nerespectarea legii este un sport național cu consecințe dăunătoare pentru toți, nerespectarea lor fiind cu efect de bumerang. Un mare fotbalist spunea într-o emisiune TV că legile sunt făcute pentru a fi driblate (pentru a nu fi respectate).

Pentru a nu suferi din cauza nerespectării legilor obișnuite, poate ar trebui elaborate și adoptate unele legi cu caracter special cum ar fi:

- toată lumea ar trebui să fie obligată să zică mormăit „Bună ziua!”;
- fiecare să fie obligat să-și înjure mama;
- fiecare să fie obligat să se pișe pe garduri sau în spatele blocurilor;
- legea prin care fiecare să fie obligat să arunce gunoaiile prin parcuri, pe străzi, sau pe unde apuci;
- legea scrierii a tot felul de prostii pe garduri sau pe pereți;
- legea scrijelirii copacilor din păduri și parcuri;
- legea prin care tinerii să fie obligați să stea pe scaune în mijloacele de transport iar femeile, copiii și bătrânii bolnavi să stea în picioare;
- legea prin care să ți se interzică să înapoiezi ceea ce ai împrumutat de la alții sau dacă totuși înapoiezi datoria atunci să o faci cu mare întârziere;
- să fie o lege a taxei pe orice;
- legea prin care să fii obligat să nu-ți vizitezi neamurile decât o dată la câțiva ani;
- legea frecventării obligatorii a barurilor încă înainte de împlinirea majoratului;
- părinții să fie obligați să-și ducă copiii la nunți sau la alte petreceri și să-i țină până în zori;
- legea fumatului în public și obligării fumătorului să arunce chiștoacele pe jos;
- legea cântatului pe străzi în timpul nopții;
- legea salariilor și a pensiilor cât mai mici;
- legea pensionării sau a primirii de ajutoare pentru boli închipuite;
- legea creșterii prețurilor nejustificat;
- legea prin care vedetele să fie obligate să se laude pe posturile de TV că nu învățau nimic și făceau tot felul de abateri când erau elevi;
- o lege de a sta cu capul acoperit în instituțiile publice și de a mesteca leneș gumă;
- o lege a interzicerii bonurilor valorice pentru salariații bugetari;
- să lipsească o lege a lipsei de medicamente.

Să ne imaginăm cum ar fi dacă aceste legi speciale și altele ca ele nescrise aici nu s-ar respecta.

Valer Pop

istorie

Maieru - File de monografie

Din „Tumultus pagorum...” 1/, capitolul „Mândrii măierene”, vom mai extrage câteva fragmente din care vom înțelege ponderea participării măierenilor la revolta amintită.

Todor Clompoș îi ajută pe Ștefan Nimigeanu Cute și amândoi înconjurați de 40 de pușcași aleși cutreieră toate satele districtului, fără să îndrăznescă cineva să se atingă de ei. Organizează satele în timp ce mai marii bistrițeni sunt tot mai îngrijorați. Măiereanul rebel Todor Clompoș l-ar fi însoțit pe Cute în drumurile făcute la Viena pentru a găsi dreptatea.

Dar aceste mișcări din Ținutul Năsăudului n-au ajuns la amploarea răscolei lui Horea, din 1789, datorită faptului că au fost înăbușite în sânge chiar în timpul când se transformau într-o revoltă împotriva Habsburgilor care plănuiau militarizarea ținutului. Cel dintâi cade jertfă bătrânul Tănase Todoran, ucis cu roata pe platoul „Mocirla” de la Salva (1762).

Ștefan Cute a fost prins și încarcerat în 1761. Apoi au fost arestați pe rând toți colaboratorii, cu siguranță, mai întâi, Clompoș din Maieru. Apoi: Petre Croitor, Ilieș Hogeș și Ștefan Mogoșan a Găcioaiei și Pintilie a Boșchii, toți din Maieru. Acesta din urmă va înlocui pe Clompoș și va continua să organizeze revolta împotriva magistraturii bistrițene. Arestarea frunțașilor, însă, face ca aceste mișcări țărănești să se estompeze sub tăvălugul militarizării ținutului. De remarcat faptul că locuitorii satelor ajutau pe capii revoltei cu banii necesari demersurilor lor. Aceasta a putut conferi măierenilor „un titlu de glorie”. 2/

Autorul Emil Boșca Mălin remarcă cu dreptate că s-au găsit, ca oriunde, și măiereni trădători ai cauzei revoltei, ai acțiunilor țărănești, care informau pe ascuns pe bistrițeni despre mersul evenimentelor. E de părere ca numele lor să fie cunoscute de viitorime, astfel se dă numele lui Vasile Ometiță, slobotnicul, fost jurat (primar). Altul este Isip Morar pe care îl „probozește” însuși Ștefan Cute, luându-i ca pedeapsă doi boi. În schimbul trădării erau scutiți de impozite, după cum reiese din evidențele magistraturii.

Juzii și slobodnicii acelor vremuri erau obligați să-l informeze pe magistrat asupra oricărui aspect al evenimentelor locale „De aceea - spune mai departe autorul amintit - nu vom găsi în tot cursul luptei un primar conducător al răzvrătiților. Dacă totuși se întâmpla ca glasul sângelui să fie mai tare, cum s-a întâmplat cu Pintilie Boșca, atunci el era imediat destituit, expunându-se la cele mai nemiloase răzbunări”. 3/

Suntem de aceeași părere cu E. B. Mălin, strănepotul aceluși neînduplecat și dărz Pintilie Boșca, precum că revolta districtului valah din anii 1755 - 1762 este puțin cunoscută de generațiile actuale. Ea depășește cu mult cadrul religios, extinzându-se în plan social și politic contra asupritorilor care în părțile noastre erau sașii, deocamdată, iar în restul Ardealului nemeșii unguri, contra cărora, cu 15 ani mai târziu, tot din munți tumultuosul Horia, marele simbol al luptei românilor pentru libertate națională și dreptate socială. „E adevărat, spune autorul, că atunci când mișcarea promitea să ia amploare a luat și caracterul de protest religios contra Unirii cu Roma, la îndemnul lui Sofronie, dar tot atât de adevărat este că era mai ales contra Habsburgilor, care, în lăcomia stăpânirii le stricau legea. Acestei lupte, cum am mai spus, a căzut jertfă bătrânul Tănase Todoran și ortacii săi, astăzi martirizați.

La toate aceste șicanări se adăugau multe alte persecuții din Districtul român năsăudean: frica de cătănie, anii de foamete, lipsa de pământ roditor, corvezile de tot felul, au făcut ca o bună parte din locuitorii satelor din Valea Someșului Mare „să-și ia lumea în cap”, părăsindu-și vatra strămoșească, luând calea pribegiei spre Bucovina și Moldova. Cifrele bejenarilor, după puținele date publicate până azi sunt de-a dreptul impresionante: din comuna Maieru s-au bejenărit între anii 1760 - 1770, 41 de familii cu 185 membri de familie.

Dar despre acest atât de dureros capitol din istoria acestui colț de țară românesc vom opina în episodul următor.

SEVER URSA

Note bibliografice

- 1/ „Tumultus 23 pagorum Districtus valachici Bistriciensis”, în vol. Emil Boșca Mălin, *Spicuri din trecutul unui sat grăniceresc*, Editura Asociației Scriitorilor și Gazetarilor Năsăudeni, Buc. 1945; pag. 33 - 37;
- 2/ idem, pag. 34
- 3/ idem, pag. 36

Soliloc în ziceri înțelepte

Înțelepciunea

Cea mai mare bogăție a omului ar părea să fie înțelepciunea, singura pe care soarta nu i-o poate lua și ea rămâne nepieritoare.

„Înainte de a dărâma ceva, trebuie să fi sigur că vei putea clădi altceva mi bun” (Plutarch 50 - 125).

Prin labirintul vieții trebuie să te ții mereu de firul Rațiunii. Cu ea vei răzbi întotdeauna. De aici vine și zicerea „Măsoară de șapte ori și taie o dată”. Înțelepciunea autentică este străduința continuă și încordarea de a percepe și a urma îndemnul Rațiunii. Iar Rațiunea este dovada îndumnezeirii.

Adesea stările de durere și necaz generează reflexii de felul celei rostite recent printre lacrimi, de către părintele unui mare sportiv român care fusese ucis în străinătate. Însoțind trupul neînsuflețit, înjunghiat, în locul unui gând de răzbunare, reflectă ca pentru sine: „Nu trebuie să aprinzi toată pădurea pentru un ciot”. Iată o probă de înaltă înțelepciune venită din preajmă.

Dimitrie Cantemir (1673 - 1723) spunea: „Știința înțelepciunii nu în scaune trufașe și înalte, ci în capetele plecate și învățate locuiește. Lucrurile mari și cei ce nu le știu; iar lucrurile mici și cei ce le știu nu le știu.”

O cale sigură de dobândire a înțelepciunii este aceea de a reaminti mereu oamenilor cugetările pe care înțelepții vremii le-au zămislit din bogata lor experiență. Tatăl meu, tânărul Augustin, cum am mai spus cândva, ne sfătuia că atunci când toți vorbesc într-o adunare, se aude doar cel ce tace. ...Și tot el continua: de vezi cumva că s-ar putea să spună vreo prostie, ami bine umple-ți gura cu apă când te trezești dimineață, și-o aruncă doar seara, când te bagi sub pătură. Parafrazând niște proverbe italiene putem zice că acela care merge încet, prudent, merge sigur; cine merge sigur, ajunge

departe. Scoțierii, cunoscuți prin zgârcenia lor, spun că un foc mic, care dă căldură, prețuiește mai mult ca un foc mare care frige”. „Dacă tăceai, filosof rămâneai” spuneau bătrânii noștri. Trebuie să ne repetăm mereu zicătorile: Lucrul bine început, jumătate e făcut, La un sac de învățătură trebuie un care de minte, Toți se plâng de bani, dar de minte nimeni s.a.

Cato cel Bătrân, istoric latin (234 - 149), își sfătuia discipolii să fie proști când împrejurarea o cere. A ști să simulezi prostia când trebuie este cea mai mare înțelepciune. Iar în Mahabharata indienilor găsim următorul portret al omului înțelept; îl redăm concentrat: Înțeleptul nu se mânie, nu se repede, nu-și pierde curajul nici cumpătul nu se înveselește, nu se întristează, nici când se află în mare strâmtorare ori nenorocire; el își păstrează caracterul înăscut, neclintit ca Himalaya.

Trebuie să ști să fii înțelept și pentru tine însuși, altfel la ce ți-ar servi înțelepciunea. Ferice de acela care, spre a deveni înțelept trage învățătură din pășaniile altora. Un sfat biblic ne îndeamnă să fim șireți ca șerpii și înțelepți ca porumbeii.

Definirea științifică a noțiunilor de înțelepciune și aceea de înțelept o dau, totuși dicționarele. Așadar, înțelepciunea este capacitatea superioară de înțelegere și de judecare a lucrurilor. Cumpătare, prudență, moderație determinată de experiență, spirit de prevedere. Înzestrat cu înțelepciune, este cel care are mintea limpede, este cuminte, deștept.

Și totuși, recurgând la literaturizare, spunem pe drept cuvând, că ea, înțelepciunea, este o avere spirituală nemărginită.

ION DELAMARGINĂ

Construită în 1860 - în Balasâna

Strămoși...

Vechea căsuță a rebrenilor din Prislop (1903)

Didactica nova

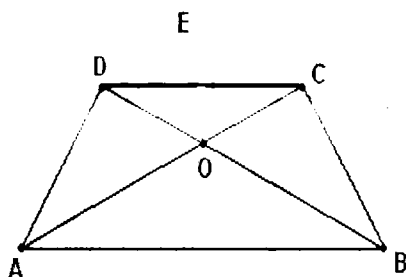
Model de teză unică la clasa a VII-a
Semestrul II, mai 2009

Partea I – 48 puncte – pe foaia de teză se trec numai rezultatele

- Dintre numerele $a=2,3$ și $b=2,3$ mai mic este
 - Media aritmetică a numerelor $-4, -12$ și 6 este
 - A cincea zecimală a numărului $2,3$ este
- Calculul $2a-3a+5a$ este
 - Soluția ecuației $2x-4=x+2$, este
 - Calculul $(x-3)(x+3)$ este
- Dacă un triunghi echilateral are aria $9\sqrt{3}$ cm², latura lui este
 - Desenați un triunghi dreptunghic.
 - Catetele unui triunghi dreptunghic sunt $a\sqrt{3}$ și a , unde $a \in \mathbb{N}$. Ipoteuză este
- Numărul de diagonale ale unui pentagon este
 - Într-un triunghi dreptunghic, înălțimea este media geometrică între
 - Calculul $\sin^2 30^\circ + \cos^2 60^\circ$ este

Partea a II-a – 42 puncte – pe foaia de teză se redactează rezolvările complete

- Se dă $E(x)=x^2-1$
 - Descompuneți $E(x)$ în factori.
 - Arătați că $E(n) \cdot n$ este divizibil cu 6 ; $n \in \mathbb{N}$.
- În prețul unei cărți s-a aplicat în prima etapă o reducere de 10% , a doua etapă 10% din rest și prețul de vânzare este 900 lei.
 - Care este prețul inițial?
 - Care este prețul de vânzare la prima reducere?
- În trapezul isoscel $ABCD$ cu $AB \parallel CD$, $AC \perp BD$, $AC \cap BD = \{O\}$, E – simetricul lui O față de DC ; $AB=10\sqrt{2}$ cm, $DC=8\sqrt{2}$ cm. Se cere:
 - Desenați segmentul EO .
 - Aria trapezului $ABCD$.
 - Aria triunghiului DOC .
 - Aria $ABCE$.

Propunător: prof. Andronesi Simion
Gr. Șc. „Liviu Rebreanu”, Maieru

Model de teză unică la clasa a VIII-a
Semestrul II, mai 2009

Partea I – 48 puncte – pe foaia de teză se trec numai rezultatele

- Rezultatul calculului $2a-5a+4a$ este $a \in \mathbb{R}$
 - Rezultatul calculului $(x-y)(x+y)$ este $x, y \in \mathbb{R}$
 - Soluția ecuației $x+5=9$ este $x \in \mathbb{N}$
- Soluția sistemului $\begin{cases} x+y=6 \\ x-y=8 \end{cases}$ este $x=...$, $y=...$
 - Soluțiile ecuației $x^2-4x+3=0$ sunt $x_1=...$, $x_2=...$
 - Soluția inecuației $|x| \leq 3$ este
- Desenați un tetraedru.
 - Dacă muchiile sunt egale se numește
 - Toate fețele sunt
- Un cub are diagonala $6\sqrt{3}$ cm, muchia este
 - Un paralelipiped dreptunghic are dimensiunile 10 cm, 6 cm, 4 cm. Diagonala este
 - Trunchiul de piramidă se obține prin

Partea a II-a – 42 puncte – pe foaia de teză se redactează rezolvările complete

- Fie funcția $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, $f(x)=x+4$
 - Reprezentați grafic funcția și aflați aria triunghiului format de axe și grafic.
 - Arătați că $x \cdot f(x) + 4$, $x \in \mathbb{N}$ este pătrat perfect.
- Rezolvați inecuația $\frac{x-3}{-2} - \frac{1}{3} \leq \frac{1}{6}$, $x \in \mathbb{R}$
 - Arătați că ecuația $x^2 + (m+1)x + m = 0$ are soluții reale, m – parametru real.
 - Aflați pe m , pentru care rădăcinile sunt egale.
- În figura 1, corpul $VABCD$ este o piramidă patrulateră regulată iar M este mijlocul lui BC .
 - Completați pe foaia de teză figura cu segmentul OM
 - Dacă $OM=6$ cm, $VM=10$ cm, aflați aria triunghiului VOM
 - Aflați aria totală și volumul piramidei.
 - Determinați distanța de la punctul M la planul (VAD) .

Considerații generale asupra numelor proprii din opera lui Liviu Rebreanu

Numele proprii din opera scriitorului Liviu Rebreanu au fost studiate sub toate aspectele amintite anterior insistându-se mai ales asupra aspectului simbolic ale acestora. Am acordat o atenție deosebită tratării numelor proprii prin prisma sistemului de denotație populară locală, având în vedere propria mărturisire a scriitorului că și-a luat toate personajele rustice din literatura sa din Maierul Năsăudului. O primă categorie de nume, cele autentice, denumesc în primul rând prietenii din copilărie ai scriitorului la Maieru, cât și foști colegi de școală: Dumitru Boșca, Constantin Partene, Vichente Ilieș, Iulian Cioarba, Sanjoan, Aiexa Candale și alții. Altele sunt cunoștințele din Maieru cu care Rebreanu a luat contact direct: Briceag, Holbea și Găvan, lăutarii din romanul *Ion*; Ileana Baroneasa, Florica – fata pădurarului, preotul Grozea, țărănul Grigore Ilieșu, notarul Sanjoan, Armeanul, Mihoc etc. Numele acestora au fost preluate împreună cu particularitățile identice ale persoanei din realitate sau în mare parte asemănătoare.

O a doua categorie de nume din rândul celor autentice sunt cele purtate de persoane reale dar care în opera lui Rebreanu apar total deosebite ca însușiri sau fel de viață. Este cazul notarului Stoessel din romanul *Ion*, al lui Ion Glanetașu, Petre Petre și al preotului Belciug. *Ion* și Petre Petre au ca notă comună sărăcia. Călinescu numea romanul *Ion*, romanul copilăriei. Așa se explică existența acestor nume autentice deoarece în aceste notițe din copilărie sunt înfățișați oameni și întâmplări care au existat aievea. Întâmplările din romanul *Ion* sunt amintirile din copilărie ale lui Rebreanu. Alte nume autentice măierene sunt: Codrea, Boroiu, pădurarul Laar, Wolf, Hojda, contele Zichy și cele ale evreilor care arată simpatia scriitorului în egală măsură pentru

toți cei cunoscuți îndeaproape în satul copilăriei.

Din Ilva Mare scriitorul a preluat numele autentic Galan în piesa *Plicul*.

Din zona Năsăudului se întâlnesc nume autentice ca cel al învățătorului Zăgreanu din romanul *Ion*, Belciug și Tancu, Tabără din nuvela *Proștii* și Pălăgieșiu din romanul *Pădurea Spânzuraților*. Din listele cu nume ale scriitorului au trecut neschimbate în operă doar câteva: Tudor Aleman din romanul *Adam și Eva*, Ignat Pascu din schița *La urma urmelor*, Petre Petre din romanul *Răscoala* și alții. Observăm că numele proprii autentice folosite de autor sunt destul de reduse. Ele denumesc în primul rând țărani cunoscuți îndeaproape de scriitor: Codrea, Boroiu, Ion a Ravechii, baba Procopoaia, Todosia, Saveta, Mihoc și alții apoi reprezentanți ai micii burghezii sătești: preoți, dascăli, funcționari pe lângă primăriile locale, mici negustori.

Alte nume proprii preluate de la persoane reale dar din alte zone sunt: Lache Grădinaru, baba Ioana și Vasile Zidaru din romanul *Răscoala*. Prin optimismul lucid dominat de înțelegerea gravă a vieții Rebreanu ne apare drept o încorporare cu valoare simbolică a clasei țărănești din care s-a ivit și cu deosebire a lumii rurale din Transilvania.

Toponimele reale cuprind întreaga arie geografică a Țării Năsăudului.

O a doua categorie de nume de mai largă întrebuintare în opera lui Rebreanu sunt cele parțial schimbate. Materialul onomastic a fost scos de scriitor mai mult din cele văzute și nu din cele citite, orientare care-l va determina pe scriitor la acel realism viguros din opera sa.

Prof. IACOB NAROȘ

Dariu Pop sau "Dascalul din Blidari"

- editura Someșul, Satu Mare 2008

ECOURI

(Damaschin Pop Buia – Osfildern - Germania către Icu Crăciun)

De asemenea emoționant pentru mine a fost să văd preocuparea ta pentru punerea acolo unde și-ar fi avut încă de mai devreme locul, a doi oameni, meșteșugari în ale scrisului, amândoi minți ascuțite (asta fără urmă de peiorativ): Sandu Rațiu, prietenul și colegul tău, un înflăcărat în sensul adevărat al cuvântului (rar mi-a fost dat să întâlnesc un om care să trăiască atât de intens ...secunda), care a reușit - nedrept de târziu - să deuteze editorial.

Celălalt este profesorul Costea, pe care l-am cunoscut la Maieru, în perioada când, eu, după terminarea liceului, și înainte de a pleca la Iași ca "student", (este adevărat nu atât de bine ca tine, dar suficient încât să-mi dau seama că este foarte citit și ager la minte). Păcat că a plecat atât de devreme, fără întoarcere. De fapt prin dedicarea studiului din finalul cărții, îl "întorci", pe bun merit, și-l pui la loc de cinste. Sunt amândouă punerile în valoare (Costea și Rațiu) acte de înaltă ținută morală de care dai dovadă. Compliment!

"Măgura mea este așezată pe malul stâng al râului Ilva din ținutul Rodnei. Nu este un sat ca celelalte, are ceva aparte. Nu pentru că este satul meu în care mi-a răsărit prima data soarele, ci fiindcă are ceva ce te face să-l mai vezi, de nenumarate ori, ca să nu te poti sătura de minunatiile pe care ți le oferă cu atâta dăruire. Printre cele două Cișeri duce drumul spre Arșița, pe valea Blaznei care se rostogolește peste pietre, bolovani, câțini, iar cand ajunge la Săritoare se arunca nebună în vale, ajungând sleita de puteri în văltoarea Ilvei. Acolo șade David, în casa căruia locuim noi în sat". Acesta este satul în care sa născut la 16 aprilie 1887, romancierul, poetul, dramaturgul, gazetarul, muzicologul, publicistul și inspectorul școlar al județului Satu Mare, Dariu Pop. Doar T. Tanco în Dicționarul literar din 1988, alături de Ovidiu Suci și Doru Radoslav, vorbesc despre această personalitate complexă "Cultură și Literatură în ținutul Satmăruului", dicționar apărut în anul 2000. De ce atâta uitare, de ce atâta neglijență, harnicul profesor Ofilat Varvari, după monumentală "Monografie a satului Poiana Ilvei" ni-l redă pe Dariu Pop romancierul, cu ajutorul soției sale Florentina Pop; Dariu Pop cu "Dascalul din Blidari", roman biografic așezându-l pe autorul lui în rândurile de frunte ale scriitorilor ardeleni. Cartea se deschide cu un cuvânt înainte "Dariu Pop vocație de ctitor" semnat de poetul sătmărean Petre Vulturescu, apoi cu "Cronologia vietii și operei" de Ofilat Varvari. Sub oblăduirea tatălui său George, la Măgura face primele 4 clase primare unde petrece trei înmormântări, mama și doua surori. În 1885, moare și tatăl de tuberculoză, fiind înmormântat în cimitirul Bisericii vechi din Măgura Ilvei. Dariu și Reghina rămân în grija mamei vitrege. În 1886 se înscrie la Gimnaziul Fundațional Grăniceresc din Năsăud, continuat la Orfelinatul învațatoresc din Debrețen. Vacanța din 1898 o petrece la fratele său Iustin, care era învațator în Maieru. Acum se împrietenește cu L. Rebreanu cu care va merge la scaldat la moara din centrul satului. "Duminicile plecau cu toata familia la băile din Anieș, unde veneau domni mari, conți și contese, de la Viena și Budapesta" își continuă studiile la Lucenic în Slovacia la

Școala Normală. În 1905 termină Preparandia din Lucenic fiind repartizat învățător în Maieru. Aici cumpără o orgă. Clapele pianinei aflată la muzeul "Cuibul Visurilor", era pianina dăruită lui Dariu de preotul din Măgura Ilvei (vezi Dascalul din Blidari). În 1906, se mută în Măgura Ilvei, apoi la Feldru și Șanț. Aici a înființat corul de țărani mult apreciat de G. Coșbuc. În 1908, senatul bisericesc îl numește dascăl în Beclean unde va scrie și pune în scene piese de teatru. Cunosându-l pe Gheorghe Pop de Băsești se muta în această localitate, unde apare compoziția pentru sfânta libertate. În 1914, ajutat de Vasile Goldiș se refugiază în România unde se alătură curentului național, publicând în "Familia Cosânzeana" și "Libertatea".

Din 1919 este numit Revizor școlar al județului Satu Mare, parte de țara de care a fost legat și pentru care a scris și compus. Și nu întâmplător, cartea este editată de Direcția pentru cultura, culte și patrimoniu cultural al județului Satu Mare. Începând de acum se dedică cu totul școlii și intereselor acesteia, creând instrumentele eficiente pentru răspândirea ideilor școlii în reviste, manuale, studii de istorie, poezii, cantate și coruri mixte. În 1927 este schimbat din Revizor școlar șef, pentru că nu a vrut să se înscrie în nici unul din cele doua partide, Liberal și Țărănesc. Volumul de poezii "Crizantemele târzii" apare în 1839. În 1940, se refugiază în Turda, după care se stabilește la Cluj unde compune "Cantata eliberării" devenind și secretarul Uniunii Compozitorilor din Cluj, muzica însoțindu-l toata viața. Se stinge la 20 martie 1965.

Măgura Ilvei prin eminentul profesor și cercetător Ofilat Varvari, a pregătit în 1986 centenarul nașterii autorului, iar în 1987 o sesiune de comunicări, redând literaturii un talentat scriitor ardelean, cu nimic mai prejos decât scriitorii ardeleni pe care îi știm. Înclin să cred că romanul "Dascalul din Blidari", dacă ar fi fost publicat de autor la timpul său, l-ar fi așezat pe Dariu Pop, în panteonul nemuririi, lucru pentru care îi multumesc lui Ofilat Varvari că l-a scos la lumina. Romanul prezintă viața dascălului și destinul acestuia din a doua jumătate al sec. XIX-lea, prin învățătorul George Bob. Romanul evocă evenimente istorice din școlile triviale și confesionale, figurile memorandiștilor, procesul pentru obținere a munților, viața unui colț de țara din N-E Transilvaniei ocupată de unguri, dar și zbuciumul acestor dascăli, apostoli cu adevărat ai neamului, formați pe băncile Preparandiei din Năsăud - orașul academicienilor.

La moartea lui Darius, fratele mai mic al marelui prozator, Tiberiu Rebreanu spunea: "Ați colaborat de copii la toate pozele pe plaiurile Maierului, iar mai târziu v-ați găsit ca buni prieteni așa cum ați rămas întreaga voastră viață. Împreună ați visat întregirea României, și fiecare din voi și-a dat prinosul prin activitatea sa rămasă moștenire de lumină pentru urmași..." (necrolog la moartea lui Dariu Pop)

Dariu Pop a făcut parte din generația luptătorilor pentru unire din 1918. Romanul evocă oameni și evenimente istorice cum ar fi întâlnirea la Rodna cu Gherasim Domide - memorandistul. "Textul curge, te atrage, afirmă George Vulturescu. Spre exemplu, "Primărița a intrat iarăși aducând un deal de mămăligă ce aburea pe clopotor ca și muntele Cornii după ploaie". (pag. 72). Viața aspră a muntenilor din acest colț de țară, fără prea multe pretenții, fac din roman pe alocuri, un colț pastelat al unei vieți trudnice dar sănătoase. "Ei da, dar vezi că pe la noi nu sunt cunoscuți strugurii. Mai aduc câte odată sașii de la Dumira la Rodna, dar sunt pe aici oameni care nu au văzut strugurii în viața lor (pag. 73). Stilul monografic pe alocuri, cu personaje reale, dau autenticitate. "La masă erau protopopul Gherasim din Rodna, doctorul Fironi, popa Groze din Maieru, împreună cu notarul Dănilă, dascalul Larion și Baci de pe Ilva Mare (pag. 81). Mitologia populară era în floare la începutul secolului al XIX-lea.

Realizat este că Tătorul sau Păscălaul "zadarnic încerci să-i prinzi privirile fiindcă avea aparența că privește în două lături și nu te găseai pe

tine însuși" (pag. 84) - creează o atmosferă de basm. Dariu, fiind prieten cu Rebreanu, mă duce gândul la drama "Osânda", unde Ion mărturisește că a fost în măgură (Blidari) la păscăliitor care "mi-a făcut de întors și m-a scăpat". Nu știu dacă Dariu începuse munca la roman, dar este cert că Păscăliitorul din Blidari este una și aceeași persoană cu Păscăliitorul din Osânda. Iată realismul celor doi scriitori. Sociologia începutului de secol XIX, este redată amplu: "Poporul român din Ardeal freamăta. Nelăgiuirile autorităților de stat se înteteau. Funcționarii numiți numai dintre indivizi de alte neamuri și care nu înțelegeau limba română făceau fel și fel de mizerii, mai cu seamă țăranilor care nu știau unguerește și nu-și puteau apăra drepturile în fața autorităților... După condamnarea memorandiștilor urmă un regim de teroare. Printre cele multe o astfel de măsură a fost și interzicerea dreptului de pășunat pe locul destinat parcului de vânatoare" (vezi Întoarcerea la clasici, ed. Saeculum, Beclean, 2007 de Icu Crăciun - Memoriu în chestiunea exproprierii pădurilor grănicerești din fostul district al Năsăudului - pag 9). Paginile memorabile ale romanului, de un dramatism care ne amintește de "Răscoala" lui Rebreanu. Este momentul când Haralambie păstorul este anchetat și învinuit pe nedrept, este lovit de strajameșter, când el reacționează violent; ceea ce îi aduce execuția pe loc. "La vederea mortului, lumea adunată la primărie se revoltă. Jandarmii sunt prinși și li se dă foc". Autorul stăpânește psihologia mulțimilor fapt ce mă face să cred că această poveste reală, i-a fost povestită lui Rebreanu fiind bun prieten.

În Caiete, 1974, Rebreanu în "Amintiri din Ilva Mare", notează "povoii". Despre acest puhoi vorbește și Dariu "într-o zi de vară era un năduf neobișnuit. Nu sufla nici o adiere de vânt și aerul încremenit era fierbinte... Priveau toți în sus și rămăseră împietriți de spaimă. În înaltul cerului cu mult mai sus decât vârful munților, zburau în aer acoperișuri de case, clăi de fân și fel de fel de obiecte trecând spre Rodna peste dealul Durnii. În câteva clipe, povoiul ajunse la picioarele lui. Apa era aproape neagră, groasă ca smoala și avea un miros greu de mâl putred. Dascalul și copiii erau de necunoscut, mâlul vâscos îi transformase în harapi, de parcă erau o familie de draci, răsăriți din mijlocul valurilor turbate" (pag 194 - 196).

Dascalul se îmbolnăvește. Doctorul Fironi, personaj real din Rodna îi administrează medicația. Facem cunoștință cu medicina, cu "leacurile", începutului de sec XIX. Dascalul George Bob "a doua zi era întins pe laviță. S-a pornit un pelerinaj la casa învățătorului. Au venit femei cu rândul și l-au bocat cu mâinile încrucișate pe sân, legându-și cu jale trupurile deasupra laviței" (pag. 198). George Bob, bărbat energic și viguros drept urmaș al grănicerilor, venit în Blidari ca învățător la Școala de stat, este romanul intelectualului transilvan de la începutul sec. XIX - lea. Atât pentru George Bob - protagonistul din Blidari, cu care Dariu Pop se confundă. Aș încheia cu versurile din "Parva glossa", apărută în "Crizantemele târzii" din 1939, versuri în care e personificată propria-i viață:

„Eu nu te întreb de unde vii
Și nu te întreb, că unde pleci,
Pârâu, cu vălurele reci,
Pârâu zglobiu, cu pești zglobii,
Și nu te întreb că unde pleci
Pârâu, cu vălurele reci
Mereu, ca mine, tu cobori,
Ca mine și tu, ai să mori!
Tu-n ape adânci, eu pe poteci
Pârâu cu vălurele reci,
De ne-am putea opri pe loc,
Să vecinim al vieții joc
Tu-n pat de stânci, eu pe poteci”.

Sandu Al. Rațiu

Rebreniana

Vocația culturală a familiei Rebreanu

Pe Valea Someșului Mare, în Chiuza – satul natal al lui Vasile Rebreanu, tatăl viitorului mare scriitor – în prima scaldă a noului născut, se lăsa, altădată, un creion. Părinții doreau astfel, simbolic, un alt viitor decât al lor, un alt destin: pruncul să-și croiască viața prin scris/citit. (v. Andrei Moidovan, *Sub semnul condeiului, în Centenar Liviu Rebreanu*, Buletin de informare și documentare, Bistrița, 1986).

Într-adevăr, așa i-a fost hărăzit drumul întregii familii Rebreanu și descendenților ei, începând cu fiul cel mare – Liviu – și continuând cu ceilalți frați ai lui, care au reușit să treacă de capcanele existenței și au ajuns adulți.

Același noroc l-a avut și Lodovica, născută Diugan și devenită Rebreanu, în urma căsătoriei, la 15 februarie 1885, la Beclean. Precum se știe, vocabula „noroc” are o mulțime de conotații, de echivalențe semantice, în funcție de context: viață, fericire, sănătate, șansă, soartă, conjunctură favorabilă ș.a. Dintre acestea, mama Rebreanu le va fi cunoscut pe fiecare, în profunzime sau tangențial. Oricum, din volumul *Adio până la a doua Venire (Epistolar matern)*, 1998, din mărturisirile conținute în scrisorile către iubitul său fiu rezultă că traseul său existențial a fost sinuos și nu lipsit de tensiuni familiale, aceasta și datorită faptului că, trecând prin ani, devenise prea exigentă, dificilă, nutrivând „o iubire agresivă” pentru odraslele ei (Liviu Malița), înăcrită de greutate materiale și cantonată într-un ghem de frustrări.

În copilărie, familia Ludovicăi a cunoscut suferințe grele (tatăl – mort de holeră; apoi un incendiu, care mistuie acareturile gospodăriei), dar, cum în tot răul e și un bine, i-a surâs norocul Ludovicăi, deoarece a fost luată și crescută în familia faimosului dascăl al Becleanului și al împrejurimilor, unchiul Simeon Moldovan. Instruit la școlile din Năsăud, împărțind programul cultural al Astei și idealurile conationalilor, concretizate, într-o primă fază, prin Memorandumul de la 1892 (a făcut el însuși parte dintre cei 300 de delegați care au depus documentul la curtea împărăției de la Viena), bravul învățător pus la cale fapte admirabile pentru vremea aceea, vreme în care, populația din Beclean era alcătuită dintr-un număr relativ egal de români și unguri. Concret: a reușit să alcătuiască cea mai consistentă bibliotecă școlară din mediu săsesc ardelean (după cum avea să remarce Ion Pop Reteganul în *Convorbiri Pedagogice*); din familiile gospodarilor români adună tineri talentați și organizează un cor, repede cunoscut înz onă și chemat să participe la serbările Astei, în comunele din jur, ba chiar și la Dej și Târgu Lăpuș. Dar, mai cu seamă, devine faimoasă acea (numită în ziarele vremii) „cea dintâi trupă de diletanți teatrali” din estul Transilvaniei, a cărei activitate e consemnată, laudativ, în *Gazeta Transilvaniei*. *Brașov), *Sionul românesc* (Viena), *Amicul familiei* (Cluj).

Ei bine, la toate aceste fapte de cultură participă și nepoata dascălului, frumoasa blondă (o zână din povești – cum o numea, topit de admirație, un ziarist), Ludovica Diugan. Mai mult, era considerată „primadona” trupei și provoacă aplauze îndelungi, de pildă, în august 1883 când, pe scena hotelului din Beclean, are loc spectacolul de teatru cu o piesă de F.V. alecsandri, manifestare prilejuită de adunarea generală a despărțământului XII al Astei, hotărâtă a se desfășura în anul acela la Beclean. Fără îndoială că printre spectatori se va fi aflat și tânărul Vasile Rebreanu (Chiuza aflându-se la câțiva kilometri de Beclean); acesta tocmai își încheiase cursul de notari de la Făgăraș, după ce înainte absolvise școala de învățători de la Năsăud. În 1885, când s-au căsătorit, el avea 23 de ani, iar mireasa 18. Iar peste nouă luni – pe 27 noiembrie 1885 – avea să vină pe lume întâiul lor născut: Liviu. Nu întâmplător,

într-o scrisoare adresată lui Liviu Rebreanu, mama i se adresa cu „Dragă Alfa”, mărturisindu-i un gând uluitor, cu sugestii de sacralitate: „Tu, care ai fost învrednicit să fii născut din fecioară curată, rară, din multe numite fecioare”.

E seducătoare, în acest sens, ideea lui Liviu Malița, îngrijitorul volumului epistolar: „El singur este/.../fiul Mamei, în timp ce toți ceilalți copii/să nu uităm că avea să urmeze încă 13 – n.n./ sunt copiii țărânei, ai cărnii: fiii Tatălui”.

Pe de altă parte, același Malița, după ce relevă „o cadență și o rezonanță aproape ritualică” ale stilului epistolar al Ludovicăi Rebreanu, „Limbajul ceremonios”, atenția pentru detaliu, în redarea unor stări de suflet, o anume dantelărie retorică în comunicare, criticul literar clujean este pe deplin încredințat că „de la Ludovica a moștenit Rebreanu harul evocării și nu de la învățătorul Vasile Rebreanu”. Sunt de aceeași părere.

La rândul său, tatăl romancierului a simit mereu legănarea condeiului din prima scalsă. Căci, dincolo de îndatoririle profesionale - de ajutor de notar și mai ales de dascăl – a dat condiției sale de intelectual pregnanță și orizont elevat.

Cărturarul Sever Ursa, de la Maieru – sat socotit de Liviu Rebreanu „Cuibul visurilor” – a scos recent de sub tipar o carte, edificatoare încă din titlu: *Vasile Rebreanu (1862-1914). Învățător, folclorist și animator cultural*. O carte așteptată de multă vreme și pe care, scrupulos, rebreanologul Sever Ursa a zăbovit de ani și ani, încredințând-o tiparului abia anul acesta, la Editura Napoca Star. E o oglindă bibliografică și antologică a acestuia.

După ce Vasile Rebreanu își duce familia la Maieru, se așază temeinic pe îndatoririle de învățător, dar începe să ia seama la manifestările etnofolclorice din zona Someșului Mare, până în împrejurimile Becleanului. Cum în 1892 ia ființă la Cluj revista bilingvă *Ungaria*, colaborează aici cu texte culese de-a lungul anilor, considerate de el a fi specifice spiritualității românești de la poalele Munților Rodnei: ghicitori („gâciturii”), cântece satirice, chiuituri, piese lirice, „medicină populară românești”, etimologii, datini populare, traduceri din maghiară, mai apoi un „veritabil jurnal de călătorie” (Sever Ursa): „De aici, de colea, din țara Ardeaului”. Cinci ani mai târziu, publică în broșură, la Brașov, o poveste populară pe care o intitulează „Armeanul neguțător” și fiul său Gherghel”. Sever Ursa conchide astfel în studiul său introductiv:

„Variatatea tematică a scrierilor sale, culegerile de folclor, dar mai ales ale preocupărilor de ordin practic probează încă o dată pe deoparte vocația de educator cu o cultură generală temeinică și laudabilă pentru un intelectual rural, iar pe de altă parte dorința vie de autoinstruire continuă”.

Fiul, Liviu Rebreanu, cunoștea această latură publicistică a tatălui și în câteva rânduri avea să facă referire la condiția de dascăl a părintelui său. Dacă din epistolarul mamei, publicat de Liviu Malița, ne edificăm asupra fluctuațiilor sentimentale ale Ludovicăi pentru întâiul ei născut, de la Vasile Rebreanu nu a rămas nici o scrisoare, nici o mărturisire directă despre celebrul său fiu. Se poate doar deduce că tatăl prețuia deschiderea lui Liviu Rebreanu către literatură, din secvența (relată de scriitor) cu despărțirea de pe peronul gării din Năsăud, când îi dorește fiului să ajungă cât Coșbuc de mare; relevante sunt cele două elemente ale gestului (mai ales pentru un om care-și masca timiditatea prin severitate și afecțiune sentimentală rar explicită în fața copiilor săi): „m-a îmbrățișat și mi-a zis mișcat...”.

La rândul său, fiul a marcat veridic traseul existențial al tatălui său în personajul învățătorului

Zaharia Herdelea din romanul *Ion*: „Toată viața lui, alcătuită numai din umilințe, speranțe veșnice spulberate, necazuri necurmăte, viața întreagă, care și-a bătut joc de dânsul, impunându-i mereu compromisuri din pricina cărora niciodată nu și-a putut asculta glasul sufletului, viața, care i-a îngrămădit în inimă amărăciuni otrăvitoare”.

Tentația condeiului a avut-o și Livia (n. 1889), devenită, prin căsătorie, Hulea (soțul era și el poet). A avut colaborări cu poezia, începând din 1910, la revistele *Talanga*, *Cosânzeana*, *Luceafărul*, *Românu* – publicații de pe ambii versanți ai Carpaților, iar în 1920 Livia Hulea își adună o parte a textelor sale lirice în volumul *Răvașe în Tabără*.

De la ea a rămas un manuscris (avea să se stingă din viață în 1972, la Aiud), semnat Livia Rebreanu Hulea, *Familia Herdelea*, în care dintr-un preaplin al venerației pentru „clanul” Rebrenilor, săvârșește un fapt superfluu: decodează ficțiunea romanului *Ion*, punând în paralel pasaje din roman cu faptele reale trăite de ea însăși în familie. Conotații inutile – aruncând în derizoriu paraliterar (involuntar, desigur) acest miraj al construcției artistice pe care îl numim *ficțiune*. Manuscrisul a fost tipărit în 1995.

Nu același lucru va însemna cărticica publicată în 2002 de către fiica sa, Maria Pussy Gligor-Hulea: *Cântecul vieții, Cartea amintirilor* (retipărită de *Aiudul literar* în 2005). Când se stinge din viață Ludovica Rebreanu (1945), nepoata avea 25 de ani. Trec peste grupajul de poezii cu care se încheie volumul și rețin aici, dintre celelalte titluri, următoarele: *Bunica mea... mama lui Liviu Rebreanu și a mamei mele și Surorile Rebreanu*. E în aceste pagini alt ton, altă intenție. Autoarea s-a ferit de dulcegării evocatoare. Relatează fapte pe care le-a trăit alături de bunică, mamă și mătuși, veghindu-și sentimentele, în folosul detaliului de atmosferă familială.

Condeiul din prima scaldă a Rebrenilor a înmugurit și pentru Emil Rebreanu, dar rupt brutal, fatal, cum se știe, în 1917. Aparentul prototip al lui Apostol Bologa din *Pădurea Spânzuraților* era iscusit în scris, dacă e să luăm în seamă pachetul de scrisori inclus de Nicolae Gheran în addenda la volumul 5 din *Opere*. Ar fi putut ajunge și el prozator, ținând seama de niște virtualități ale relatării din epistoliile sale, ochi atent la amănuntul semnificativ, vivacitatea argumentării, intuiții ale unor stări intime, broderia, uneori elegantă, pe seama preajmei socio-morale. Dar, vorba lui André Gide: Ce n-a fost să fie, nu putea să fie.

În fine, cel care a încheiat salba pruncilor rebrenieni, prăslea Tiberiu Rebreanu, a avut de-a lungul vieții sale bovarice (1911-1986) numeroase exerciții gazetărești. Redactor la câteva reviste, până după războiul al doilea mondial, cunoaște „binefacerile” reclusiunii comuniste, apoi lucrează ca documentarist în probleme rebreniene, la Institutul de Lingvistică și Istorie Literară din Cluj, publicând în reviste seriale de foiletoane, de genul *Liviu Rebreanu în plină lumină* sau *Merinde pentru calvarul gloriei*, și lăsând în manuscris romane, eseuri, piese de teatru. Fiul său, Ilderim Rebreanu, îi îngrijește un volum postum, la o editură din Bacău: *Calvarul gloriei, considerații biografice despre tinerețea lui L. Rebreanu* (1994). Stilul său, ușor emfatic, de redactare și abordare a temelor se întrevede încă din titluri.

Oricum, odată cu el, a secat apa din prima scaldă, iar condeiul a intrat în istorie. Desigur, genii au fășnit și din bordeie și din palate. Demersul meu eseistic a pornit de la imaginea unei adresări a câmpiei și dealurilor către munte: „Liviu, te merităm”.

CORNEL COTUȚIU

Geografie

Rebus

SAPIENȚA

S-au născut NOV. 2008 – FEB. 2009

1. Lorinț Darius Mihai Victoraș	17. Strîmbu Angela Nicoleta
2. Pop Ana Alexandra	18. Mihăilă Silviu Andrei
3. Filipoi Andreea Maria	19. Gălușcă Robert Ovidiu Adi
4. Dumitru Lidia	20. Mihăilă Anton Vasile
5. Balotă Florina Maria	21. Cioncan Alexandra Ioana
6. Cîrdan Ancuța Dorina	22. Andronesi Andreea Alina
7. Pop Robert Darius	23. Candale Valentina Maria
8. Hazbei Mihăilă Robert	24. Flămând Maria Ionela
9. Sabo Medeea Bianca	25. Bîrta Andreea Virginia
10. Hodoroga Dănuț Andrei	26. Boșca Daniel Cătălin
11. Bolfă Sara	27. Partene Daniel
12. Lorințiu Andreea Camelia	28. Balos Timeea
13. Folfă Ilișca Ionela	29. Nășcuți Vărzari Marius
14. Iluță Alesia Estera	30. Buburuzan Alexandra Rafila
15. Pop Cristina Denisa	
16. Rebrîșorean Daniel Dumitru	Să crească înțelepți și frumoși !

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1						S					
2											
3											
4											
5											
6											
7	C										
8											
9											
10											
11	E					E					

S-au căsătorit NOV. 2008 – FEB. 2009

- Deac Grigore + Pui Floarea
 Negrușeri Adrian + Olaru Mihaela Maria
 Cioncan Vasile + Ustini Mihaela Maria
 Rebrîșorean Grigore + Deac Oana Viorica
 Candale Niculaie + Pop Lucreția
 Deac David + Sere Loredana Florica
 Ureche Ioan + Croitor Iftinia Ioana
 Lorințiu Lazăr + Andronesi Onița
 Candale Samuel + Pui Maria
 Avram Lăzăr + Ometiță Florica
 Cotuț Simion Ciprian + Cimuca Viorica
 Gaftoana
 Hodoroga Doruț + Nuțiu Varvara
 Purlea Ionel + Partene Ana Cristina

Casă de piatră !

Au decedat NOV. 2008 – FEB. 2009

Flămând Aurica – 74 ani	Motofelea Mărioara – 82 ani
Hădărău Scridon – 51 ani	Cărbune Varvara – 92 ani
Isip Maxim – 55 ani	Buna Dumitru – 79 ani
Ruști Ioan – 76 ani	Bolfă Ileana – 89 ani
Pui Vasile - 54 ani	Sidor Petru – 83 ani
Isip Letiția – 84 ani	Cârceie Iftode - 82 ani
Isip Elisabeta – 73 ani	Hoza Ioan – 67 ani
Mihalca Gheorghe Ioan – 64 ani	Strâmbu Ciril - 77 ani
Micle Nicolau – 79 ani	Barna Ovidiu Avram - 30
Otic Rahila – 95 ani	
Pop Emil – 66 ani	Dumnezeu să-i odihnească !

Ofițer de stare civilă: Elena Cărbune

ORIZONTAL: 1) Scriitor englez (1821-1904) din reflecțiile sale am cules-o pe următoare: "Înțelepciunea constă, mai ales, din acea calitate a spiritului care dă posibilitatea individului să aibă o atitudine dreaptă, discretă și inimoasă, în fața împrejurărilor practice ale vieții, de aceea oamenii culti și cu experiență sunt întotdeauna răbdători, în timp ce ceilalți sunt meschini și netoleranți" - Unul din cei patru evangheliști care atenționează: "Cu măsura cu care veți măsura cu aceea vi se va măsura" 2) Savant român (1871-1940), una din mințile scriptoare ale genului românesc, care, la tema noastră, ne spune: "Înțelepciunea nu se împrumută cu carul, ci se câștigă cu bobul" - Popor de origine și limbă latină, din bogata sa parimie am extras proverbul: "Înțeleptul face îndată ceea ce prostul face prea târziu". 3) Monedă grecească - Filozof, teolog și scriitor (c. 150 - 215) care ne povățuiește astfel: "În mijlocul timpului de ospățare să nu ne așternem la mâncare, ca fiarele, pe apucate. Nici să te pornești pe prea multă ospățare" 4) Emil Goga - Filozof român (1845-1882) care conchide: "Cea mai înaltă înțelepciune la care poți ajunge, este atunci când ceea ce ai spus se îndeplinește" - Tuse seacă! 5) Munte în Rusia - Actor italian de cinema (Giuliano, n. 1938) protagonist al filmului "Un pistol pentru Ringo" 6) A cădea lapoviță - Scriitor român (Haralamb, n. 1923) autor de proză polițistă și de spionaj, dintre romanele căruia amintim de: "Moartea vine pe bandă de magnetofon" sau "Dispărut fără urmă". 7) Filozof și om politic englez (1632-1704) care ne prezintă următoarea cugetare: "Ironia este felul cel mai rafinat de a expune defectele altora" - Iubire (Olt.). 8) Localitate în Suedia - Tic... ce dispare! - Distribuit într-un rol! 9) Arbust exotic cultivat pentru ornament sau industrie (parfum) - Firmă americană de aparate de radio și televiziune - Ilizibil... de la cap la coadă! 10) Mare cinste - Scriitor, istoric literar și filozof român (1897-1964) din "Jurnalul" căruia transcriem: "Caută să fii tolerant, binevoitor, filantrop, generos, mărinos, caritabil, plin de politețe, larg la idei, deschis la noutate". 11) Filozof grec (c. 50 - c. 138) care ne transmite prin timpuri următoarea constatare: "Semnul celui ce înaintează pe calea înțelepciunii: nu ocărăște pe nimeni și nu laudă pe nimeni; nu vorbește nimic de sine, nici că este mare, nici că știe multe. Nu i-a mers bine o treabă? El este cauza. Îl lauze? Răde de tine. Îl ocărăști? Tace și nu se supără" - Directoarea popularei reviste "Formula AS" (Sânziana)

VERTICAL: 1) Filolog român (Theofil, 1892-1968), autor de studii de limbă și literatură clasică, de gramatică comparată indo-europeană, dar și al unui "Dicționar al înțelepciunii". 2) Popor asiatic din înțelepciunea căruia redăm proverbul: "Înțeleptul vorbește de idei, inteligentul de fapte, cei de rând de ceea ce mîncă" - Părintele fabulei, care la tema noastră arată: "Cine pățește se instruieste". 3) Când leul nu ia parte la cursul lirei! - Dramaturg italian (1707-1793) autorul replicii: "Când o femeie este supărată sunt destule patru mici sărutări spre a o liniști". 4) Lege! - Scriitor și om de stat roman (234-149 î. Hr.) care ne comunică următorul sfat diplomatic: "Fii prost cînd o cere împrejurarea; a ști să simulezi prostia cînd trebuie, este cea mai mare înțelepciune" - Boală la cai. 5) A 35-a literă a alfabetului chirilic - Componenta unei piese de teatru - Radu Teleanu. 6) "Liquid Natural Gas" (abr.) - Domn fanariot. 7) Lănțisorul de care se leagă briceagul la cureaua (pl.) [a se vedea și "Glosar regional (județul Bistrița-Năsăud)", Ed. Napoca Star 2008, de Mircea Prahase, litera R] - Corneliu Vadim Tudor. 8) Râu, afluent al fluviului Congo, din R.P. Congo - Îngelat la curse! (pl.). 9) Fluviul din Suedia - Plantă din familia miniaceilor - Ce iese din cap! 10) Cronicar român, stolnic (1650-1716) care are următoarea reflecție despre înțelepciune: "Că adevărat iaste ceea ce zic toți înțelepții, că cum iaste soarele de întuneric, așa iaste deosebită și viața înțeleptului, de a nebunului, cea în lumină, cea în întuneric umblînd, cum și alții mulți "scriu". 11) Prefix cu sensul "înainte" - Ba din contră! - O groază de oi!

DICȚIONAR: MNA, NOGA, HED, YSOP, EACO, LNG, KIR, UME, MNIA

Dezlegarea careurilor din numerele precedente - Istorice I și Istorice II - care este identică: BASARAB, OSMAN, OLIVARES, LILA, LEGA, ANTOHOS, EXILA-DI(GI)-IA-S-SIS-CHAIN-IDE-LOMURI-NOU-ER-ASUMA-OT-TOM-W-NA-BLAMA-OC-ASNOTA-I-ASA-TZ-AB-FALI-TE-RAM-OD-RAMSES-ARISTOFAN-ANA-CANTEMIR-AGER

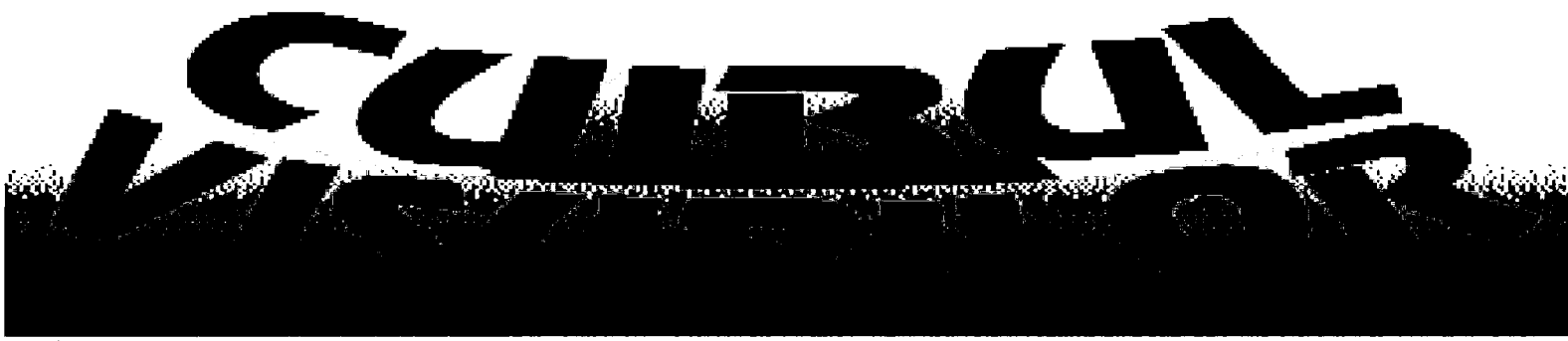
MACAVEI AL. MACAVEI.

Redactor-șef: ICU CRĂCIUN
Redactori: Viluț Cărbune, Ilie Hoza, Macavei Al. Macavei, Mircea Prahase, Alexandru Rațiu, dr. Lazăr Ureche, Liviu Ursa
 Corespondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania); Alex Pop (SUA)
 Corectură: Mircea Prahase
 Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.
 Adresa redacției: Muzeul Cuibul visurilor Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSĂUD
 Machetare: Icu Crăciun
 Tehnoredactare computerizată și tipar: IMPRES srl Bistrița str. N. Titulescu, nr. 18,
 tel/fax: 0263 238027, 223201 ISSN 1224 - 643

"În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele" -

Liviu Rebreanu

Director: SEVER URSA

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE COMPLEXUL MUZEAL BISTRIȚA-NĂSĂUD ȘI CONSILIUL LOCAL MAIERU

ANUL XIV Nr. 2 (85) *** APRILIE 2009 *** 8 PAGINI *** 1 leu

Profil SEVER POP (1901 – 1961) - Lingvist de renume european ^{1/}

Savantul Sever Pop coboară dintre țărani Poienii Ilvei, satul aparținător cândva Maierului vecin, județul Bistrița – Năsăud.

A ajuns să fie un învățat de reputație continentală pe tărâmul lingvisticii.

Nicolae Iorga îl aprecia la modul superlativ pentru contribuția sa la cultura românească. „Opera lui Sever Pop este un monument ridicat graiului matern al mulțimilor anonime”.

În zilele noastre, după buna-cuviință i se înalță lui însuși monumente de recunoștință și neuitare, dar nu pe măsura valorii sale.

Peste numele său au viscolit vreme îndelungată ingratitudea și oprimarea din partea unui regim de tristă aducere aminte, pentru „vina” de-ași fi desăvârșit studiile în occident și de-ași exercita acolo profesiunea.

Nu numai specialiștii în domeniu sunt unanimi în convingerea că ilustrul poienar ar fi meritat să fie, încă de mult timp, membru al Academiei Române.

Școala din Poiană a primit numele lui de cinste răsplătitoare; în fața edificiului i s-a înălțat un bust, iar pe tâmpla acestuia - o placă omagială. Și cam atât.

Poate că poienarii fac mai mult decât să-și amintească de celebrul lor consătean. Îi prăznuiesc mereu nemurirea. A fost un pelerin transilvan. Oriunde l-ar fi purtat pașii pe cărările cercetărilor științifice, purta în suflet imaginea sătucului său de munte, ca pe o merinde sfântă. Întocmai ca și în cazul lui Liviu Rebreanu.

Pentru feciorul Rafiei și al lui Carol Pop, aici sub Stanca Areftei era „cuibul visurilor”.

De fapt, există mai multe similitudini dintre viețile lui Liviu Rebreanu și a lui Sever Pop; pe unele le vom aminti.

Un indestructibil lăgământ de credință exultă această frază a marelui lingvist: „Nu pot renunța la țara mea, unde am văzut lumina zilei, unde odihnesc țărani mei, al căror sânge îl port în venele mele”. Întocmai ca într-o altă variantă a „Laudei țăranelor”, discursul celebru cu când autorul lui „Ion” intra sub cupola nemuritorilor (mai, 1940), Sever, fiul Poienii Maierului, era atât de mândru de obârșia lui țărănească... Simțea o plăcere vecină cu voluptatea care îmbrăca straiul țărănesc și când putea să vorbească în dulcele grai de acasă, „în rostirea neaoșă a strămoșilor”, cum ar fi spus marele Eminescu.

Când eram copil mic și stăteam la bunicii din Poiană, în vecini de casa „casariului” comunal, îl vedeam cum mână caii, stând în picioare în căruță, strigând comenzile specifice: hai, hoita...vișta...prrr... . Taâl meu Augustin, care era rudă cu Profesorul, mi-a pus numele

de Sever, cum făcuseră și alți părinți, din admirație față de „domnișorul Poienii” care, ca un alt „domnișor Liviu”, avea să urce treptele celebrității, printr-un mare efort de voință.

Despre optimismul său robust și funciar, precum al hâtrilor săi consăteni, pentru cultul cruțării datinilor străbune, păstrăm un text al poetului Iustin Ilieșiu, măiereanul, fost coleg de liceu năsăudean și apoi de facultate clujeană. Iată textul: „Aici l-am văzut dansând într-un picior un joc vechi, pe colegul meu Sever Pop care locuia în Ulița din dos, împreună cu Anhidim Bob, la Bojoaia, o fată bătrână rămasă necăsătorită din cauza urâteniei și care avea în gazdă copii de școală. Cine și-ar fi închipuit că unul dintre acești copii, Sever Pop din Poiană, va ajunge doctor în filologie, conferențiar și profesor universitar la București, Cluj, că el va avea partea leului la redactarea Atlasului Limbii Române și că până la urmă, plecat în străinătate, va ajunge la Universitatea din Louvain (Belgia). El mi-a fost coleg de clasă și nu se plângea că unii din ceilalți consăteni îi furau „pita și slănină” adusă din Poiană (...). Clasa noastră a V-a, a înființat o mică societate clandestină, firește, unde se citeau și se criticau micile noastre încercări poetice - noi încă nu aveam acces, cu octavanii și sptimanii, în vestita societate „Virtus Romana Rediviva”.

În „Micul Dicționar Enciclopedic” (ed. 1972), la pagina 1508, lui Sever Pop i se consacră câteva rânduri, strivite parcă și acelea sub poza unui mare potențat al vremii, care ocupa de patru ori mai mult spațiu. Încurajat, însă, de apariția, în 1974, a portretului iterar al savantului, făcut de D-I Teodor Tanco, am pregătit o comunicare pentru festivitatea aniversării a 150 de ani a școlii din Poiana Ilvei (22-23 nov.1980). O dedicam memoriei lui Sever Pop, deși mi s-a interzis susținerea ei de către unul dintre ispravnicii-cenzori de la județ. Am insistat. Până la urmă mi s-a cerut textul comunicării intitulată „Graiul ilvenilor – substratul operei lingvistice a lui Sever Pop”. Din titlul ciuntit a rămas doar „Graiul ilvenilor”. Am rostit totuși titlul întreg, iar după manifestare le-am cerut să mă mute disciplinar la județ. Delegații județeni, pentru orice eventualitate, și-au luat măsuri de prevenire. Când mi-a venit rândul să-mi susțin comunicarea, ultimul, au ieșit afară din sală și au ascultat prin ușa întredeschisă, să nu cumva să aibă de răspuns în cazul unei cercetări mai serioase. Dar lucrurile s-au oprit aici. Îmi amintesc că, la urmă, m-au îmbrățișat doi domni, venerabili fii ai Poienii. Fostul meu învățător aici, Tiberiu Istrate din Nepos și dr. Bodiu care, care în stilul său caracteristic de umorist al locurilor mi-a zis „Măi Severe, amu în Poiană sunt câte doi-trei Severi pe cap de vacă furajată”. Iar Doamna Măriuca, sora marelui sărbătorit, mi-a mulțumit zicând

„Ceilalți nu și-au bătut cuie-n cap cu Sever Pop la serbarea asta”. Abia cu o lună înainte (5oct, 1980) mă vizitase la Maieru profesorul meu de lingvistică, Romulus Todoran, fostul student eminent al lui Sever Pop la Cluj. Am rememorat câteva momente și împrejurări în care l-a cunoscut pe marele învățat.

Cei șapte ani de acasă, apoi revenirile în vacanțe, ori de câte ori a putut, până în anul 1939, sunt răstimpurile de contact fizic ale lui Sever Pop cu vatra natală.

Provenit dintr-o casă cu 12 copii, ca și Rebreanu, din alta, cu 14, se întoarce mereu la ai săi. Își însușea în profunzime graiul, expresiile, locuțiunile și vorbirea curentă. Îi plăcea să „vorovească” cum am mai spus, în limbajul molcom al ilvenilor.

Să-i dăm dreptate latinului Horațiu care spunea: „vasul de lut mai păstrează multă vreme mirosul licorii de care s-a îmbibat prima dată”. Scrisorile către mamele lor eroine, ale lui Rebreanu și ale lui Sever Pop - la fel de răscolitoare - rămân pecețile acestui adevăr insurmontabil: dorul, nostalgia plaiurilor dintru începuturi i-au însoțit pretutindeni în asprul lor suș către înălțimi de piscuri.

Marii mei dascăli năsăudeni și clujeni, în anii unor întunecate decenii de cenzură roșie: Octavian Ruleanu, Octavian Scridon, Gavril Scridon, Iosif Pervain, Romulus Todoran, Ștefan Pașca, Ion Vasii ș.a. ne aminteau doar în șoaptă pândită numele lui Sever Pop, atenți, se înțelege, la microfoanele din pereții cabinetelor lor. Dar o făceau cu unanimitate admirativă. Lingviștii foloseau, firește, în exemplificările lor științifice rezultatele acelor nenumărate chestionare ale maestrului, care în anii comunismului trăia în Belgia. Câteva mostre de chestionare avem și în Muzeul „Cuibul Visurilor”. Muzeul Limbii Române de la Cluj, întemeiat în anul 1919 din inițiativa lui Sextil Pușcariu, a însemnat pentru Sever Pop - laboratorul care l-a pregătit, rampa de lansare spre o catedră servită exemplar. Doctor în materie la numai 24 de ani, găsește aici un climat propice, o adevărată școală lingvistică.

Același grai de acasă fusese prima variantă a limbii române, aspră, bolovănoasă și dulce în același timp, atât pentru Liviu Rebreanu nu, cât și pentru Sever Pop, pe care îi despărțea geografic doar blândul Deal al Poienii, dar îi unea un pisc: Ineul!

Aceste încercări de apropiere a operei și a destinului celor doi creatori n-ar trebui să se considere ceva forțat, sau simple speculații de diletant. Buni cunoscători ai

- continuare în pag. 7 -

SEVER URSA

VALERIA

Măierenii se alătură durerii de a te fi pierdut, fizic, atât de repede ! Ei nu vor putea uita niciodată, dragă VALERIA PETER PREDESCU că Grupul folcloric „Cununa Maierului” și-a sporit strălucirea prin prezența ta, cea care ai împărtășit mândria lor atunci când primeau trofee și premii interne și internaționale.

Ne-ai purtat cântecul peste țări și mări. Plaiurile lui Coșbuc și Rebreanu te

vor plânge în toate anotimpurile.

În cântecul tău ai râs și dăntuit cu florile și cu soarele, ai plâns cu Someșul și cu cetina brazilor, ai doinit cu izvoarele, ai cules cu albinele lacrima baladelor năsăudene...

De acum, în veșnicie îți vei murmura privesnele pe poteci de Rai, cu Heruvimii.

Fie-ți tărâna ușoară !

Lirica

Ploaie continuă

Plouă interminabil
 Peste lume,
 Peste sentimente
 Și infidelitate...
 Doamne, cât poate să plouă
 Până când și vremea
 Trimisă pe pământ
 Ne putrezește în palmă.
 Nepăsător și singuratic
 Trece Noe închis în corabie.
 Primește-mă
 Ca pe-o sărbătoare,
 Doar sufletul tău
 E ziua în care
 Nu plouă niciodată.

VIORICA CĂTUNEANU

Îndemn

Vino, să ne ascundem
 În verdea uitat
 De septembrie
 Ca într-un cuib
 De unde nu pleacă păsările.

Vino, ne înconjoară toamna
 Ca un rămas bun
 De la dragoste.

Cântec pentru o Rază de lună

Mireasa nopților
 Gătită își trece
 Trena de argint
 Așteptându-și mirele
 Care nu mai vine.

De la ea până la mine
 Ești tu, un drum
 Pe care rătăcesc
 În fiecare seară.

Iarnă-n cer

E atâta iarnă-n cer
 Și infinitu-abia o-cape,
 Zboară sănii de lumină
 Pe drumul răsturnat în ape

Ninge cu aripi de înger
 Peste țara cea de sus,
 Peste gândul meu albastru
 Ninge fruntea lui Isus.

Basm

Hai să ne-mpletim sentimentele
 Și să ne prefacem straniu
 Într-un ghem fermecat...
 Și așa să ne rostogolim
 Prin lumină și umbră
 Până când, într-o zi
 Un copil ne va găsi
 Și ne va povesti precece
 Până la început.

Iubirea mea albastră

De-aș fi o toamnă sosită prea devreme,
 Cu degete de vânt ți-aș bate la fereastră,
 Privirea ta m-ar desfrunzi încet spre iarnă
 Și senină ar rămâne durerea mea albastră.

O primăvară timpurie prin ramuri de-aș sosi
 Cu degete de muguri ți-aș bate la fereastră
 Căci dorul tău m-ar înflori până la brâu
 Și mai senin-ar fi iubirea mea albastră.

De profundis

Lângă crucea înfiptă
 În cumpăna vieții,
 Cineva
 A așezat tandru
 Un buchet de tristețe

Profil

VASILE VRANĂU

„Vasile Vranău s-a născut la 21 noiembrie 1966 în comuna Maieru, județul Bistrița-Năsăud fiind al doilea copil din cei cinci ai învățătorului și preotului greco-catolic Ioan Vranău. Urmează Școala Generală în comuna natală "Cuibul visurilor" al marelui romancier Liviu Rebreanu. Liceul în orașul Sângeorz-Băi și cursurile Institutului Teologic Greco-Catolic "Sfântul Ioan Evanghelistul" din Cluj-Napoca. Este hirotonit preot în 1955. În 1991 debutează cu poezia "Lumina și Cerul" în revista "Târgoviștea". A semnat volumele de versuri: "Imensitatea firului de praf" - 2000 și "Moartea în retragere" - 2003. Recenzii și versuri publicate în "Astra Dejeană", "Litera Nordului", "Almanahul Mihai Eminescu" și altele. Este redactor coordonator al revistei "Deșteptarea Crediței".

VASILE VRANĂU

PLÂNS

Pentru cuvintele acestea
 din dragoste m-am născut
 și trăiesc ca o apă
 dusă pe maluri de argint,
 ca un curcubeu pe care văzduhul
 îl trimite după comori...
 Și tot mai puține
 sunt zilele mântuirii
 și bucuria
 niciodată nu a fost deplină.
 Ce se va întâmpla cu celelalte trăiri!
 Ne-am îndepărtat de izvor
 Și acum ne întoarcem ca norii.
 Pentru cuvintele acestea
 din dragoste m-am născut
 și acum ne întoarcem ca norii.
 Pe altare de piatră
 picură sângele meu
 Unde ești dragostea mea!
 Pe altare de piatră
 picură sângele meu.
 Și parcă toate au ceva din acea mare
 inimă zdrobită de durere.

ÎNDRĂGOSTIȚII

Primăvara dulce anotimp
 iubirea-i rătăcită pe pământ.

DOR

Al meu dor nu se vede
 îl duc apele, îl duce vântul
 este undeva îns coarța pământului reavăn
 ca o sămânță așteptând primăvara
 să-și vadă viața încununată cu o floare.

Nu se vede
 este undeva la picioarele tale
 este chiar piciorul tău.

Neliniștea mă înconjoară
 Când dîmi apar toate neînțelese
 mișcate așa
 din axa sufletului lor.

Ceva îmi spune că nu ești departe
 și peste satul exlipsat
 din propria cenușă
 se va așterne iarăși sărbătoarea.

INSOMNIE

Pacea, cu noaptea,
 mi-au pășit în casă.

Fără identitate m-am abandonat
 în mâinile zorilor.

ELOGIU BUCURIEI

Bucură-te!
 poate fi aceasta victoria
 sfârșitul
 nectarul unor vieți trăite în lumină
 suava fericire care leagă
 inimile-n solidaritate,
 Bucură-te!
 oamenii sunt frumoși în adevăr
 există deja o istorie a minciunii
 Bucură-te!
 în acea zi
 ne va salva dorința
 iar tu ești împlinirea ei.
 Bucură-te, codrul a înverzit și iubirea
 o s-apară.
 Bucură-te!
 poate niciodată
 n-o să mai ai o clipă
 s-o umpli
 de compasiune.

DULCE SĂRUT

Spune-mi
 semnul dragostei tale!
 Mare
 pentru sufletul meu navigabil
 unde voi ancora în zori!
 Vin către tine dragostea mea la țărnul tău de aur.
 Atât de profund gestul tău în aerul rece cristalizează
 destine.
 Vom împodobi astfe copacul cu săruturi.
 Cât de bizară viața fără cerșetori!

ICU CRĂCIUN

MAIERU - File de monografie

În cele ce urmează, vom relata câteva din cauzele bejenăritului din secolul al XVIII-lea în Districtul Năsăudului, drept urmare a asupririlor și persecuțiilor asupra românilor. 1/

Aceștia erau lipsiți de multe drepturi. Mai întâi, frica de cătănie, apoi nevoia de pământ roditor, obligații peste măsură de multe, umiliința de-a fi considerați cei din urmă în țara lor străveche, se constituiau în cauze pentru care un număr mare de locuitori, ajuși la sapă de lemn erau siliți să-și părăsească vatra strămoșească, luându-și lumea în cap și pornind pe cărările amare ale pribegiei spre Moldova și Bucovina, provinciile noastre de peste munți și granițe vremelnice, unde condițiile de trai erau relativ mai bune. Cât de amar evocatoare rămân versurile de foc din poemul „Noi vrem pământ” de George Coșbuc: „Flămând și gol, fără adăpost/Mi-ai pus pe umeri cât ai vrut/Și m-ai scuipat și m-ai bătut/Și câine eu ți-am fost,/Ciocoi pribeg adus de vânt/De ai cu iadul legământ/Să-ți fim toți câini/Lovește-n noi/Răbdăm poveri, răbdăm nevoi/Și ham de cai, și jug de boi/Dar vrem pământ!”.

Maierul a avut cei mai mulți bejenari din satele Districtului. Plecau sătenii în grupuri mari, lăsându-și casele de izbeliște, înfruntând cu bărbăție riscurile de a fi prinși și spânzurați de către plăieșii păzitori de graniță. Treceau pe poteci numai de ei știute, ducând în suflete amărăciunea despărțirii de locurile dragi. Sute de oropsiți ai soartei, mai ales imediat după anul 1700 s-au bejenărit peste munți. Puțini s-au mai întors acasă. Mulți s-au așezat prin satele bucovinene, întemeind chiar sate noi, supraviețuind sorții întunecate.

Academicianul Virgii Șotropa, la origini din Maieru, în cunoscuta revistă „Arhiva Someșană” condusă de dânsul 2/, precum și în alte documente 3/ se afirmă încă odată numărul cel mai mare de bejenari. Astfel, întâlnim numele învățătorului Maței Stărciu, stabilit în Botoșana. Apoi George Cundri și Maței al Popii din Ilva Mare (aparținătoare Maierului), Simion și Vasile Ungureanu din Rodna.

Numai în anul 1740 au plecat din Maieru, printre alții: Vasile Cârceie, Alexa lui Vranău, Vasile Coundri, Ursu Cotrocel, Teodor Pușcuță, Ion Comisul-Bodoc și Constantin Roman a Buni.

În perioada anilor 1755 – 1762 numărul fugarilor a crescut, culminând numericeste după militarizare. Este regretabil că unele acte care consemnau nume de bejenari s-au pierdut. Se bănuiește - afirmă Emil Boșca Mălin - că numărul acestora este mare, dovadă rămânând ordinele repetate ale Guvernului de la Sibiu prin împiedicarea cu orice preț a bejeniei.

În anul 1762, căpitanul plăieșilor face un raport în care menționează cu ocazia trecerii unui grup de fugari „printre care era și Tofan Zbreche din Maieru, care a strigat plăieșilor „să se îngrijească de sine și să nu încerce a le face vreun rău, căci nu se știe când va pleca întreg Maierul, de care vor avea apoi să dea seamă”.

De menționat că între anii 1763 – 1778 a fost înregistrat numărul cel mai mare de bejenari. Din declarațiile făcute de Grigore Fleșca reiese că Maierul a avut cel mai mare număr de bejenari.

Cercetătorul Emil Boșca Mălin, într-o statistică în care, pe lângă numele capului de familie, se face notă de numărul membrilor fiecărei familii plecate, pe sexe, precum și anul și locul pe care s-au așezat pe pământuri moldovene. Din lipsă de spațiu, vom menționa deocamdată doar numele acestor capi de familie măierene, după cum urmează: Dănilă Coca, Tofan Samson, Roman Gherasim, Eremiță Gherasie, Ion Ureche, Iacob Ureche, Iftimie Ureche, Nicolae Săcel, Măierean al Lunchii (probabil, Luchii), Marcu Strungar, Ion Timoftei, Vasile Dubean, Precup Petrișor, Iacob Stărciu, Andrei Buburuzan, Teodor Icanu, Miron Galiț, Grigore Iova, Toma Urghiș, Iacob Burcă, Vasile Buță, Maței Buță, Mihai Buță, Ion Tușcău, Ion Anton, Mihai Tecoboi, Leonhard Wechi, văd. Maria, Ion Iacobi, Mihai Știrbu, Ion Știrbu, Alexie Sârghie, Alexa Buiță, Ion Pintilei și Tofan Andronaș.

O parte din pribegii Măiereni se așază în satul Botoșana, pe lângă Suceava 4/. Urmează un alt șir de nume de refugiați din Maieru: Gheorghe Jitar, Lup Samson, Nechita Boșca, preot Tilian Ungoci, Ion Ungureanu.

Referitor la onomastică, observăm că multe nume de familie au dispărut ori s-au modificat. Cei care s-au întors pot fi recunoscuți și după numele de familie „moldovenizat”: Andronesi, Scridonesi, Aioanei, etc.

Se poate constata că, deși puține și adesea precare date publicate până în prezent, din comuna Maieru, în perioada anilor 1760 – 1770 s-au bejenărit în Moldova un număr de 41 de familii însumând 185 membri.

Note bibliografice

1/ Emil Boșca – Mălin, *Spicuri din trecutul unui sat grăniceresc*, București, 1945, Editura Asociației Scriitorilor și Gazetarilor Năsăudeni, pp. 37 – 41;

2/ Virgil Șotropa, *Arhiva Someșană*, nr. 16 și 23

3/ Rev. Codrul Cosminului, vol. II și III, 1925 și 1926, pp.

447, 482 și urm.;

4/ Vasile Boca, *Monografia satului Botoșana*, Ed. Dacia, Cluj

- Napoca, 2001, pp. 33 - 254;

SEVER URSA

Dinsemnări

Ornitologie de Florii

Sâmbătă, capitolul doi al muncilor agricole necalificate, cu (ca) musca la arat (Vezi Donici!). Plugarii (Motacilla alba), dar și alți zburători mărunți; cintezele, codroșii amândoi, vrăbiile amândouă...speciile, un bărbuș de mărcinar torquatus, pițigoi mari, profită de pe urma brazdelor ș-a muncii trudite și asudate a doi patrupezi și doi bipezi!? Plugărițele codobaturi, netemătoare vin țopăind pe poante în urma fierului, celelalte plonjează în tranșeele aburinde și culeg bucățele grase, zburătăcesc pe crenguțele de măr și cireș, își șterg apoi pliscurile de lichenii înrouați ori coaja lucioasă. Șervețele ecologice, n-am ce zice!?

Duminică, plimbare matinală! Un măr și câteva parale (de 50 bani) în buzunare!? Patru lăstuni fac voltije pe cerul lănos! Apuc un arac de fasole pe care-l transform în toiegele. Într-o băltoacă se plimba câțiva bulbuci de apă, patru ochi de brotăcel Bombina cu burta galbenă. La doi pași pe-un putregai de salcie răsună un țipăt nazal și “isteric”; țin, țin, țin, țin, țin, țin! Capintortura! Poate am noroc să-și facă cuib în buturuga deja perforată de ciocănituri. Pajiștea, după ploaie are culoarea verdelui proaspăt scos din tubul acvarelei. Pe planșa umedă au înflorit picături galbene de primula și de păpădie, albe, minuscule, de păducel înflorit în garduri, albinețe, mititele, de părălute, ori mai măricele de anemone, albăstrui de rotunjoară Glechoma; frunzulițe verzi, crude de salcie, soc, rug de zmeur, urzici, podbal, ștevie și captalan; acesta din urmă, zis și Petasites, are un spiculeț cu mustăcioare albe ori rozalii.

Cu-cu! Cu-cu! E Ștefan, care-l cheamă pe fratele său, Cucu! Duc mâna instinctiv la buzunar! Potrivit unei trainice superstiții, dacă ai bani asupra-ți în momentul când auzi pentru prima oară cântecul cucului, vei avea apoi, tot anul. Așa sa fie, dar mai mulți! Cei doi oaspeți (cucul și vârtecapul) abia s-au întors din vilegiatura lor sudistă-africană! Din vârful frasinilor ologiți de secure, tremură în zbor parașutat fâsele de pădure, cu trenă de cântecel; zi zi zi, svisi, svisi, svisi, tui, tui, tuiii!

Concert cu cel puțin două duzini de soliști! Întru și eu în joc și de pe strapontina din doi pari a JIrezi (= instalație din pari așezați orizontal pentru uscat otava) îngân un mierloi încăpătânat, țintuit ca un dirijor, în vârful nucului din livada popii Goga. În turlă se aude clopoțelul slujbei, ca un triunglu de argint; tling, tling, tling-ting, ison sfânt!

Începusem cu două cuvinte... iar m-a luat gura pe dinainte!

Am răsturnat câteva buturugi și bolovani după metoda « Cioflec », dar n-am gasit alte vietăți lucioase, lunecoase, mucoase, buboase, deși as fi vrut!

Învățător, Ilie Hoza

Soliloc în ziceri înțelepte

Conștiința de sine

.Cunoașterea de sine este una dintre cele mai nobile strădării și investigații psihice ale omului. Învățații lumii au năzuit mereu să pătrundă și să definească această împărăție infinită a conștiinței umane.

A te cunoaște pe tine însuși, cum cerea anticul Socrates (470 – 400), rămâne una dintre cele mai dificile și mai adânci biruințe ale omului față de sine însuși.

Fiind forma cea mai înaltă a reflectării lumii, a realității, proprie inteligenței umane, caracterizată prin prezența limbajului și a gândirii. Conștiința îl ajută pe om să-și dea seama (să fie conștient) de relațiile sale cu lumea înconjurătoare.

„Conștiința este o făclie care luminează lumea și un judecător neadormit, pe care omul îl poartă totdeauna cu sine” – spunea grecul Ecschil (525 – 456).

Amorul propriu, necontrolat, mărește în fața ochilor noștri, mai mult decât trebuie, meritul înfăptuirilor noastre la un moment dat. Chiar dacă conștiința noastră nu ne aprobă întotdeauna, trebuie să rămână prietena noastră, nădejdea noastră. Omului i-a fost dată conștiința de către Providență pentru a ne însoți în fiecare clipă a vieții: „Luați oamenii conștiința – darul cel mai de preț ce i-a fost dat de Dumnezeu - și totul se prăbușește” – afirma Cicero (104 – 44 î.H).

Poartă-te cu semenii, indiferent de rangul lor, în așa fel cum ți-ar plăcea să se poarte ei cu tine. Ni se cere

să nu slăbim niciodată această cenzură a conștiinței noastre, acest control riguros și să cântărim totul cu „cumpăna gândirii”, cum spunea Eminescu (1850 – 1889).

Conștiința de sine este prima condiție care ne ajută să găsim echilibrul între noi și restul lumii. Este temelia înțelepciunii. E ca și cum dimineața ți-ai întocmi două liste: una cu faptele bune pe care ți le propui pentru azi, și cu prieteni, alta cu răutăți și cu neprieteni. Ziua în care ai comis răutăți și abateri de la morală și lege și în care ți-a crescut numărul dușmanilor – este o zi pierdută. S-ar potrivi aici sfatul lui Iorga (1871 – 1940): „La sfârșitul fiecărei zile socotește nu ceea ce alții au făcut față de tine, ci ceea ce tu ai făcut față de alții”.

Aducem mărturie acestor adevăruri și biblicul îndemn, intrat de altfel și în folclorul nostru: „Ce ție nu-ți place altuia nu-i face”. Învățătura creștină laudă pe cei ce-și păstrează conștiința curată.

Adesea, conștiința de sine este considerată măsura nepărtinitoare a onoarei. Numele ei intră în numeroase locuțiuni verbale, cum ar fi: “mă muștră conștiința, „are conștiința încărcată”, „om de conștiință”, „nu mă lasă conștiința” etc.

Este bine să nu ne îngăduim nimic nici împotriva conștiinței publice. Acesta ar fi echilibrul ideal și armonios între om și pacea lumii.

ION DELAMARGINĂ

Foto: Cristian Mihai

Foto: Ilie Hoza

Religie

Credința într-o Postexistență sau semnificațiile simbolice ale Mormintelor

Documentele cele mai vechi sunt osemintele. Ele datează din muserian cu șaptezeci de mii de ani în urmă. De acum se poate vorbi de morminte dar, craniile și mandibulele s-au găsit la Cinquiten, mult mai vechi. Însă din paleolitic se conturează pregnant o „idee religioasă”, reprezentată prin gestul înhumării. Prin înhumare, pare demonstrată credința într-o viață postmortem. Înhumarea morților trebuia să aibă o semnificație. Apăruse ideea de supraviețuire, prin apariția morților în vise sau poate, o precauție împotriva întoarcerii mortului. Așa s-a ajuns la concluzia că, în unele morminte, mortul, era în poziție ghemuită, s-au legat cu o sfoară. În alte morminte osemintele erau dispuse în poziție faelată ceea ce demonstrează că, a revenit la altă formă de existență. Altele, erau chiar sub pardoseala casei. Într-o grotă de pe muntele Carnel s-au descoperit zece morminte. În unul din ele s-a găsit craniul unei femei cu ochi artificiali, așezat pe un maxilar și un corn de ren. Semnificația poate fi că, în craniu există creierul care, se dădea ofranda zeilor și că, putea fi reîncarnată într-un ren, etc, etc, și că, însăși materia din craniu este de esență divină. O altă idee în afară de frica de a nu se întoarce mortul, era iubirea și respectul față de acel mort. În paleoliticul superior, înhumarea s-a generalizat. Corpurile sunt presarate cu ocră roșu sau hematit. Semnificația este sangele, el fiind depozitarul vieții. Langă morminte s-au găsit urme de oase lungi de animale și craniile.

Acestea pot fi interpretate ca pranzuri rituale sau, ofrande aduse zeilor. S-au găsit obiecte personale și podoabe. Savanții susțin că, se credea că mortul își continuă într-o altă lume existența. Toate acestea confirmă credința într-o supraviețuire. Mormintele erau orintate după răsărit, ceea ce confirmă, legarea

traectoria soarelui, credința unei postexistențe. Savantul și profesurul Mircea Eliade demonstrează că „credințele și ideile nu sunt fosilizabile, și că toate acestea, nu ne dau informații despre un ceremonial religios ci, vorbe despre opacitatea obiectelor în raport cu ritualurile în sine”. În acest sens, descrie înhumarea unei fete dintr-un trib, din zilele noastre. Șamanul după ce alege locul înhumării declară: „aici e casa morții”, ceea ce reprezintă groapa ca, locuință și „uter”, datorită faptului că, fata a fost așezată pe partea dreaptă și în poziție fetală. După așezarea fetei, a ridicat cadavrul de noua ori; această reprezentare lunii de gestație deci o altă gestație într-o post existență. S-au așezat în groapă cochilii de melci, pietricele verzi, și cochilia unui gasteropod. Toate acestea sunt încărcate de simboluri, ce a dus la o mitologie, iar mai tarziu la o întreagă cosmogonie „Casa morților”, reprezentând „uterul universal”; pietricelele verzi, simbolizând viața și tinerețea: melcii reprezentând mirele, scoicile, actul sexual iar cochilia gasteropodului, simbolizând soțul. Fata fiind nemăritată neavând cochilia, va cere un soț, ceea ce reprezintă moartea iubitului ei. Prin toate acestea, savantul român Mircea Eliade demonstrează că; „orice practică funerară trebuie să corespundă unei credințe care o face necesară”. Tot savantul arată că „sacru nu este un stadiu de dezvoltare a conștiinței ci, este un dat primordial. Înainte ca omul să fie „Homo historicus”, a fost „Homo religiosus”.

Sandu Al. Rațiu

Opinii

„Așa s-a născut omenirea asta, cu câțiva bogați, câțiva cerșetori și toți săracii” (E. Cioran)

Pornind de la acest citat, mă gândeam să scot în relief câteva aspecte esențiale ce se petrec în zilele noastre, care ne frământă mai mult sau mai puțin prin diferite întrebări la care încercăm să găsim răspunsuri și într-o anumită măsură ne influențează viața; câteva dintre acestea ar fi: plictiseală, criză financiară, ipocrizie, venalitate, sărăcie, mass-media.

Cineva spunea că vremurile de criză sunt foarte bune pentru literatură, însă nu cred că atât de bune încât să admitem ideea că odată cu criza, fetele o să se căsătorească din dragoste. E ca și cum o viață întreagă te-ai delectat cu bucate alese și la urmă te dedai la lături, mulțumit fiind de starea în care te afli. Cred că deocamdată acestea sunt niște chestiuni neconcordante și lipsite de sens.

Tot mai mulți așteaptă ca norocul să le bată la ușă și dacă s-ar acționa conform principiului „*Cine nu muncește, să nu mănânce*”, un mare număr de oameni ar muri de foame, referindu-ne strict la cei cu putere de muncă. Este evident că din ce în ce mai puțin se respectă legile, excepție făcând ca întotdeauna oamenii simpli și fără de relații care, să zicem că n-au încotro, însă venalitatea e mare în România și trebuie să recunoaștem că tot mai mult tindem spre lucrurile facile. Trăim într-un secol al devalorizării unor reguli, fie ele de ordin uman, social, economic, politic sau moral, de bun-simț sau bună-cuviință, într-o lume bulversată de probleme, în care nimeni nu se mai rușinează de nimeni, dar toți își urmăresc propriile interese și care sunt în stare să facă orice pentru a le putea îndeplini.

În ultimul timp tot mai mulți oameni suferă de sindromul plictiselii, care în sens concret este un efect al inacțiunii fizice sau psihice. Pentru un om care are o ocupație, plictiseala are o sferă de acțiune determinată și atâta timp cât citește o carte, merge la școală, la serviciu, indiferent de domeniul de activitate, este imposibil să se plictisească. Marele filosof Emil Cioran spunea: „*poți disprețui plictiseala doar atunci când suferi*”.

Omul, spunem noi, e diferit de celelalte ființe prin rațiune. Orice animal își cunoaște condițiile în

care trebuie să supraviețuiască, supunându-se acestora și, totuși, omul plictisit, cum îl știm, nu se mulțumește în mediul în care trăiește și dorește să își depășească condiția, unii dorind să își schimbe destinul, însă nu mai e ca în antichitate unde oamenii credeau că zeii sunt făuritorii destinului, deoarece „*fiecare dintre noi e arhitectul propriului destin*” (Mathurin Regnier).

Printre multe alte lucruri care mă agasează se regăsesc și o mare parte din emisiunile TV care, cu un cinism ieșit din comun, ar face orice pentru creșterea audienței și în fond nu ai ce să vezi decât: știri în care sunt prezentate familii dezorganizate, tentative de suicid, incest, omoruri în diferite circumstanțe, copii maltratați, un număr mare de curioși dorind să vadă în ce ipostaze au mai fost surprinse „personalitățile” de camerele de filmat, etc. Însă toate acestea adunate nu sunt decât niște stupidități făcute desigur de niște oameni mai inteligenți decât telespectatorii lor, construite conform așteptărilor. Pentru a vedea ce îl interesează pe omul secolului XXI nu e nevoie să consulți un specialist în domeniu, e suficient să deschizi televizorul și să accesezi câteva canale și îți vei da singur răspunsul, la urma urmei, publicul cum îl educi, așa îl ai și pentru că există un public masiv de oameni care își dorește așa ceva, toate lucrurile se fac conform dorinței majorității, însă nu pentru mult timp deoarece televiziunea însăși va fi și ea depășită în câțiva ani, iar principala sursă de informație va deveni internetul. Tehnologia nu face altceva decât să aducă pe piață obiecte tot mai inteligente pentru oameni tot mai puțin inteligenți.

Citeam într-una din zile o chestiune vehiculată prin ziare despre o îngrijorare a oamenilor că odată cu apariția crizei financiare va veni și sfârșitul lumii, însă mi-a plăcut foarte mult răspunsul care venea tocmai din partea președintelui: *Românilor, stați liniștiți și nu vă speriați în legătură cu sfârșitul lumii, avem destul timp deoarece noi, față de ei, suntem în urmă cu o sută de ani...*

În România, ideea de liniște și pace circula prin mass-media până în zilele trecute, chiar la finele

anului precedent distinșii parlamentari elogiau economia și bugetul țării pentru anul următor.

Acum, mai mult ca oricând, putem observa apariția președintelui în fața națiunii dând semne de îngrijorare, informându-ne în mod indirect de criză, un dezastru în devenire, care este evident că ne afectează, iar noi ca o țară de plângăcioși ce suntem începem să ne lamentăm și să dăm vina unii pe alții, în loc să căutăm soluții pentru a ieși din criză și atunci se naște întrebarea retorică: dacă într-o vreme când în procentaj foarte mare, oamenii își permit să își satisfacă majoritatea dorințelor, când au mai mult decât strictul necesar, mai putem vorbi de criză în România, dar până acuma nu tot criză a fost?

E adevărat că oamenii cu vază din România, niciodată satisfăcuți, în special cei care respiră aerul din spațiul citadin, au simțit din plin criza financiară deoarece încercând să se îmbogățească peste noapte, făcând lucruri numai de ei știute, i-a prins criza în plină afacere și normal că s-au trezit în faliment. Este ca și Caritasul de odinioară care pentru unii a fost o adevărată afacere profitabilă, însă majoritatea neasumându-și riscul, au rămas pe drumuri pierzându-și averea și, înspre final, când au gândit că ar fi atins apogeul, în condiții de siguranță și pentru a nu fi descoperiți și-au luat bagajele și au plecat; între timp credulii au rămas în așteptare poate până în ziua de azi.

Tind să cred că această criză financiară a reprezentat singura modalitate prin care se puteau opri sau cei puțin încetini lucrurile din mersul lor debusolat și care sper că va produce o schimbare radicală în noi și în întreg sistemul.

În concluzie, indiferent de cum vor decurge lucrurile, fie că vor veni vremuri mai grele sau nu, să fim ceea ce pretindem că suntem și, indiferent de întorsătura lucrurilor, să fim mulțumiți, iar ceea ce ne mai rămâne, după cum spunea Mark Twain: „*Întotdeauna fă bine, aceasta va mulțumi pe câțiva și va surprinde pe restul*”.

Aurel Deac

IOAN MITITEAN - „În vârful peniței”

volumul III și IV. Editura NAPOCA STAR 2007

-Un eveniment editorial al Țării Năsăudului -

Motto:
„Dascălul năsăudean Ioan Mititean a fost, este și va fi un inimos și virtuos cronicar al timpului pe care l-a trăit. Cronicile sale, adunate în bogatele volume ale tetralogiei de până acum, intitulată „În vârful peniței”, evidențiază cele mai importante evenimente social - culturale petrecute în zona județului Bistrița - Năsăud și nu numai, în bogata activitate publicistică desfășurată până în prezent”.
(Prof. univ. dr. Barbu I. Bălan)

De îndată ce am luat cunoștință de existența cronicarilor literaturii noastre am rămas în mai multe privințe tributari admirației acestor texte scrise în acea limbă plină de dulceață, ca un faur e miere dintr-un știubei de albine harnice. A fost un timp în care chiar între mulții frați care trebăluim pe băncile diferitelor școli, scorneam dialoguri cronicărești între noi, până și pe denumiri ale cratițelor din bucătărie. Probabil că o rămășiță a acelor vremuri de alin cronicăresc datoresc și tipărirea în unele cărți ale mele ale unor texte în limba moldovenească a cronicelor medievale. Nu mi-am închipuit nici atunci și nici mai târziu că așa putea fi contemporan cu vreun vrednic cronicar al acestor neîntrecute perle de limbaj autentic românesc. Și iată că istoria și prezentul mă dezminț. Citirea acelor două volume de descrieri, portrete și întâmplări deosebite ce am întâlnit-o în volumele apărute recent „În vârful peniței” a ziaristului, scriitorului și prodigiosului depanator de cuvinte vrăjite ale dascălului năsăudean Ioan Mititean mi-au dat încă o dovadă, dacă aceasta mai lipsea, ca sunt totuși contemporan și cronicarilor. E vorba, de data aceasta de cronică districtului meu natal, al Țării Năsăudului și încă chiar mai mult. Pentru că Ioan Mititean se mai legitimează încă odată cu acest calificativ care îi aduce deosebite laude stilului său și prezenței sale în redarea evenimentelor trăite, cercetate și consemnate cu talent.

Volumele III și IV: „În vârful peniței” (în total peste 730 de pagini) dispersate pe: apariție de carte, jurnal de călătorie, evenimente culturale cu implicații profunde în spiritualitatea trecutului și a contemporaneității danubiene (printre care „Astra” se plasează pe un ioc de invidiat). Drumul Crucii, cronică, altui domeniu al patrimoniului speranțelor și marilor nădejdi în puterile transcendente, hotărâtoare în existența victoriilor și sărguinței noastre ca neam cu chemări și destinații istorice. Între departamentele cărților capitolul „Varia Istorica”, asupra împlinirii unor vremi de la nașterile și disparițiile unor personalități de seamă ale noastre, atât pe plan general al culturii cât și în pian local ca și celelalte capitole: Familie școlară, societate; omul de lângă tine; Glasuri de pe „Comoara”, comemorări - încheind cu originalul și semnificativul capitol „Dezvăluiri”, câte ceva despre mine și alții despre mine”, dau celor două volume, în completarea celor anterioare, statutul de adevărată enciclopedie a locurilor noastre istorice, de turism autentic (deși insuficient valorificat), de personalități de răsunet și importanță internațională. (Printre alții Lucian Blaga, Emil Cioran, Mircea Eliade, Nicolae Iorga, Mihail Sadoveanu, Titu Maiorescu, Liviu Rebreanu, ca și personalitățile locale de mare importanță științifică precum Florian Porcius, sau cele mai apropiate și contemporane, cum se impun academicianul Dumitru Protase, profesorii universitari Ion Buzași, Ionim Marțian, Alexandru Husar, Gavril Istrate, istoricul literar Teodor Tanco, „Magul de la Maieru” Sever Ursa, Grigore Găzdac, Vasile Bichigean, dr. Trifon, ca și întreaga pleiadă de profesori năsăudeni din trecut și prezent, care au dat școlilor Năsăudului

gloria pe care au avut-o celelalte centre culturale din Ardeal de primă mână, precum „Mica noastră Roma” - Blajul.

Ținutul nostru, așa cum ilustrează volumele ziaristului și scriitorului Ioan Mititean, au excelat și prin eroii săi legendari ca martirul din Bichigi, tras pe roată, cu douăzeci de ani înaintea lui Horea, Atanasie Tudoran, sau episcopul Pahomie de la Gledin etc.

Este nu numai emoționant dar și o imagine a profunzimii sentimentelor oamenilor de caracter din regiunea noastră, redată în paginile ce încheie volumul III, prin capitolul „Omăgiu unui destin: Veronica Micle”, năsăudeanca, cea frumoasă Doamnă” cu părul bălai și răvășit, cu ochii mari și albaștri, ca cerul senin, cu glasul de înger, care închide ochii la 4 august 1889, în a cincizecea noapte de la moartea lui Eminescu”, ne mai înțelegându-și rostul fără el, fiind înmormântată la mănăstirea Văratice.

Cartea mai are o mare valoare și prin redarea în rândul portretelor de adevărată iconostas istoric și a omului simplu, din „tradițiile ilvene” sau „păunaru Rebrei”, etc.

Volumele în vârful peniței” ale lui Ioan Mititean excelează prin profunzime, precizie, sinceritate și activa și permanenta dovadă de cercetare a tot ceea ce a frământat și frământat sufletul nostru, al înaltei spiritualități de care au dat dovadă atâtea exemple unice ale regiunii și „Țării Năsăudului”.

Toată viața am învățat și sunt conștient că așa mai avea multe de-mi însușit și ca ziarist și ca om de cultură. Și nu mă sfiesc să spun că, la cei peste 90 de ani ce i-am ajuns, am mai învățat și de la scrisul colegului ca profesie didactică ca și cea de scriitor și de la experiența scriitorului și gazetarului Ioan Mititean, în mărirea și conștientizarea pentru a contribui la educarea, dinamizarea proprie, a sacralului uman din inspirațiile condeiului în gloriificarea și formarea unor temelii sufletești de invidiat.

Lansarea cărților, mai ales a acestor două valoroase volume a fost o adevărată sărbătoare literară pentru urbea năsăudeană, pe care au onorat-o și personalități de peste granițe.

Eu îl felicit sincer pe cronicarul năsăudean Ioan Mititean, și vorba cronicarului altor timpuri de glorie a acestui neam, zic și eu ca Ion Neculce, autorul legendei „O samă de cuvinte...” „nasc și las noi”, în Țara Năsăudului, oameni ce se impun și care mai au încă atâtea de spus din cronică asiduă a spiritualității noastre. Așteptăm și celelalte „cronici” ale umbrelor noastre prin istorii ce ni le poate oferi „vârful peniței de aur” a dascălului, scriitorului, ziaristului și cronicarului nostru, Ioan Mititean

Aurei Cleja

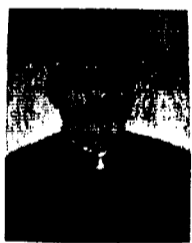
Religie

Alexandru Dărăban

Născut la data de 17 oct. 1960, Sângeorz-Băi, jud. Bistrița-Năsăud. Școala primară (1967-1975) și liceul 1975-1979) în Sângeorz-Băi, Școala de impiegat CFR (1991) din Cluj-Napoca, Școala de șefi de stație CFR (1998) din București, Facultatea de Teologie Ortodoxă din Alba-Iulia (2003 - 2007).

Din 2008, masterand în cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, specializarea „Ortodoxie Românească și viață liturgică.”

Articole publicate în „Actualitatea de Bistrița”, „Monitorul de Cluj” (eseul „Teama de a fi irtaș” fiind premiat), „Iisus Biruitorul” - Sibiu, „Străjerul Ortodox” - Pașcani și Bacău. Poezie creștină în „Cuibul Visurilor”-Maieru, „Iisus Biruitorul”, „Străjerul Ortodox”. Citește poezie din creația proprie în cadrul emisiunii „Rotonda literară”, emisiune patronată de Dora Pavel, de la Radio Cluj-Napoca. Participări, în cadrul aceleiași emisiuni, la concursuri de istorie literară, care au fost încununat cu premiul III în 1999, premiul II în 2000 și premiul revistei „Poesis” din Satu-Mare. (I.C.)

CONTRIBUȚIA CREȘTINILOR MĂIERENI ÎN LUPTA PENTRU RENAȘTEREA ORTODOXIEI ÎN PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XX-LEA

Instalarea habsburgilor în Transilvania, la sfârșitul secolului al XVII-lea, a produs schimbări profunde în viața politică, dar și bisericească, a acestei provincii.

Unirea românilor din Transilvania cu Biserica Romei s-a înfăptuit cu mari frământări a maselor populare românești, credincioșii continuând să rămână în inumană condiție de iobagi, fiind nevoiți să „robotească chiar la proprii lor păstori sufletești” 1/.

În mare parte s-a ajuns ca la 1 Decembrie 1918 pe Valea Someșului-Mare (partea superioară) cât și pe Valea Ilvelor (în întregime) să nu mai existe nicio parohie ortodoxă. Se poate spune cu certitudine că viața spirituală din această zonă era dominată de existența cultului greco-catolic, ca în majoritatea părții de nord a Transilvaniei.

Biserica românească ortodoxă a început să renască și în aceste părți, după „Unirea cea mare”, în jurul Sângeorzului Român (Sângeorz-Băi), prin stăruința ieromonahului Ioachim (numele de călugărie), cu numele de botez Ioan Băznog, fiu al acestui sat, creându-se un puternic curent de opinie. A fost sprijinit de Episcopia Ortodoxă din Cluj (reînființată de curând), de Protopopiatul Ortodox al Bistriței, de locuitorii acestor locuri, dar și de cei veniți la Băi.

Ieromonahul Ioachim s-a născut în 23 septembrie 1868 în Sângeorzul Român 2/. A fost tuns în monahism la Muntele Athos. Răspunde chemării făcute de mitropolitul Ardealului Ioan Mețianu tuturor călugărilor ardeleni de a se întoarce acasă ca să renască viața mănăstirească din Ardeal. A liturghisit clandestin în satele din jurul Sângeorzului până la 1 Decembrie 1918, pentru acest lucru fiind condamnat de autoritățile austro-ungare la trei luni de închisoare, în urma plângerii făcute de protopopul greco-catolic de Rodna. Între anii 1918-1926 duce o luptă dură cu autoritățile administrative și bisericești sângeorzene pentru înființarea parohiei și construirea bisericii ortodoxe. În această perioadă i-a fost demolată biserica în două rânduri, i-au fost confiscate

clopotele, a fost bătut, batjocorit, tăiată barba de către oficialitățile politice și clericale locale. Apoi, i-a fost retras dreptul de a sluji chiar de către confrății ortodocși o bună perioadă de timp, după care a slujit la biserica din Băi în perioada 1940-1943, trecând la cele veșnice la 26 aprilie 1943.

Biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” a fost sfințită la 15 August 1926 în prezența a 3000-3500 de credincioși 3/. Aceasta a rezistat până în 1958 când a fost demolată de autoritățile comuniste.

În rândurile ce urmează vă voi prezenta câteva date care scot în evidență contribuția și sprijinul măierenilor care l-au dat ieromonahului Ioachim din Sângeorzul Român.

Vestea despre piedicile ce i se pun călugărului s-a răspândit repede în toate satele din jurul Sângeorzului. În sprijinul acestuia se fac demersuri pentru întocmirea unui memoriu și strângerea de semnături din toate satele. În memoriul adresat Episcopiei Ortodoxe din Cluj, la data de 14 iulie 1922, se arată că „subsemnații credincioși ai Bisericii Ortodoxe de pe Valea Someșului - din sus -, pentru trebuințele noastre sufletești, trebuie să alergăm zeci de kilometri, la Năsăud, Bistrița sau pe Valea Bârgăului. Pentru a ne înlesni îndelungarea trebuințelor noastre sufletești ne rugăm cu tot respectul să binevoii a înființa în comuna Sângeorzul Român, de pe Valea Someșului, o parohie ortodoxă cu filiiile: Rodna-Nouă (Șanț), Rodna-Veche, Maieru, Ilva-Mică, Leșu, Sant Iosif (Poiana-Ilvei), Măgura (Ilvei) și Ilva-Mare.

Sângeorzul Român, la 1/14 iulie 1922” 4/.

Dintre semnatarii din comuna Maieru îi găsim pe „supușii fii duhovnicești: Alexa Scridonesi și soția Măriuca, Grigore Avram, Flore (Floarea?) Avram, Vasile Avram și aite nume pe care nu le-am putut descifra din document.

Din acest memoriu se trage concluzia evidentă că în zonă nu mai exista nicio parohie ortodoxă și niciun slujitor al acestei biserici.

Rolul pe care l-a avut ieromonahul Ioachim în

renașterea Ortodoxiei pe aceste meleaguri sunt scoase în evidență de statisticile vremii (1924 și 1925) găsite în Arhivele din Bistrița. Se redă situația ortodocșilor din Sângeorzul Român, dar și a filiiilor din jur. În anul 1925, în Maieru, îi găsim trecuți în statistici pe următorii credincioși: Grigore Avram (8 suflete), Iacob Groza, diacon, Vasile Pop Boșca (11 suflete), Ion Țarcă (6 suflete), A. Coruș (2 suflete), Anton Popica (2 suflete), Gavrilă Otic (2 suflete), Mihăilă Măgurean, preot (14 suflete), Alexa Scridonesi (3 suflete), Ion Partene, învățător (5 suflete), Terente Bumbu (2 suflete), P. Olar (2 suflete), Dumitru Scridonesi (2 suflete), Emil Vranău (3 suflete), Bonifapt Vranău (4 suflete) 5/.

Mai trebuie menționat faptul că ieromonahul a avut intenția de a întemeia o obște monahală, acest lucru reieșind dintr-un raport înaintat către Episcopie de preotul Ilarin Boțiu, în care se spune că „ieromonahul ocrotește pe călugării Iulian Iacob Groza, diacon în Maieru, Mihăilă Măgurean, în Maieru (Anieș ?) ș.a.” 6/.

Din această scurtă prezentare am vrut să scot în evidență contribuția importantă pe care au avut-o măierenii pentru revitalizarea Ortodoxiei în aceste ținuturi, sprijinul dat de aceștia ieromonahului Ioachim, făcând din Sângeorzul Român centru de renaștere a Ortodoxiei, lucru care n-a fost scos în evidență de istoriografia bisericească, și nu numai.

Alexandru Dărăban

NOTE:

1/ Silviu DRAGOMIR, Români din Transilvania și unirea cu Biserica Romei - documente privitoare la începuturile unirii cu catholicismul roman (1697-1701), Editura Arhivei Vadului, Feleacului și Clujului, Cluj-Napoca, p. 2-5.

2/ Arhivele Statului Bistrița-Năsăud, Matricola botezașilor din Sângeorzul Român, fond 62, „Vicariatul Rodnei 1812-1948, poz. 71.

3/ Renașterea, nr. 35/1926 din 29 august 1926, p. 5-6.

4/ Arhiva Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, Memoriul din 1/14 iulie 1922.

5/ Arhivele Statului Bistrița-Năsăud, fond 1280/1925, tabloul nr. 475/1925.

6/ Arhivele Arhiepiscopiei..., adresa nr. 319/1927 din 25 ianuarie 1927.

Rebreniana

De la prieten la personaj

În mărturisirile sale despre felul în care scrie, despre sursele de inspirație, scriitorul Liviu Rebreanu relatează adesea întâmplări din viața reală care au generat un sămbure de roman, în care întâmplările respective au apărut transfigurate. De pildă, care dintre iubitorii scriitorului nu cunoaște scena *déja-vu*-ului din Iași, care stă la baza romanului *Adam și Eva*. Chiar mai cunoscute sunt cele trei secvențe inspirate din evenimente petrecute la Prislop, care au constituit scheletul primei variante a romanului *Ion*: sărutarea pătimasă a pământului de către un țăran, discuția lui Rebreanu cu un flăcău care avea „o dragoste pentru pământ aproape bolnăvicioasă” și pățania Rodovicăi, o fată ce a fost bătută crunt de tatăl său pentru că rămăsese însărcinată cu „cel mai becisnic flăcău din sat”.

Mai rare sunt referirile pe care le face autorul în privința celui alt plan epic al romanului amintit, planul intelectualilor. Dacă familia Herdelea a fost identificată ca fiind familia Rebreanu, Titu fiind considerat un alter-ego al scriitorului, despre celelalte personaje din acest plan se cunosc foarte puține lucruri și acestea nu de la Rebreanu. De fapt, nu de la Liviu, dar tot de la un Rebreanu se știe, și anume de la Tiberiu, fratele lui și de la prieteni ai scriitorului, de pe vremea când acesta nu fusese încă descoperit de marele public: locuitorii Văii Ilvelor, mai precis ai comunelor Ilva Mare și Lunca Ilvei.

Cu aceștia, Liviu Rebreanu a intrat în contact în vara anului 1908, când revine în țară de la Gyula, unde avea funcția de sublocotenent, din cauza unor încurcături bănești. Ca să scape de presiunea autorităților, care-l priveau ca pe un dezertor, el se refugiază la prietenul său, Aurel Sasu, care-i oferă găzduire în casa părinților săi de la Gura Silhoasei, pe atunci un cătun al comunei Ilva Mare. Va rămâne aici aproximativ două luni, până când fostul său coleg, Alexa Candale, îi oferă un post la primăria din Măgura Ilvei.

Prietenul Aurel Sasu este evocat de scriitor în primul său roman, *Ion*, prin intermediul personajului Aurel Ungureanu, „un tânăr de vreo douăzeci și trei de ani, băiatul unui țăran din Teaca, cu fața osoasă, cu părul negru foarte aspru, cu niște mâini mari și palme veșnic umede”.

Când Rebreanu l-a întâlnit pe Aurel Sasu, acesta avea 19 ani, potrivit mărturisirilor lui Tiberiu Rebreanu, care-și amintește că cei doi s-au cunoscut „prin 1907”, la „una dintre petrecerile tinerești de la Năsăud”. Prietenia dintre cei doi s-a consolidat prin intermediul Lievei, sora scriitorului, pe care în roman o vom regăsi cu numele de Laura: „Aurel Sasu a cunoscut pe sora mea Livia, având atunci 18 ani, trezindu-se între ei sentimente de afecțiune, întărite apoi pe lângă întâlnirile de la petreceri și cu vizite la casa părinților mei, în Prislop. În mod firesc, cu aceste ocazii s-a înfiripat și apoi s-a întărit prietenia dintre Liviu și Aurel, datorită și faptului că, deși erau caractere deosebite, se înțelegeau în gândurile lor, unul domol și rezervat, celălalt sociabil și inimos”. Tânărul Sasu îi aducea lui Rebreanu, arestat la domiciliu din cauza încurcăturilor de la Gyula, cărți, ziare și știri proaspete, devenind omul de legătură între scriitor și lume. De aceea, când interdicția de a-și părăsi domiciliul încetează, Rebreanu îi acceptă invitația, refugiindu-se pe meleagurile Ilvei Mari. Împreună vor participa la întâlnirile de la Casină ale „intelighenției” ilvene, împreună vor asculta poveștile lui Costan Gabor, despre care Liviu Rebreanu scrie prima lui nuvelă publicată, *Codrea*. Deși în roman Aurel Ungureanu e descris ca având „mișcări stângace parcă s-ar teme de vreo gafă”, o prietenă comună a celor doi, ilveanca Ana Slăvoacă (Gălan, după căsătorie) își amintește că Aurel Sasu era „vesel, exuberant și

spiritual”, dovadă că scriitorul nu copiază realitatea, ci o transfigurează în operele sale: „E de prisos să arăt ce greșeală ar face cine ar crede că niște creații artistice sunt identice cu niște fapte din viața de toate zilele. Realitatea pentru mine a fost numai un pretext pentru a-mi putea crea o altă lume, nouă, cu legile ei, cu întâmplările ei...”.

Între timp, ca și personajul Aurel Ungureanu, prototipul său real, Aurel Sasu, devenise „medicinist” la Budapesta, fără a renunța însă la planul de a se căsători cu Livia, sora prietenului său. Din păcate, deși inițial au fost de acord cu acest plan, acceptând ca cei doi tineri să se logodească în al doilea an de studenție al lui Aurel, părinții Lievei se răzgândesc din cauză că Aurel întârzie să-și ia diploma, preocupat mai degrabă de evenimentele politice. Tiberiu Rebreanu explică evenimentele: „Sasu, avântându-se în frământările politice de atunci pentru drepturile românilor ardeleni, deși era un student bun, s-a pomenit căzut la unele examene de către profesorii șovini, ceea ce a adus cu sine întârzierea obținerii diplomei, urmată de încorporarea pentru stagiul militar, unde l-a găsit mobilizarea din 1914”. Fratele lui Rebreanu povestește cum Aurel dezertează și trece în România, unde activează ca medic voluntar pe front până în 1918, când este răpus de tifos exantematic. La înmormântare se pare că a participat și Liviu Rebreanu, poate și ca semn al regretului simțit pentru „păcatul că a despărțit pe Livia de Sasu”. Tot Tiberiu Rebreanu explică: „Mai amintesc că atunci când Livia a dorit să se căsătorească cu Aurel Sasu în timpul studenției, opunerea părinților a fost influențată și de Liviu, care susținea să aștepte până la încheierea studiilor, căci o căsnicie împărțită și la distanță mare poate avea urmări nefavorabile”.

Episodul e transfigurat în roman, unde Aurel Ungureanu, după o discuție cu bătrânul Herdelea, e de acord ca Laura să se căsătorească cu George Pinte, iar fata nu ezită să facă acest lucru. În realitate, Livia își așteaptă logodnicul să se întoarcă din război și nu se căsătorește decât în 1919, „după ce a purtat în suflet doliul de un an de la stingerea eroică a dragului ei Aurel Sasu”.

Deși asemănările dintre persoana Aurel Sasu și personajul Aurel Ungureanu sunt multiple, fiind confirmate de apropiații scriitorului, trebuie să ținem cont de mărturisirea lui Liviu Rebreanu: „Un personaj al meu, chiar cel mai neînsemnat, are trăsături din cine știe câte persoane văzute sau observate de mine, plus altele pe care a trebuit să i le adaug pentru a motiva anume gesturi sau fapte ale sale”.

Așadar, să fim mândri că, alături de alți consăteni, ilveanul Aurel Sasu a fost nu doar una dintre multele persoane reale pe care Liviu Rebreanu le-a folosit drept modele pentru personajele sale, ci unul dintre prietenii săi din vremuri de restriște, cu siguranță nu la fel de mulți.

Prof. Ecaterina Hiticaș

Cosași măiereni

SEVER POP (1901 – 1961) Lingvist de renume european

- urmare din pag. 1 -

psihologiei țăranului, al celui ardelean în genere și al celui someșan în special - au scris fiecare în felul său câte o "Laudă a țăranului român".

După metoda învățată de la Gillieron, lingvistul nostru lucra cu un singur informator. În cazul alegerii poenii Ilvei ca perimetru lingvistic de lucru, cine ar fi putut fi altul decât Carol Pop, tatăl său, „colectăru” (casierul) care, timp de 36 de ani umblase de atâtea ori din casă în casă în sătucul care avea pe atunci doar 900 de locuitori și 210 case. Mapa Poienii, lucrată între 5-8 august 1930 începe cu numele oficial al comunei; Poiana Ilvei, nume popular Poiana, înainte Sântu Iosif: nume de batjocură: Găinari, numirea străină Szent Iosef. Cum își zic locuitorii: poienari; numele colectiv al locuitorilor din acea regiune: "di pe apa Ilvei" - nr 217/19, cu peste 70 de denumiri topice. Sunt dați afluenții apei Ilva (vezi fișa în volumul cu transcriere fonetică, pag. 21). Simpla rostire a acestor denumiri toponimice și onomastice face trimitere departe, la împrejurarea care le-a dat nume, la locuitorii dintâi, la proveniența latină ori dacică a termenilor, oglindită în ocupații specifice străvechi.

Sever Pop îmbina în anchetele sale lingvistice metodologia clasică - pe baza chestionarului și metodologia geografiei lingvistice moderne care constă în observația directă și parcurgerea pas cu pas a localității cu ajutorul informatorilor. Scopul urmărit într-o astfel de anchetă este în ce măsură s-a păstrat elementul românesc de continuitate, cum au pătruns diferite influențe și care sunt noile tendințe.

Un adevăr fundamental constatat de marele dialectolog este acela că, cu cât înaintăm de-a lungul văilor spre înălțimi, cu atât elementele de toponimie și antroponomie au șansa de a se conserva mai bine și de a fi mai aproape de forma lor primară.

Numele toponimice și onomastice mai noi sunt rare.

Ca particularități fonetice predomină: palatalizarea consoanelor labiale și dentale, cât și păstrarea formei arhaice de pronunțare (ce, ci, din).

Aria toponimică a Ilvelor este încadrată în subdialectul moldovenesc, întrucât partea de răsărit a Transilvaniei, unde se situează aceste localități, se circumscrie acestui teritoriu.

Datele dialectologice îi puteau oferi precizări asupra vechimii și continuității vieții locuitorilor în acest spațiu. Precum și puterea de a rămâne noi înșine!

Atlasul lingvistic al lui Sever Pop este o operă monumentală, ca „Ion” al lui Rebreanu, o monografie a satului românesc nord-transilvănean. Fără datele acestui atlas nu se poate scrie o operă științifică a Limbii Române, precum fără romanul „Ion” al lui Rebreanu, imaginea țăranului român nu ar fi completă. Atât pe unul cât și pe celălalt îi preocupau aceste licăriri de genialitate din zicători, satire, locuțiuni, porecle, ca și frânturile de rugă și blestem din graiul nostru ilvean, izvodite la ceas de durere ori de împăcare.

Toate acestea, precum și alte specii folclorice alcătuiau un adevărat cod moral printr-o permanentă distilare a valorii cuvântului, o adevărată „filosofie” a poporului, cum afirma George Barițiu. Aceasta e averea noastră, graiul neamului, pâinea și sarea cu care ieșim în întâmpinarea celor ce vor să vină aici să ne asculte colindul, legendele fără pereche, orațiile de nuntă, baladele și bocetele.

Astfel se dovedește că graiul ilvean al operei unui lingvist de talie europeană constituie substratul operei sale.

Pentru amândoi, romancierul și dialectologul, metaforele din satele zorilor vieții le-au fost, până la sfârșitul zilelor, călimărele primare în care și-au înmuiat pana talentelor. Amândoi răsfoiau matricolele de stare civilă de la Măgura, Poiana, Maieru, Ilva Mare, ca să culeagă nume de oameni și locuri pe care, fiecare în felul său, să le veșnicească apoi în opere nepieritoare.

SEVER URSA

NOTE

1/ Această comunicare a fost publicată prima dată, într-o formă prescurtată, în volumul „Studii și cercetări etnolinguistice”, III, 1997, pag. 41-43, Complexul muzeal al județului Bistrița - Năsăud, cu unele greșeli de redactare pentru care cerem scuze cititorilor;

2/ Ștefan Buzilă, *Monografia Sânosif (Poiana Ilvei)*, 1910, pag. 34 - 42, Ed. George Matheiu, Bistrița, 1910; Varvari Ofilat, *Comuna Poiana Ilvei până la începutul mileniului III*, Ed. Napoca Star, Cluj, 2004, pag. 561;

Rebreniana

LIVIU REBREANU ACADEMICIAN

Liviu Rebreanu este propus a fi ales membru activ al Academiei Române de către Mihail Sadoveanu, în ședința din 24 mai 1939, prezidată de Constantin Rădulescu-Motru.

Scriitorul, intrat în rândurile valorilor literare românești de tânăr, de când a fost distins cu premiul Năsturel Herescu pentru romanul ION, este ales în ședința din 25 mai 1939 pentru a face parte din „Casa Nemuririi”

„Secțiunea literară, propunând pe Liviu Rebreanu își face o datorie față de scriitor... acordându-i răsplătire pentru o operă considerabilă și de mare valoare, dar își face datoria mai ales față de instituție, chemând în forul ei pe unul dintre fiii cei mai distinși ai neamului” spunea Rădulescu-Motru. Sigur că între timp Rebreanu a publicat celelalte creații printre care: Pădurea spânzuraților, Ciuleandra Crăișorul, Răscoala, Jar, Amândoi, Gorila, Adam și Eva.

„Dați-mi voie să mulțumesc mai întâi domnului președinte-a răspuns Liviu Rebreanu –pentru amabilele cuvinte cu care a binevoit a mă întâmpina aici în Casa Nemuririi unde pășesc întâia oară... Vin în mijlocul dumneavoastră prea onorați colegi după o viață aspră de lupte și muncă însă cu răvna întreagă de a fi folositor în marginile puterilor mele acestei venerabile instituții”

Discursul de recepție Liviu Rebreanu îl ține în 29 mai 1940 și se intitulează „LAUDĂ ȚĂRANULUI ROMÂN”, răspunsul fiind dat de profesorul I. Petrovici, cel care cu doi ani înainte dădea răspunsul și la Discursul de recepție al lui Lucian Blaga-Elogiul satului românesc-5 iunie 1937.

Liviu Rebreanu este cel de-al șaptezeci și șaptelea membru al Academiei Române de la înființarea acesteia. Dacă în Elogiul satului românesc Blaga afirmă că „veșnicia s-a născut la sat”, Liviu Rebreanu prin discursul său de recepție elogiază pe cel datorită căruia s-a născut veșnicia și o perpetuează, locuitorul satului, țăranul.

Majoritatea discursurilor de recepție pentru ocuparea unui fotoliu academic până la Rebreanu au prezentat o personalitate a culturii române (Gheorghe Șincai, Alexandru Donici, Gheorghe Lazăr, Ioan Cămpineanu, Petru Maior, Dimitrie Cichindeal, episcopul Melchisedec, Vasile Alecsandri, Mihail Kogălniceanu, Andrei Șaguna, Ion Ghica, Bogdan Petriceicu Hasdeu, Spiru Haret, Constantin Erbiceanu, Barbu Ștefănescu Delavrancea, Nicolae Popea, Ioan M. Moldovanu, Dosoftei, Titu Maiorescu, Goleștii, George Coșbuc, Andrei Bărseanu, Dimitrie Onciul, Constantin Românul Vivu, Anghel Saligny, Alexandru Philippide, Iacob Negruzzi, G. Marinescu, G. Țițeica, etc.) în timp ce Rebreanu „și-a ales un alt obiectiv pentru laudă, un înaintaș, în felul lui, și dânsul: pe marele rezervoriu al neamului nostru pe țăranul român” 1/

Așadar, un prim element al veșniciei satului este țăranul el fiind izvorul românismului pur și etern... singura realitate permanentă, inalterabilă” 2/

Stabilitatea și continuitatea noastră pe aceste meleaguri („România actuală cu Dacia de odinioară sunt congruente”) se datorește tot țăranului: „Numai că am fost neam pașnic de țărani am putut să ne păstrăm ființa și pământul” 3/

Există o legătură permanentă, organică a țăranului cu pământul al cărui glas îl aude, îl înțelege și care îi modelează nu numai trupul ci și sufletul. Acest pământ care l-a născut și s-a amestecat neconținut cu oasele strămoșilor îl face pe țăran să rămână aici „el n-are unde să-și mute sârăcia”, fiind păstrătorul” efectiv al teritoriului național” pentru că „smuls de pe ogorul lui, ar fi osândit să piară ca un arbore smuls din rădăcini”. 4/

Țăranul pentru Rebreanu e făuritor de istorie, istorie în care n-avem nici un război de cucerire, ci numai de apărare.

Alt element al veșniciei noastre este graiul românesc, limba, care în opinia lui Rebreanu este una țărănească și a căpătat „farmecul și expresivitatea ... de la făuritorul ei original, care a fost țăranul”. 5/ Pornind de la limba țăranului scriitorii au desăvârșit-o făcând-o „bogată, curată, mlădioasă, mereu nouă, cu posibilitatea de eternă înnoire” 6/. Între aceștia la loc de cinste se află Alecsandri, Eminescu, Creangă și Coșbuc.

„Precum și-a păstrat limba, tot astfel a păstrat și a modelat țăranul român, după chipul și asemănarea lui, credința în Dumnezeu” 7/

„Suntem și vom fi totdeauna neam de țărani. Prin urmare destinul nostru ca neam ... atârnă de cantitatea de aur curat ce se află în sufletul țăranului. Dar mai atârnă ... și de felul cum va fi utilizat și transformat acest aur în valori eterne” încheie academicianul Liviu Rebreanu.

În regimul trecut, mai ales duminica mă vizita vecinul „badea Traian Cătuna, un om trecut de 80 de ani, (a murit la 101 ani) un țăran cult pentru a împrumuta ziare și cărți. L-a văzut pe Liviu Rebreanu la una din nunțile 8/ la care a fost naș în Ilva Mare. L-a citit majoritatea cărților și discursul de recepție. Discutam despre viața scriitorului academician, despre locurile de pe Valea Ilvei pe unde și-a purtat pașii, când deodată interlocutorul meu a exclamat:

- Domnule profesor, Liviu Rebreanu e și al nostru. Am înțeles că e și al nostru al ilvenilor, dar și al nostru al țăranilor.

IERONIM URECHE

NOTE

1/ I. Petrovici, Răspuns la discursul de recepție Laudă țăranului român de Liviu Rebreanu, în Monitorul oficial și imprimeriile statului, Imprimeria națională, București 1940, pag. 15

2/ Laudă țăranului român, în, Liviu Rebreanu, Amalgam, Ediție îngrijită, prefață, antologie și note de Mircea Muthu, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1976, pag. 160-161.

3/ Idem, ibidem, pag. 163.

4/ Idem, ibidem, pag. 163.

5/ Idem, ibidem, pag. 166.,

6/ Idem, ibidem, pag. 172-173.

7/ Academia Română, Discursuri de recepție, LXXVII, Laudă țăranului român, discurs rostit la 29 mai 1940 în ședința publică solemnă de Liviu Rebreanu ... în Monitorul oficial și imprimeriile statului, Imprimeria națională, București, 1940, pag. 8.

8/ L. Rebreanu, op. cit. pag. 165

Nume proprii în opera lui Rebreanu

Nota specifică a realismului lui Rebreanu constă în faptul că exemplarele omenești create nu se individualizează ca excepții de la media specială, dimpotrivă prin generalitatea caracterelor lor se realizează tipic. Fie că e vorba de cântărețul ardelean sau de ofițerul cezaro-crăiesc, de țăranul năsăudean sau argeșan, fiecare rezumă o serie de experiențe similare. Spre deosebire de Balzac care proiecta ființe excepționale, Rebreanu redă exemplare omenești mijlocii de adevăr sufletesc general. Realismul scriitorului este clasic în această trăsătură precum și prin absența pitorescului sau a imaginației colorate. Nicăieri nu se simte simpatia scriitorului pentru clasa țărănească. Rebreanu rămâne astfel reprezentantul cel mai acreditat al epicii obiective cu caracter social.

Din listele de nume avute la îndemână scriitorul a folosit în opera sa numai după ce le-a schimbat parțial, mai ales prenumele și mai rar numele de familie. Spre exemplificare prezentăm o scurtă listă în care în coloana 1 apar numele din liste, coloana a doua forma transformată de scriitor, ulterior și în coloana a treia opera literară din care fac parte:

Ion Busuioc.....	Cristea Busuioc.....	Răscoala;
V. Trifu.....	Ștefan Trifu.....	Crăișorul Horea;
D. Ungureanu.....	Aurel Ungureanu.....	Ion;
V. Rogojinariu.....	Ilie Rogojinariu.....	Răscoala;
Marin Fodor.....	Vasile Fodor.....	Hora morții;
Iosif Faranga.....	Polcarp Faranga.....	Ciuleandra;
G. Prundaru.....	Ion Prundaru.....	Ofițire;
Gheorghe Hotnog.....	Ștefan Hotnog.....	Ion;
Paraschiv Mihoc.....	Mihoc.....	Cuibu visurilor;
Ion Novac.....	Toma Novac.....	Adam și Eva;
Nicolae Căpățina.....	Toader Căpățina.....	Pozna;
D. Mitruțoiu.....	Iacob Mitruțoiu.....	Răscoala;
Nicolae Crăciun.....	Ionita Crăciun.....	Răscoala;
Dumitru Cerecel.....	Ignat Cerecel.....	Răscoala;
Ion Modreanu.....	Simion Modreanu.....	Răscoala;

O mare pondere ocupă în opera lui Rebreanu numele create de scriitor mai ales după porece:

Bulbuc	Huciu
Ciocănaș	Hrișcă
Cobelciu	Lotru
Lungu	Mititelu
Baciu	Păcurariu
Bolovanu	Gheogă
Haramu	Oatu
Tulbure	Pirjol
Ciungu	Strîmbu
Oiță	Boerescu
Tunsu	Cîrlan
Florea Căruntu	Simion Butunoiu
Bârbat	Ispas
Jelea	Mândruță
Nevoiașu	Arsente
Lupu	Mocanu
Motofelea	Melente Heruvimu
Bocu	Căldăraru
Cintăreanu	Dragu

Rebreanu ca scriitor are o fire puternic echilibrată, conștientă de vocația sa încrezătoare în adevărul vieții și ai artei și pe un plan mai larg în destinul spiritualității românești în lume. În orice situație scriitorul construiește indivizi pe un plan social și cu o perspectivă epică mai vastă. În romanul Ion satul ardelenesc trăiește într-o serie de tipuri secundare văzute cu un ochi lucid, de un realism care însușește forma ce mai deplină de obiectivitate din tot romanul național.

Multe nume ale unor personaje aie căror stări de spirit au fost însușite de scriitor apar în romanul Ciuleandra. Scriitorul se transpune în starea de spirit a eroului său, doctorul Ursu „doctorandul înalt și blond, sec și alb”. Tranfigurarea ca act creator este subordonată total adevărului, scriitorul fiind consecvent în modul său grav de înțelegere ai lumii și al artei, în asumarea marilor datorii etice pe care le trăia atât de adânc deoarece pentru el adevărul artistic se întregeste și se verifică numai prin adevărul vieții. Numele proprii sunt abordate în așa fel de scriitor încât ele duc spre obiectivitate, spre concret, spre realism. Fiind luate din limbajul comun, apropiate de realitate, numele proprii devin tipice deoarece sunt corelate și cu estetica autorului. Rebreanu are deosebită calitate de a crea oameni reali, deci viață, numele contribuind din plin la veridicitatea scrierilor sale.

IACOB NAROȘ

„Cuibu visurilor” văzut de un ilustrator bucureștean. Cele trei măguri...

Cultura

Dascălii din Măgura Ilvei scriu cărți

La începutul anului 2009 anunțăm noi apariții editoriale care au avut loc la sfârșitul anului trecut. Autorii sunt învățători la Școala Generală Măgura Ilvei și un bibliotecar pensionar.

După plachetele „Aripi de lumină” și „Amprente” ale învățătoarei Gabriela Pușcaș despre care am scris în anul 2008, iată că autoarea și școlarii săi din clasa a III-a au publicat Antologia de poezie „Înțelepciunea copiilor” (2008, 103 p.).

Pentru stabilirea titlului elevii au făcut câte o propunere dintre care s-a ales titlul. Sugestiile așezate logic au dat naștere unei frumoase poezii cu 19 versuri, câți elevi sunt în clasă. Iată câteva: Stihuri: Focul inimii/ E trandafirul primăverii/ Din curcubeul înmiresmat/ Aripa tăcerii/ Vine alaiul viselor/ Precum steaua fermecată/ Din cerul înstelat...

Dex-ul elevilor cuprinde răspunsuri din cele mai hazlii la cuvintele date: tranșant, mitocan, aberant, intrinsec etc. Ce răspund unii copii la cuvântul viciat?: viceprimar, pe veci, un om care a învățat să fie vice, viclean.

Urmează creații colective, individuale, proză scurtă și ghicitori ale elevilor. O ghicitoare care se referă la învățătoarea lor: „O iubesc și o-ndrăgesc/ Eu cu ea mă măresc/ Se supără pe noi/ Când vin multe ploii”. Din primele două versuri și eu eram sigur de răspuns, însă ultimele două versuri cu „ceasul” biometeorologic m-au pus în încurcătură.

„Îngerul gândurilor” (2008, 63 p) este o carte care însumează creații ale copiilor din clasa a II-a selectate de învățătoarea lor Chindriș Maria, debutantă și acum mai cunoscuta Gabrieia Pușcaș.

Mici școlar încep aventura scrisului cu poezia „Primul anotimp”. Urmează capitolul „Lumea văzută prin ochii copiilor”. Răspunsurile date de copii la „Bucurie, tristețe, oameni răi, ce ai face dacă ai fi director sau președinte” ș.a. sunt la nivelul senzațiilor, percepțiilor, gândirii și experienței vârstei lor. Unele răspunsuri sunt de o naivitate dezarmantă, molipsitoare, pline de culoare, spumoase, hazoase. Pentru a te înveseli simți nevoia să le recitești. În ultima parte a cărții fiecare școlar își etalează acristihurile, poeziile și eventual o mică povestioară.

Învățătorul Sevestian Ureche se îngrijește de apariția cărții pe care a intitulat-o „Cu plugu' pe Ilve” (2008 40 p.) Sunt trei plugușoare, fiecare pentru o comună: Măgura Ilvei, Poiana Ilvei și Leșu, scrise de regretatul creator popular Timoftei Urdă din Măgura Ilvei.

Cele trei plugușoare, ne spune Sevestian, prezintă toponimia locală, frumusețea ei, obiceiurile, hărnicia, viața de la țară, realizările din localitățile amintite, dar și unele aspecte negative din administrație și vicii ale oamenilor.

De peste trei decenii aștept debutul lui Ion Purcel fost bibliotecar la Biblioteca comunei Măgura Ilvei, azi pensionar. Îl bănuiam că are ceva manuscrise în proză, dar iată surpriza! Volumul: „Ploaia de narcise moarte” (2008 136 p.) care cuprinde peste 60 poezii, iar la urmă, maxime, reflexii și poeme în proză.

Majoritatea poeziilor din acest volum sunt create în anul 1987, semn că ceva s-a întâmplat în viața singuraticului Ion. Femeia, iubirea, dorința de viață îi deconspiră și inspiră pornirile poetice.

Poezia lui Ion Purcel, ca și proza din partea a doua este profund intelectualizată, filosofică, ca urmare a lecturării de mulți ani, a unei bibliografii selective din literatura română și universală. Are o bibliotecă de invidiat. Pe vremuri își dădea aproape tot salariul pe cărți.

Multe dintre poezii au motto luat din lucrările unor mari gânditori și creatori de literatură, în care poezia lui Ion se reflectă ca razele de soare în bobul de rouă.

toate lucrările amintite au apărut la Editura Napoca Star, Cluj Napoca prin grija directorului, poetul Dinu-Ŷirgil Ureche, fost elev al Școlii Generale din Măgura Ilvei și a învățătoarei Gabrieia Pușcaș.

„Să muncești ca și cum nu ai avea nevoie de bani” este unul din principiile vieții fără stres. Dascălii în general își fac munca într-o permanentă competiție pecuniară cu nevoile vieții zilnice. De-a lungul existenței lor, cu o mică excepție într-o scurtă perioadă dintre cele două războaie mondiale au trăit greu. Politicienii în campaniile electorale le cerșesc voturile cu felurite promisiuni, ca apoi dascălii să aștepte zadarnic ani la rând împlinirea lor. Dar ei, dascălii își văd cinstit de muncă, școlarii să nu le simtă trăirea lor uneori dramatică.

Din rândul dascălilor, am un cuvânt aparte față de învățători. ei iau în primire acel „omuleț” venit pe lume curat la minte, egal cu ceilalți, cum afirmau iluminiștii francezi (Rousseau 1712-1778) și Diderot Denis (1713-1784) și îl înnobilează cu știință, cunoaștere, etică, morală și umanism, pentru a rămâne imun la trecerea prin hățișul vieții, a unei societăți în care sărăcia și bogăția sunt în permanent conflict, iar drogurile, prostituția, crima organizată își caută noi clienți. Un ziarist l-a întrebat pe marele actor Radu Beligan la împlinirea a 90 de ani de viață și 70 de scenă care ar fi cea mai frumoasă meserie din lume? Nonagenarul răspunde fără echivoc: **învățător la țară.**

La final, află că un reprezentant al Asociației Social Culturală Româno-Italiană, a cerut învățătoarei Gabrieia Pușcaș aprobarea apariției unei noi ediții a titlurilor, *Arii de lumină, Înțelepciunea copiilor și Amprente*, pentru copiii românilor din Italia. Cărțile sunt în lucru la Editura Napoca Star.

VARVARI OFILAT

Rebus

CÂTEVA REFLECȚII DESPRE CUNOAȘTEREA DE SINE

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1										I	
2											O
3											
4											
5											
6							A				
7											
8				D							U
9										C	
10	S										
11		B			A						M

ORIZONTAL: 1) Autorul perceptului "Cunoaște-te pe tine însuși" (unul din cei șapte înțelepți ai Greciei antice, trăitor între anii 625-550 î.Hr.; în matematică există o teoremă care îi poartă numele) - Mitropolit al Țării Românești (Ivireanul) care în "Predicile" sale spune: "Ce folos iaste a fi galben și ofilit de post, iar de pizmă și urăciune a fi aprins" 2) Filozof al antichității (384-322 î.Hr.) care precizează: "Atribuim sau tăgăduim omului stăpânirea de sine, după cum domnește în el rațiunea sau nu, ca și cum aceasta ar fi firea sa adevărată" 3) Celebru orator, scriitor și om politic roman (106-43 î.Hr.) care arată: "Lucrul cel mai de seamă este să-ți vezi sufletul prin suflet și fără îndoială că acesta-i sensul preceptului lui Apollo (Cunoaște-te pe tine însuși) prin care îndeamnă ca fiecare să se cunoască pe sine" - Râu în Franța, tributuar Lacului Geneva. 4) Localitate în Crimeea - Localitate în Norvegia - Radu Telceanu. 5) Cetate! - Orator atenien (436-388 î.Hr.) care ne transmite prin timp sfatul: "Părăsește petrecerea înainte de beție". 6) Comună în nordul Franței - Dă tot înapoi! 7) Ued în Israel, tributuar Mării moarte - Lac în Mauritania - Cosma Quintus. 8) A pune în ordine - Început de egalitate. 9) Poem filosofic de Victor Hugo - Scriitor român (1848-1925), autorul "Morii cu noroc", care ne îndeamnă astfel: "Să nu stingi lumina când e supărare în casă, ci să stingi mai înainte supărarea și numai apoi lumina". 10) Care n-are nici o notă! - Localitate în Ungaria (Veszprem). 11) Capitala statului Swailand, Africa australă, stat nou creat (1968) - Un fel de struț din Australia, înalt până la 2 m.

VERTICAL: 1) Istoric și om politic roman (c. 55-c. 120) care avertizează: Cele mai mari dușmării sunt între rudele apropiate" - Umanist olandez (1466-1536) ce ne amintește: "E nepolitic să întrerupi pe cineva care vorbește înainte de a termina" (Dar poate că această regulă de politețe cel mai frumos o exprimă în literatura română Anton Pann prin strofa: "E prea barbaricește/Și cu totul mojcește/Când vorbește oarecine/Să-ri rupi vorba cu rușine/Și să-i zice: Asta poveste/Nu e așa, ci așa este/N-o știi bine, ai greșit-o/Eu altfel am auzit-o"). 2) Cel mai mare preot comic grec (446-385 î.Hr.) autorul replicii: "Înțelepții învață lucruri bune de la dușmanii lor". 3) Handbalist român, campion mondial în 1970 cu echipa României - Filozof, scriitor și om de stat roman (4 î.Hr.-66 d.Hr.), părintele maximei: "Nu este bine decât ce este moral; ce este moral este firesc și bine". 4) Poet rus, de un real talent, stins din viață prin sinucidere la doar 30 de ani - Ba din contră! 5) Drumul cel mai scurt care duce la oraș! - Poet latin (Publius) care face următoarea constatare: "O limbă bârfitoare este semnului unei inimi rele". 6) Strigătul sacagiilor din Bucureștii de altădată - Un alt înțelept din cei șapte ai Greciei antice care glăsuiește: "Totul este bun când vine la timpul său" 7) Cal dobrogean - Prindere ușoară din fire! - Râu în Germania. 8) Niciodată (eng.) - Arhitect italian (Bruno)- 9) Localitate în Munții Caucaz - Dat la întors! - Scriitor francez (1869-1951), autorul următoarei reflecții literare: "Imaginația imită, spiritul critic creează". 10) Tovarăș de acțiune (licită sau ilicită). 11) Filozof și iluminist francez (1689-1755), autorul tratatului "Spiritul legilor".

DICTIONAR: VION, ISUN, OSE, OSNY, EFE, RKIZ, ANE, OHID, OOOO, AHE, ZEVI, TLI

Dezlegarea careului "Sapienta": SMILES-LUCA-IORGA-ROMAN-MNA-CLEMENT-EG-CONTA-TE-NOGA-GEMMA-SLOTA-ZINCA-C-LOCKE-IUB-HED-TI-CAZ-ISOP-RCA-IL-ONOR-VIANU-EPICTET-POP

MACAVEI AL. MACAVEI

Redactor-șef: ICU CRĂCIUN
Redactori: Viluț Cărbune, Ilie Hoza, Macavei Al. Macavei, Mircea Prahase, Alexandru Rațiu, dr. Lazăr Ureche, Liviu Ursa

Correspondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania); Alex Pop (SUA)

Corectură: Mircea Prahase

Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.

Adresa redacției: Muzeul Cuibul visurilor Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSĂUD

Machetare: Ieu Crăciun

Tehnoredactare computerizată și tipar: IMPRES srl Bistrita str. N.Titulescu, nr. 18, tel/fax: 0263 238027, 223201 ISSN 1224 - 643

Director: SEVER URSA

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE COMPLEXUL MUZEAL BISTRIȚA-NĂSĂUD ȘI CONSILIUL LOCAL MAIERU

ANUL XIV Nr. 3 (86) * IULIE 2009 *** 8 PAGINI *** 1 leu**

LAUDATIO

pentru prof. univ. AUREL CLEJA

Stimate Domnule Primar, stimată doamnă și domni consilieri, onorați participanți,

Trebuie să încep prin a vă mulțumi, Domnule primar și Domnilor consilieri, pentru cinstea ce mi-o faceți, solicitându-mi să rostesc cu acest prilej festiv, câteva gânduri despre un mare om de cultură al Văii Someșului – Domnul profesor universitar dr. AUREL CLEJA, la cei peste 92 de ani de viață și de trudă ai săi.

Acest bărbat minunat și-a câștigat un binemeritat loc între făclierii de frunte ai dragului nostru Năsăud.

Fiul dascălului de renume, Ilie Cleja și al admirabilei sătence, Ioana Tăpălagă, a străbătut în lunga lui viață, un itinerar sinuos, adunându-și o mare încărcătură de experiență. Un veritabil pelerin care și-a străbătut țara în lung și în lat, ascultându-i pulsul și evaluându-i valorile, măsurându-i durerile și izbânzile.

De la Rodna natală, în Bârsana Maramureșului, apoi la Năsăud, Bistrița, la Maieru, în veșminte de subofițer, la Monor și Seini-Satu-Mare, Odobești, Panciu, Sfântul Gheorghe, Ploiești, din nou la Năsăud, ca învățător suplinitor, apoi la Ilva Mare, cătunul Ivăneasa, unde l-am văzut - pentru prima oară-pe plaiul meu natal, eram școlar în clasa a II-a, la cumpăna anilor 1939-1940. Au urmat apoi anii durerosului refugiu la Vatra Dornei, în Velța Târnavei Mici, lângă Blaj, titularizat în comuna Spinus-Pomeziei Bihorului unde este numit director de școală. Aici o întâlnește pe aleasa inimii, pe aceea care-i va deveni soția credincioasă - Eugenia Străuț. Va fi mutat la Ploiești, trăiește din plin războiul pe frontul de Răsărit la Odessa, la Cotu Donului, prizonier de război, deținut în lagărele de la Huși și Bălți. Va continua să trăiască și în alte lagăre, tocmai la marginea Cercului polar. Urmează o școală de ofițeri de rezervă la Moscova. Întors în țară, își reia catedra

într-o altă școală bihoreană. Va deveni apoi un reputat gazetar la Scânteia-București și membru în conducerea Comitetului de Radio.

A ajuns să vă fie considerat o figură controversată, fiind mai întâi un anti-fascist, încă din școala năsăudeană, apoi un combativ tot mai convins al comunismului, urmărit și oripilat de securitatea anilor 1980-1989. În cărțile și în scrisorile sale va detesta comunismul. A se vedea volumele: Golgota unui îndochinat (2004) și Dărâmarea statuiilor din noi (2006), în care se dezice public de erorile făcute sub regimul comunist, trăind din plin drama intelectualului din epoca amintită.

Începând cu anul 1974 suntem în permanentă corespondență.

Poate este greu de crezut, dar l-am mai văzut fizic o singură dată, cu prilejul sărbătorii bicentenarului Liceului Pedagogic din Năsăud (1976). L-am fost prezentat de către un grup de dascăli, între care regretații Al. Husar, Octav Ruieanu și Vasile Vranău.

Năsăudul l-a fascinat întotdeauna. Îi păstrează un cult special. Aceasta am înțeles-o din scrisorile Domniei sale-adevărate modele epistolare. Mai purta corespondență și cu alți prieteni ca: domnii Silviu Păiuș, Icu Crăciun ș.a. În urmă cu câțiva ani mi-a scris de pildă că o scrisoare a domnului primar Dumitru Moldovan i-a făcut o bucurie deosebită. Găsesc de cuviință să citez din acea scrisoare memorabilă în care glasul cel mai autorizat al Năsăudului își cheamă concitadinul înstrăinat:

"Stimate Domnule Profesor, cu deosebită stimă mă adresez Dvs. multumindu-vă pentru cărțile trimise și pentru faptul că în acest mod ați onorat manifestărilor organizate cu ocazia ediției a VI-a a "Zilelor Năsăudului" 2006. Spun că a fost o onoare pentru noi, participanții la sesiunea de lansare de carte, deoarece cărțile Dvs., rod al strădaniilor de ani de zile sunt sigur, au fost prezentate pe scurt, în cadru festiv, alături de alte scrieri, prin grija unora din cei prezenți, cum ar fi, de exemplu, Dl. Ioan Mititean. Și s-au bucurat de succes, mulți din cei prezenți cunoscându-le însă. Ceea ce a fost un lucru bun, aceștia din urmă completând ideile prezentate. Domnule Profesor, dacă interesele și sănătatea vă vor permite, să nu ne ocoliți când veți veni în Țara Năsăudului, acasă. M-aș bucura să vă cunosc personal și să vă strâng mâna, dorindu-vă tot binele – până atunci mă bucur că mi-ați dat ocazia să vă cunosc prin scrierile Dvs. și din spusele prietenilor Dvs. de la Năsăud. Căci aveți prieteni adevărați aici. Cu deosebită considerație și urări de sănătate, Primarul orasului Năsăud, ing. Dumitru Mureșan".

Da, Năsăudul i-a rămas drag fiindcă aici a primit lumină de la vrednicii lui dascăli, apoi dată fiind celebritatea capitalei grănicerimii. Dumnealui însuși, ca fiul altui renumit dascăl al Rodnei, confirmă frumoasa zicătoare: Așchia nu sare departe de trunchi.

Domnul Aurel Cleja a scris mult încă din adolescență. Din capul locului, a prețuit folclorul; primul său volum publicat, în colaborare, și intitulat Culegeri de folclor din Bihor, 1974, îi dă mai târziu prilejul să se confeseze într-un interviu: "Am rămas tribut aralului folcloric axat în exclusivitate pe coordonatele majore ale umanului". În plus, mărturisea că cele mai frumoase poezii ale sale sunt

In memoriam Ionel Hordoan (1947-2009)

La mijlocul lunii iulie, a. c., s-a stins din viață prietenul, colegul și profesorul Ionel Hordoan.

Absolvent al Facultății de Educație Fizică și Sport (la Cluj și continuată la București), el a servit școala măiereană 33 de ani, din 1970 până-n 2003, când s-a pensionat datorită unei boli neiertătoare. Împreună cu soția sa, d-na Nuți Hordoan, de asemenea profesoară de educație fizică la Grupul Școlar „Liviu Rebreanu” din Maieru, au crescut și s-au bucurat de succesele celor două fete, Dana și Camelia, absolvente de Universități cu profil tehnic din Cluj-Napoca; la ora actuală, Dana este stabilită în Canada, alături de soț și cei doi copii, iar Camelia locuiește în Cluj-Napoca și, la rândul ei, împreună cu soțul, cresc doi băieți. Din păcate, Nelu Hordoan n-a trăit să-și vadă și nepoții realizați.

Ionel Hordoan a avut vocație de profesor. Sunt convins că sutele de elevi, pe care i-a educat și instruit sau le-a fost diriginte, îmi dau dreptate. Fire iscoditoare, înzestrat cu un bun simț, devenit proverbial, generos (nu a refuzat pe nicio persoană, cunoscută sau necunoscută, care i-a cerut ajutorul), meticolos (ca orice ardelean obișnuit să ducă lucrurile până la capăt), cu preocupări diverse (pictură, sculptură în lemn, învățarea limbilor străine-la care a avut un real talent-, îndrăgostit de natură, drumeții, pescuit), mereu optimist, el a transmis discipolilor săi nu numai dragostea pentru sport, ci și valorile morale și creștine în care a crezut cu tărie.

Colegii de la școlile din Maieru și Anieș, prietenii, vecinii, foștii săi elevi transmit familiei îndoliata cuvinte de mângâiere și întărire în scurta noastră trecere pe acest pământ.

Dumnezeu să-l odihnească!

Icu Crăciun

Opinii

Despre cenzură

Să recunoaștem: odată cu apariția tiparului lui Gutenberg (1394-1468) s-a născut și cenzura. Nu toate cărțile au fost pe placul autorităților sau a simplilor cititori. Ce s-ar fi întâmplat dacă tiparul ar fi fost inventat la 1054, anul de ruptură între cele două Biserici: catolică și ortodoxă, mai cu seamă că intoleranța dintre ortodocși și catolici s-a perpetuat până în zilele noastre. Este suficient să spui Biserica Unită cu Roma sau Biserica Ortodoxă Unită cu Moscova pentru ca mireniile acesteia din urmă să se inflameze pentru a-ți dovedi autocefalia B. O. R. Cenzura din partea celor două culte funcționează și astăzi pentru întreținerea cu tenacitate oarbă a unor prejudecăți care n-au de a face cu creștinismul. Niciodată într-o revistă ortodoxă nu vei găsi un text care servește catolicismului, dar afirmația este valabilă și invers. Fiecare cu propriile sale interese canonice. Nu mă consider un specialist în bizantinism, dar aceia care au studiat viața arhiepiscopului de Salonic, Grigorie Palamas (1296-1359), reprezentant de frunte al isihasmului ortodox, spun că acesta a fost un inamic neînduplecat al oricăror legături cu Occidentul. Se știe, de asemenea, că, inițial, traducerea lui Coresi au fost interzise de Biserica Ortodoxă Română. În zilele noastre, cred că niciuna dintre bisericile creștine nu s-ar hazarda să editeze pentru credincioșii săi „Biblia veselă” a lui Leo Taxil ori cărțile ateilor comuniști.

Pentru a nu fi acuzați de tendenționism, aducem la cunoștința cititorilor faptul că interzicerea unor lucrări în rândul greco-catolicilor s-a făcut oficial prin trimiterea unor circulare „contra Clerului din întreaga dieceza”. Reproducem alăturat una din acestea, dată în ședința consistorială ținută în Gherla la 16 august 1881:

„Revendissimiloru in Christosu Frati Vicari Foranei, Archi-Diaconi, Multu-Onoratiiloru Frati Protopopi si Preoti!

Sacra Congregatiune a Eminentissimiloru Cardinali a Bisericii Romane delegati de Santia sa Pontificele Leone alu XIII si de santulu scaunu apostolicu pentru censurarea cartiloru de doctrina depravata du dno 20 Juniu si 27 Juniu 1881 a decretatu a se pune in Indicele cartiloru oprite urmatoriele opuri:

Sac. C. M. Curci. La Nova Italia ed. I Vecchi Zelanti. Studii utili ancora all orinamento dei partiti parlamentari. Firenze. Fratelli Bencini editori, 1881.

Decr. S. Off. Feria IV. Die 15 Lunii 1881. Auctor laudabiliter se subiecit et opus reprobavit.

Burnouf Emile. Le Catholicisme Contemporain. Paris, Calman Levy editeur, 1879.

Decr. 14 Februarii 1881.

Auctor (Placido Casangian etc.) operis cui titulus: Risposta finale degli Orientali agii Occidentali: prohib. Decr. S. Off. 12 Mart. 1873. laudabiliter se subiecit et opus reprobavit.

Burnouf Emile. La Science des Religions. Paris, Maisonneuve et C. ie, 1876.

Renan Ernest membre de l'Institut. L'Antechrist. Paris. Michel Levy freres editeurs, 1873.

-L'Englise Chretienne. Paris, Calman Levy editeur, 1879.

Jaccolliot Louis. Les Fils de Dieu. Paris, 1875.

-Le Pariah dans l'humanite, 1876.

-Genese de l'humanite, Fetichisme, Politheisme, Monotheisme. Paris, 1876.

Historie des Vierges 1879.

Gregorovius Ferdinando. Le tombe dei Papi. Prima traduzione italiana rivista ed accresciuta dall'autore. Un volume. Roma, Fratelli Bocca e Comp. Lib. Edit., 1879.

-Urbano VIII e la sua opposizione alla Spagna ed all'Imperatore. Episodio della guerra dei trent'anni. Un volume. Roma, Fratelli Bocca etc., 1879.

Casalis Bernardo Avvocato Libro di lettura per il popolo italiano. Saluzzo, tipografia Fratelli Lobetti-Bodoni, 1880.

Marselli Niccola. Le origini dell'Umanita. Torino etc., 1880.

Auctor (Migorel cure de Maletable) operis cui titulus: La semaine ou le 3 Commandement de Dieu: cumpraefatione ms. Et numismate panni coloris rubri in quo haec verba leguntur „Dieu le veut et N. D. de la Salette”, prohib. Decr. 6 Decembris 1875, laudabiliter se subiecit et opus reprobavit.

Cea ce pentru sciintia si acomodare se notifica Fratieloru Vostre.

Din Siedintia Consistoriala tienuta in Gherla la 16 Augustu 1881”.

(originalul acestei circulare se află la Muzeul de Artă Comparată din Sângeorș-Băi, jud. Bistrița-Năsăud)

Evident, cea mai cruntă cenzură în România a fost în regimul totalitar securisto-comunist de dinainte de 1989; atunci, fără acordul poltrucilor pemere și, mai apoi, pecere nu se publica nimic. Exista o singură opinie, un singur punct de vedere, cel ai indivizilor zeloși, gen Ion Ardelean sau Dulea, care pentru un singur cuvânt neconform cerințelor autorităților comuniste îți returna manuscrisul ori îți-l sechestra. În 1946, două mii de titluri de cărți erau deja interzise printr-un ordin al Ministerului Informațiilor nou instalat de către bolșevici. Atunci, marile nume ale reprezentanților literaturii române au fost proscrise. Clasicii în viață au fost vânați ca reacționari și închiși. „Pogromul cărții românești”- cum plastic se exprimase Eugen Negrici - se va continua până în decembrie 1989.

ICU CRĂCIUN

Rebreniana

CONSIDERAȚII GENERALE ASUPRA NUMELOR PROPRII ÎN OPERA LUI LIVIU REBREANU (3)

Liviu Rebreanu vorbind la inaugurarea Muzeului Teatrului Național creat de el (joi, 10 sept. 1942)

Porecele - ca joc de cuvinte cu rezonanță onomatopeică - sunt folosite de scriitor nu pentru pitorescul lor ci ca o completare a portretului, psihologiei sau biografiei personajelor. Astfel de nume date după porecle pot fi de origine regională sau locală. Spirit multilateral, Rebreanu avea predilecție pentru viața la țară. De aceea, în ierarhia eroilor cu genealogie identificabilă predomină în funcție de categoria socială, țărani urmași de reprezentanții micii burghezii de la sate. Familia Herdelea din romanul Ion este copia fidelă a familiei Rebreanu iar unele evenimente trăite în anii respectivi sunt transpuse direct în roman. O problemă fundamentală conținută în lucrarea noastră este valoarea documentară a numelor personajelor țărănești și mai persistența pe plan secundar a unor nume provenite din ținutul de origine al scriitorului, localitatea Maieru și ținutul Năsăudului. Aceste nume subliniază vasta documentație a scriitorului constituind un material valoros pentru studiile de antroponomie. Numele folclorice subliniază realismul de factură populară iar plasarea în context a acestora dă naștere unor nuanțe stilistice deosebite: „Păcală și Tândală”.

Pătura cultă a românilor transilvăneni începând cu secolul al XIX-lea s-a orientat spre prenume preluate din istoria și cultura latină, pentru prestigiul lor evocativ, novator. Acestea au fost și o replică dată campaniei autorităților habsburgice de a da numelor românilor un aspect străin, siluit. Astfel de prenume se întâlnesc și în opera marelui scriitor Rebreanu: Aurel, Liviu, Livia, Iuliu, Valentin, Virgil, Victor, Titu, Traian, Tiberiu, etc. Ele se întâlnesc mai ales acolo unde scriitorul zugrăvește mediul intelectualității transilvănene de origine română ca un reflex al luptei de eliberare națională.

Alte nume se circumscriu limbajului familial, nepretențios, de proveniență comună: Fane, Mișu, Stan, etc.

Unele nume înfățișează excepția psihologică, bizarul geografic: Savista Oloaga, Anton Nebunul. Uneori numele cuprind cuvinte cu sensuri intenționate: Apostol, Svoboda, Nevoiașul, Pravilă. Rebreanu este un prozator obiectiv, realist și echilibrat, observator social al satului cu un univers ce se recompune și se dezvăluie numai din totalitate. Scriitorul este un romancier al mulțimilor care vorbește prin mișcarea independentă a eroilor, prin acțiunile lor, și mai puțin prin comentariul personal. Realismul scriitorului este modern, dur, trecut prin experiența naturalismului 1/. Realismul constituie forța creatoare ce își află măsura în ingeniozitatea scriitorului în ceea ce privește selecționarea și manevrarea materialului onomastic. Fiecare personaj se conturează, trăiește și acționează potrivit numelui pe care îl poartă fără ca acest lucru să pară forțat sau

nereal. Numele sunt atât de elocvente încât explicarea lor ar fi inutilă uneori pentru că și ele au fost gândite anticipat având putere de tipizare. În aceste nume s-a armonizat tot ceea ce este general și individual în caracterul eroilor. Cu ajutorul numelui proprii se conturează portrete complexe, semnificative, fără a se abate de la sistemul onomasticii tradiționale. Dintre numele vechi de sonoritate aspră amintim: Codrea, Timoțe, Gavrilă. Alte nume sunt slab conturate: Nevasta, Ghicitorul din Măgură, Popa din Runc, Feciorul Popii, Protopopol din Șoimuș, Moșneagul din Vărarea, Fata Pădurarului s.a. Aspectul local măierean al numelor țărănești este dovedit și prin existența variantei George în loc de Gheorghe, formă care nu se întâlnește în zonă; Petre în loc de Petru, Toader pentru Teodor și Rodovica în loc de Ludovica. Intelectualitatea satului prin numele ei abia se diferențiază dintre țărani: Tofan, Boșcanu, Jarda și altele.

Numele proprii sunt o componentă organică și indispensabilă a scrisurii rebrenian. Sensibilitatea scriitorului la care se adaugă simțul filologic sunt reflectate și de aceste nume proprii date cu măsura firescului. Numele vehiculate de Rebreanu dovedesc mult realism îmbinat cu o puternică nuanțare proprie. Din conturarea unor nume nu lipsește nici fastuosul plasticizant sau elementul argotic. Intențiile artistice sunt realizate prin nume, fapt ce constituie un detaliu lexical și artistic de prim rang al artei scriitorului.

Autorul are a atitudine imperturbabilă atât în fața faptelor cât și a personajelor, între simbol și caracterul particular al acestora sudura fiind perfectă 2/. În ceea ce privește toponimele unele sunt deosebit de sugestive având un caracter mitic: Pripas, Amaradia și Armadia.

Alte nume sunt legate de regnul vegetal ca element de comparație: Bujor, Roza, Margareta, Lupu, Ursu, etc. Când scriitorul are preferință pentru prenume obișnuite, caracterizarea personajelor se face prin portretizare, comportament și mediul ambiant. Adeseori numele sunt duble: Petre Petre, Ion Ion, tocmai pentru a sublinia caracterul lor reprezentativ. Rebreanu apare creator de nume prin folosirea sufixului invariabil „-ina”: Ina, Adina, Didina, Dina, Nadina, Nina.

Tendențele cosmopolite ale claselor dominante (franțuzisme) sunt reflectate în nume ca: Grig, Jean, Mimi, Madeleine, Ghighi s.a.

Analiza creației rebreniene făcută exclusiv din punctul de vedere al onomasticii literare confirmă cunoașterea profundă a vieții rustice, inclusiv a onomasticii populare și folclorice, Rebreanu fiind puternic ancorat în realitățile social-culturale ale satului someșean încă din timpul copilăriei și a formării sale spiritual intelectuale de la Maieru și Năsăud.

Onomastica marilor opere literare a exercitat din totdeauna o mare influență asupra cititorilor ca un factor de împropătare a sistemului denominației, de modernizare prin nume considerate de prestigiu și totodată frumoase. Astfel de la Vasile Alecsandri s-a preluat Rodica; de la Eminescu Cătălin, Cătălina, Călin; de la I. Teodoreanu - Monica, Dănuț și Olga; de la George Coșbuc - Viorel, Zamfira, Gelu, Voichița și Lia etc. Toate acestea sunt nume care au primit o valoare circulatorie largă ca de altfel și de la Rebreanu s-au preluat nume de persoane ca: Titu, Mădălina, Ileana, Florica, Livia, Adina, Tina, Alina care și-au lărgit sfera de circulație fiind folosite frecvent în sistemul de denominație românească actuală.

NOTE:

1/ Ov. S. Crohmălniceanu, *Literatura română între cele două războaie mondiale*, vol. I, ed. Minerva, 1972, București.

2/ Al. Dima, *Rebreanu și categoria epică*, în „Tribuna”, 11 septembrie, 1968

IACOB NAROȘ

Decinii noastre

Legenda Ilvei Mari

În vremea veche, cine știe când, Ilva- apă de aur, cu unde curate și frumoase, își sculpta defileul facand suprafațe depresionare în stâncile dintre Măguri, mărturii spre începuturi de milenii. Clipă de clipă, Ilva învolburată, se scurgea din lacul ce se întindea pe vatra Ilvei Mari, dislocând încet stâncile barajului dintre Măguri.

Meleagurile Ilvei Mari făceau parte din Districtul valah al Rodnei, condus de comitele Ariscaldus. El trăia în orașul teutonic Rodna, situat între munții înalți. Orașul era apanajul reginei și poseda mine regale de argint și aur, unde lucra o nenumărată mulțime de popor.

Mândrul Ariscaldus, tânăr, voinic, plin de har, înzestrat cu o frumusețe fără pereche, era dornic de bucurie, desfătare și plăcere. Herbul său era „Potcoavă tocită”, iar deviza „izbește ca grindina”.

Îi plăcea mai mult să fugărească și să ucidă nevinovate căprioare, zimbrii măreți, cerbi cu coarne mari, urși fioroși, porumbi sălbatici, gingașe turturele. Avea șoimi cu care colinda coclaurile după potârniche, după iepuri și cai sprinteni cu care alerga prin văile munților, prin desișul pădurilor, prin mlaștinile zăvoaielor, urmărind jivinele prin sihăstria, săgetându-le.

Nu-l înspăimântau întunecimile pădurii, brazii trăzniți, peșterile, stâncile înalte și prăpăstiile fără fund. Mereu căuta locuri tot mai ascunse, primejdii tot mai mari, fiare tot mai sălbatice. Dintre ortacii săi erau destui care purtau urmele ghiarelor de urs, ale colților de mistreț, ale coarnelor de zimbri și bour, ale fiarelor din fundul pădurilor. Se afunda în codri neumblați, pe unde picior de om nu călcasese vreodată.

În zorii unei zile înrouate, la început de aprilie, comitele Ariscaldus, în fruntea unei cete de teutoni cu platoșe și arbalete, de arcași valahi, de hăitași ce goneau fiarele și le aduceau în bătaia arcului și a suliței, trecu Dealul Durnii să vâneze pe malul lacului din Ilva Mare. Aici, printre brazi cu petice de lumină de nea și umbră de pământ, locuri tainice de nuntit, se auzeau în zori cântece de toacă și bătaia aprige între cavalerii înflăcărați, a cocoșilor de munte, a șoimilor și a multor neamuri de păsări.

Prin poienile și dealurile de pe Recele, se răsfiră din înalt mănunchiul strălucitor al razelor de soare, făcând să strălucească picăturile de rouă de pe florile măiestre înrudite cu cerul și cu aerul în răcoarea umedă a dimineții.

Sunetul de corn al vânătorilor băgase spaima în sălbăticiunile codrilor, în păsările cerului ce se îndreptau într-un anumit loc de pe malul lacului. Vătaful vânătorilor, Ariscaldus, făcu semn cetei să se oprească să privească și să asculte. Mii de jivine cântau imnuri de slavă Soarelui și dimineții. Se auzeau cântece de dragoste, slobozite din buciul de zimbri, de cerb, de urlat de lup, de toacă, triluri și ciripit, fluturi mii, bătându-și aripile stropite cu aur, albine zumzâind, culegând din potirul parfumat al florilor.

Coborau încet spre lac, când deodată desișul se despărți și apărură Izora- Zâna Dealurilor, îmbrăcată în rochie de mătase ce strălucea în culorile curcubeului, în broderii cu cununi de zorele ce se împleteau cu florile liliachii, bătând în albastru, siniii bătând în roz, acoperite cu rouă de nestemate argintii.

Zâna stătea pe trunchiul fagului bătrân trântit la pământ de vijeliile iernii și torcea din furca de argint-lâna de aur. Izora n-avea pereche de frumoasă decât stelele în cer. Ea avea putere asupra ierburilor, copacilor, jivinelor, zăcămintelor și locuitorilor.

Înmărmuriți, vânătorii descălecară și se plecară în fața zânei. Comitele Ariscaldus, sperând ca dorința lui să fie îndeplinită, glăsui:

- Mărită Zână! Ajută-mă să găsesc aur pentru cetatea crăiască! Mă leg cu jurământ să construiesc o biserică pe aceste meleaguri, dacă nu voi respecta legământul, să fiu blestemat!

- Bine! Te voi ajuta! se învoi Izora. Printre supușii tăi este Miller, un sas sosit de curând de la izvoarele Dunării, din Munții Pădurea Neagră, renumit căutător de aur, mare meșter în descoperirea zăcămintelor. Numai el cunoaște iarba dragostei- Floarea de aur. În locul unde o va găsi săpați „Baia” și veți găsi filonul aurifer.

Comitele Ariscaldus se plecă în fața Zânei, mulțumindu-i. Vânătorii se retraseră cu plecaciuni, apoi încălecară și porniră val-vârtej spre cetatea teutonică a Rodnei.

În cetate îl găsiră pe renumitul căutător de aur și Ariscaldus îi povesti de legământul făcut cu Zâna Izora- Zâna Dealurilor.

A doua zi, sasul Miller, însoțit de minierii harnici și pricepuți, porniră din Dealul Durnii, de-a curmezișul Recelui, pe sub poala Pleșului până la Secătură, căutând pe un teren stâncos, frământat de ape.

Sub vârful cel mai înalt al Muntelui Cornii, la locul unde se întâlnesc trei izvoare, Miller află iarba dragostei- Floarea de aur.

În acel loc scormoniră pământul și săpară „Baia”, mărturie vie a trudei oamenilor prin labirintul galeriilor și puțurile săpate în toate direcțiile pe urma filonului aurifer.

Minereul aurifer scos din „Baie” era încărcat în desagi din piele, puși pe cai zdraveni și transportat în cuptoarele- topitorii din cetatea teutonică Rodna.

Ajuns foarte bogat, comitele Ariscaldus din Districtul valah al Rodnei- pământ crăiesc, trăia numai în petreceri și desfrâu, uitând de legământul făcut cu Zâna Dealurilor, Izora.

Supărată, Zâna, că nu a construit biserica pe meleagurile ilvene, îl blestemă.

Din Moldova, venind dinspre Asia, o hoardă de năvălitori sălbatici mongolo-tătari, conduși de hanul Cadan, a ajuns prin pădure peste plaiurile Munților Rodnei să atace orașul cetate.

Când rodnenii viteji și bine armați auziră de sosirea tătarilor, îi întâmpinară afară din oraș, prin păduri și munți. Văzând Cadan mulțimea cavalerilor teutoni armați cu platoșe, cu arbalete și plăieșii valahi, cu arcuri și sulițe, se prefăcu a fugi de ei. Ariscaldus și oștenii săi, crezându-se victorioși se întoarseră în cetate. Îmbătați de victoria ușoară, intrară în hanul „La Bourul Fioros” din catacombe și se îmbătară, cum cere „furor teutonicus”.

Tătarii lui Cadan atacară subit, chiar în ziua de Paști, în 31 Martie 1241, năvăliră din mai multe părți. S-a săvârșit mare măcel din ambele părți, muriră peste patru mii de suflete. Parte din popor s-au refugiat în catacombele ce aveau legătură cu

cetatea Anieșului.

Înfuriat, Ariscaldus, că supușii săi nu luptă, a inundat catacombele cu apa din Someș și cei dinlăuntru au pierit înecați. Poporul, văzând că nu va fi în stare să reziste, s-a predat. Cadan, primind cetatea sub scutul său, îl luă prizonier pe Ariscaldus cu familia sa, împreună cu șase sute de cavaleri teutoni armați cu platoșe și arbalete, să-l însoțească mai departe spre Ungaria.

Miller cu un grup de plăieși valahi fugi în vârful cel mai înalt din Muntele Cornii, la poalele căruia era „Baia” cu filonul de aur. Plăieșii valahi au dat numele lui Miller acestui semeț vârf.

După retragerea tătarilor, mulți iobagi români au fugit de pe moșiile nobilimii maghiare și a patriciatului săsesc, s-au stabilit pe Ilva Mare, de unde la nevoie plecau în bejenie în Moldova. Ei au arat pământul din albia lacului sec, au defrișat și iăzuit lărgind poienile, au regularizat râul prin zăvoaie și mlaștini. Nobilii și sașii, neputându-i exploata pe moșiile lor, au trimis o ceată de tâlhari ce băntuiau prin Bârgău și Poiana Ștampei, să-i bată și să le aprindă casele, să le ia vitele, astfel crezând ei că se vor muta din Ilva Mare, în satele stăpânite de ei.

Tâlharii i-au bătut, le-au aprins gospodăriile, i-au jefuit, le-au batjocurit nevestele și fetele. Bătuți și amărâți, seara s-au adunat încet, au urcat până la colibeile lui Miller, de la Borcut, unde s-au adăpostit, dar n-au plecat din Ilva Mare.

Ei știau de locurile blestemate de zână și n-au intrat în „Baie” să caute aur.

Și azi localnicii povestesc despre un bătrân sărac de pe Recele, ce avea trei feciori. Aceștia n-au ascultat de tatăl lor și în ziua de Paști au intrat după aur în „Baie”. Aceasta s-a surpat și acolo și-au găsit mormântul. Rămas singur, bătrânul s-a întors de la arat cu boii înjuțați la plug. Ostenit, s-a oprit la Borcut, a băut să se răcorească, a căzut jos și a murit.

Zâna Dealurilor- Izora- trecând pe la Borcut, îl găsi pe bătrân mort. Făcându-i-se milă, transformă boii cu plugul în aur și-i băgă în „Baia” din stânca unde se întâlnesc cele trei izvoare.

Închise stânca cu „Boii cu plugul de aur” și se călători pe alte meleaguri.

Fata lui Filip și Gaftoana Berengea au văzut-o pe Izora băgând „Boii cu plugul de aur” în „Baia” din stâncă. Fata fugi acasă și când a vrut să povestească cele văzute, muți și mută a fost până la moarte.

Părinții fetei, în noaptea de Înviere erau treziți de cerbii ce se scărpinau de bandorii de la târnaț. Bătrânii ieșeau cu ciomegele de-i alungau și apoi priveau la „Boii cu plugul de aur” din Stânca Zânei. Ei au murit de holeră și nimeni n-a mai aflat unde a fost „Baia” cu „Boii cu plugul de aur”.

Înmulțindu-se, ilvenii, și-au construit o biserică din lemn, biserică ce există și azi în satul Petriș, donată de credincioșii din Ilva Mare.

De atunci credincioșii ilveni sunt cei mai bogați din lume, ei îl au pe Dumnezeu în inimă.

Binecuvântează-i, Doamne, pe ilveni!

Autori: Înv. Iulia Văsieș

Înv. Ieronim Someșan

Cartea

Holocaust sub guvernarea Antonescu de Marcu Rozen, A.E.R.V.H. , București, 2004, ediția a II-a

În privința organizării BOR, au survenit schimbări după 1918. Au luat ființă eparhii noi, a Clujului, Vadului și Feleacului în 1921, a Oradei, 1920, a Tomisului 1923, o episcopie a armatei cu reședința la Alba Iulia, 1921.

În 1925 s-a creat Patriarhia română, intrând în vigoare și Legea și Statutul organizatoric a Bisericii noastre. Au luat ființă Episcopia Hotinului (Bălți), Arhiepiscopia Chișinăului și Episcopia Cetății Albe (Ismailul).

În 1934 a luat ființă Episcopia misionară pentru ortodocșii din America cu sediul la Jackson în statul Michigan.

În 1920 a fost ales noul mitropolit Miron Cristea, devenit patriarh în 1925, până în 1939, urmându-i Nicodim Munteanu până în 1948. După 1948 a urmat Nicolae Bălan până în 1955.

De remarcat este că, Clujul a avut mitropoliți ai Ardealului pe Nicolae Ivan (1921-1936) și Nicolae Calan (1936-1957), membru vechi al Academiei. Amândoi luptători pentru drepturile românilor. Această perioadă este rodnică și fructuoasă, datorită ierarhilor săi cum sunt Ioan Mihalcescu, autor de lucrări de dogmatică, istorie a religiilor și numeroase manuale de religie; Nicolae Popescu, autorul lucrării I.B.R. membru activ al Academiei; Nichifor Crainic – Istoria literaturii religioase moderne, Teodor M. Popescu (I.B.U.), Vasile Radu (V.T.) și Gala Galaction (N.T.) – traducătorii Sfintei Scripturi în românește, editată în 1936 – 1939.

La Sibiu s-a format un grup de teologi trimiși de mitropolitul Nicolae Bălan în diferite centre universitare, întorcându-se la Sibiu și tipărind zeci de lucrări în tiparnița lui Andrei Șaguna. Având o seamă de ierarhi și prof. de teologie cu o aleasă pregătire cărturărească Biserica noastră a fost reprezentată la câteva consfătuiri și congrese inter-ortodoxe și intercreștine.

În 1923 la Conferința Panortodoxă de la Constantinopole, când s-a hotărât introducerea calendarului iulian îndreptat. BOR l-a introdus în 1 octombrie 1924 (De remarcat că în primele veacuri creștine la Tomis a activat Dionisie Exigul, întemeietorul erei creștine, apoi Marcu de Tomis prezent la Sinodul de la Niceea în 1325 și întemeietorul monahismului Occidental (Marsilia). În 1930 a avut loc Conferința inter-ortodoxă la Vatoped din muntele Athos.

În 1924 are loc prima Conferință a profesorilor de Teologie din Balcani ținută la Sinaia.

În 1936, are loc la Atena primul Congres al profesorilor de teologie la care au participat profesorii de la facultățile de Teologie din România.

Al doilea Congres era pregătit să se întâlnească la București în 1939, dar evenimentele politice care au urmat, au zădărnicit acest plan.

Biserica noastră a avut un rol important și în aplanarea neînțelegerilor dintre unele Biserici Ortodoxe. De exemplu împăcarea Bisericii Ortodoxe Bulgare cu Patriarhia Ecumenică de la Constantinopole. A ajutat cu multă bunăvoință la recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe din Polonia, Finlanda, Cehoslovacia și Albania. BOR a avut discuții rodnice și cu reprezentanții altor biserici creștine. Astfel în 1935 a avut loc la București, Conferința Româno-Anglicană în problema recunoașterii validității hirotoniilor anglicane.

În 1936 patriarhul Miron Cristea a fost invitatul episcopului de Canterbury, în Anglia. După Primul Război Mondial, s-au pus bazele Mișcării ecumenice, existentă și azi. Între cele două războaie mondiale au existat trei mari organizații ecumenice: Viața și fapta (Creștinism practic); Credință și organizare și Alianța pentru înfrățirea popoarelor prin Biserică.

Biserica noastră și-a trimis delegați la toate congresele acestor organizații. De pildă, în 1925 la Congresul organizației „Creștinismul practic”, ținut la Stockholm în Suedia.

În 1927 la Congresul mișcării ecumenice Credință și organizare ținut la Lausanne în Elveția.

În 1927 la congresul „Alianța pentru înfrățirea popoarelor” prin Biserică – care milita pentru pacea lumii. A participat la unele congrese ale vechilor catolici ținute în țările balcanice.

Actul de la 23 august 1944 și mai ales cel de la 6 martie 1945, când s-a instalat un regim comunist totalitar în România, au dus la profunde schimbări de ordin politic, social și economic. Biserica a fost înlăturată cu totul din viața statului, a devenit o instituție marginalizată, mai corect spus „tolerată” de statul ateu.

Schimbările politice de după 44-45 au cerut din partea Bisericii, o mare capacitate de adaptare la noua situație, pentru a o feri de frământările prin care a trecut Biserica Ortodoxă rusă după Revoluția comunistă din 1917, cât și de primejdia desființării, așa cum s-a întâmplat în

Albania și China.

Cu toate acestea prin tactul și clarviziunea unor ierarhi de prestigiu cum a fost patriarhul Iustinian Marina, a fost salvată însăși existența Bisericii, continuându-și activitatea în anumite limite. S-au desființat Facultățile de Teologie din Suceava, Arad, Academia de muzică religioasă din București. Eparhiile românești din Basarabia și Bucovina, au fost desființate în 1944 – teritoriile fiind anexate Uniunii Sovietice. În anul 1948, a început un control permanent exercitat asupra tuturor slujitorilor bisericii, prin „inspectorii de culte”, ofițerii de securitate, prezenți în toate instituțiile bisericești (protopopiate, mănăstiri, școli teologice, centre eparhiale și Patriarhie). Departamentul cultelor cenzura absolut toate publicațiile bisericești.

După o prezentare succintă a vieții și activității Bisericii noastre, azi mai mult ca oricând, este necesară reamintirea evenimentelor tragice petrecute în cursul celui de-al II-lea război mondial, între care și crimele săvârșite de regimul antonescian împotriva evreilor. În multe din sondajele efectuate pe diverse posturi de televiziune, se constată că un procent destul de ridicat nu știe cine a fost mareșalul Antonescu și care a fost situația evreilor în perioada guvernării sale. Asociația evreilor din România, victime ale Holocaustului reprezentată prin domnul inginer Marcu Rozen, cunoscut prin cărțile sale: „Involuția demografică a evreilor din România în perioada 1940-2000” publicată în 1998, apoi „Evreii din județul Dorohoi în perioada celui de-al II-lea război mondial” publicată în 2000 cât și „60 de ani de la deportarea evreilor în Transnistria”, publicată în 2001 – dau informații privind fenomenul complex cunoscut sub denumirea de Holocaust în Europa, din care face parte și exterminarea unei părți a evreilor din România sub guvernarea antonesciană.

Orașul Dorohoi număra în perioada interbelică în jur de 5800 de evrei, reprezentând cam 37% din populația totală a orașului. Între populația evreiască și cea românească era o conviețuire bună, nu existau manifestări antisemite cu caracter violent.

După instalarea guvernului Goga – Cuza în 1939 la noi s-au promulgat primele legi antisemite, datorită politicii antievreiești desfășurate de guvernele care s-au succedat la putere, manifestările antisemite se amplifică, elemente legionare și extremeiste incită populația majoritară la ură și prigoană împotriva populației evreiești.

La 1 iulie 1940, conchide autorul, martor ocular fiind, a avut loc primul pogrom antievreiesc săvârșit de ofițeri legionari care s-au retras din Basarabia ucigând la Herța în mod bestial 70 de evrei.

Din septembrie 1940, după proclamarea statului național legionar, un nou val de măsuri și represiuni se abate asupra evreilor dorohoieni.

La 22 iunie 1941, izbucnește războiul. În Dorohoi sosesc mii de evrei evacuați de pe întreg județul, populația evreiască dubiându-se, creându-se mari probleme cu adăpostirea și hrănirea lor. În noiembrie 1941, populația evreiască din Dorohoi este amenințată că va fi evacuată în Transnistria. Drumul spre Holocaust a început în noiembrie 1941. Locul de destinație era orașul Sargorod și Bug. Au fost aduși 7000 de evrei din România. Iarna anului 1941-1942, a fost deosebit de grea. Casele în care erau cazați erau mici și vechi. Astfel locuiau câte 10-11 persoane într-o odaie. În februarie 1942 – sute de cadavre zăceau în cimitirul din Sargorod, pentru că pământul era înghețat în profunzime și nu se putea săpa o groapă comună.

Autorul cărții, Marcu Rozen povestește cum a făcut un memoriu la Antonescu, cartea prezintă copia memoriului unchiului său Carol, cum că copilului de 11 ani, rămas singur după decedarea întregii familii (5) să fie trimiși la București pentru a-i întreține, la care nu a primit nici un răspuns.

Guvernul Goga – Cuza a promulgat în 1938 „Legea revizuirii cetățeniei” – fiind prima manifestare a prigoanei rasiale împotriva evreilor.

Ca urmare a aplicării acestei legi discriminatorii, din cei 800 000 de evrei din România, doar 391 191, au rămas din punct de vedere legal cetățeni români (Ex. Bucman).

În iunie 1940 în baza tratatului secret Molotov – Ribbentrop, se ocupă prin ultimatul Basarabia, Bucovina de Nord și ținutul Herța, teritoriu în care trăiau 290 000 de evrei.

Acum are loc la Dorohoi un pogrom antievreiesc, constituind și prima manifestare antievreiască majoritară în cadrul întregului proces de teroare, deportare și exterminare a evreilor din România.

Subunități militare române din Grupul 3 Grăniceri, și 8 Artilerie, care se retrăgeau din Herța au declanșat pogromul de la Dorohoi. Cum s-a întâmplat? Doi militari români, de origine evreiască au fost împușcați la Herța, într-un incident cu armata sovietică. Corpurile neînsuflite ale căpitanului Boroș și soldatului evreu lancu Solomon. Ei sunt considerați primii eroi ai armatei române căzuți în

confruntarea cu invadatorii sovietici.

La înmormântarea lui lancu Solomon au fost trimiși doar 7 militari evrei neînarmați de la Regimentul 29 Infanterie. Au venit și 20 evrei civili. În timpul slujbei de înmormântare, subunități ale armatei române care se retrăgeau din Herța au deschis focul asupra participanților la înmormântare. Au fost împușcați 11 femei, 34 de bărbați și 5 copii. Urmează la conducerea țării guvernul Ion Gigurtu, care promulgă legi rasiale de inspirație nazistă.

La 30 august 1940, în baza Dictatului de la Viena, guvernul Gigurtu, cedează Ungariei, Ardealul de Nord, teritoriu în care trăiau 160.000 de evrei. În urma cedării acestor teritorii, situația politică din România, devine explozivă. Sub presiunea cercurilor extremeiste progermane, regele Carol al II-lea însărcinează pe 4 sep. 1940 pe generalul Ion Antonescu cu formarea noului guvern.

După numai 2 zile de la instalarea sa ca prim ministru, generalul Antonescu îi cere regelui să abdice în favoarea fiului său Mihai. Oroarea progromurilor a fost resuscitată de Garda de Fier condusă de Zelea Codreanu și Horia Sima. Guvernul Antonescu a fost alcătuit împreună cu Garda de Fier.

Regele Mihai proclamă în 14 sep. 1940 statul național legionar în frunte cu Ion Antonescu – conducător al statului, Horia Sima fiind cunoscut conducător al Gărzii de Fier.

Într-un interviu acordat ziarului italian Stampa, în 30 sep. 1940, Antonescu declara: „Voi rezolva problema evreiască prin reorganizarea Statului: Evreii care au venit după 1913 (Răzbiul Balcanic) vor fi eliminați chiar dacă au devenit cetățeni români”.

Sima era dornic să-i ia locul. Astfel Garda de Fier în 21-24 ianuarie 1940 s-a revoltat. Antonescu cu consimțământul Berlinului a zdrobit rebeliunea, Sima și prietenii lui pleacă la Berlin.

În timpul rebeliunii au fost masacrați la București 110 evrei, sinagogile incendiate și peste 1000 de care evreiești incendiate.

La Iași în progromul din 29 iunie 1941 au pierit 12 000 de evrei, 4300 trimiși în lagăre de concentrare, iar 2500 au murit în trenurile morții.

La 23 ian. 1942 – Richter – trimisul conducător german să conducă Departamentul pentru problemele evreiești om a lui von Kilinger, Adolf Eichman și Henric Himmler, ca să „execute soluția finală a problemei evreiești preconizată de Hitler.

Primii pași spre soluția finală s-au făcut prin confiscarea proprietăților evreiești, dizolvarea organizațiilor sioniste, supervizarea legislației de românizare (16 dec. 1941 dosar nr. 1090) României i s-a împlântat un cuțit în spate prin tăierea în două a Transilvaniei și anexarea nordului ei Ungariei la 27 noiembrie 1941.

Mareșalul Antonescu a menționat lui Hitler deosebitele sacrificii umane ale României, care a intrat în război cu 587 000 de soldați și 40 000 de ofițeri din care a pierdut 126 350 de soldați și 7 778 ofițeri plus armamentul a 24 divizii.

Circa 300 000 de evrei și-au pierdut viața în Transnistria (teritoriile dintre Nistru și Bug).

Șeful nou înființatei centrale ale evreilor a fost Leca care într-un raport arată: „Se vor elibera statistici, incluzând pe toți cei cu sânge evreiesc. Evreii care au intrat în România după 1914 vor fi expulzați sau concentrați în lagăre de muncă. În Basarabia problema evreiască va fi rezolvată integral, prin expulzarea lor spre Răsărit, adică în Transnistria”.

Moartea a 300 000 de evrei români între 1940-1944 pe timpul guvernării Antonescu reprezintă un capitol trist și întunecat în istoria României. Drumul vieții (emigrarea în Palestina) a evreilor din Răsărit sprijinite de guvernul român se făcea prin Constanța și a fost una dintre cele mai sigure căi de refugiu în timpul Holocaustului.

În anul 1953 parlamentul israelian (Knesetul) a votat o lege specială care a instituit un memorial pentru „Dreptul popoarelor care și-au riscat viața ca să salveze evrei”. În România au primit medalia 57 de persoane.

Bibliografie:

1. Memorialul martirilor evrei din România, ed. Heșefer, Buc. 2003
2. Moshe Carmilly - Veinberger „Drumul vieții” Fundația Culturală Română, Cluj, 1996
3. Marcu Rozen – Holocaustul sub dictatura Antonescu, AERVH, 2004.

Sandu Al. Rațiu

Eminesciana

MOTIVE DACICE ÎN OPERA EMINESCIANĂ INTEGRALĂ [Prolegomene la un enunț: <Mihai Eminescu-dacolog>]

Motto:(1)"În România totul trebuie dacizat." (M.Eminescu,1889)/(2)"Din fundul Mării Negre, din înalte-adânce hale,/Dintre stânci arcuite în gigantice portale/Oastea ZEILOR DACIEI în lungi șiruri au ieșit-/Și ZAMOLX, cu uraganul cel batrân,prin drum de nouri,/Mișcă CAII LUI DE FULGER și-a lui car.Călări pe bouri,/A LUI OASTE LUMINOASĂ îl urma din răsărit." [M.Eminescu,"Memento mori",v.853-858(1872)]/ (3)"Alexandru [cel Mare] merge în INDII unde reșed în Himalaia ZEII DACI. Acolo el întâlnește pe DOCHIA și de la ZAMOLX învață înțelepciune." [M.Eminescu, mss.2290(f.70)]/(4)"Istoria un necrolog" [M.Eminescu, mss.2262(epoca preuniv.1866-1869)]/(5)"Și deși-n inima noastră sunt semințe de mărire,/Noi nu vrem a le cunoaște:căci STRĂINA-ne GÂNDIRE/Au zdrobit A VIETII VECHE URIAȘ, PUTERNIC LANȚ"[M.E."Memento mori" (v.1003-1005)]/(6a)"CARPAȚII născători ai râurilor și ai poporului nostru [românesc]"(mss.2264)/(6b) "...în calea [lui] istorică poporul român a fost călăuzit de râuri." (mss.2267)/(7)"COPILUL IDEE care a sorbit din ISVORUL DUMNEZEIREI TOT a fost ROMÂNUL." [M.Eminescu, "GENAIA", mss.2257(f.177-184),cca 1868]

Disponând, în biblioteca personală,de TOTALITATEA volumelor ediției<PERPESSICIUS> de "OPERE" ale lui MIHAI EMINESCU [16 volume format mare + 1 auxiliar (<"Bibliografie.Viața.Opera.Referințe">)],apărute între anii 1939-1999,ne stau la dispoziție circa 13.500 de pagini ale OPEREI EMINESCIENE INTEGRALE(între care aprox.1.500 aparțin aparatului editorial-explicativ,celui critic-interpretativ, respectiv celui auxiliar [cuprinsuri,table de materii,indici(tematici,bibliografici,toponimici,antroponimici,alfabete,si gle etc), note explicite, referințe,bibliografii etc].ACEASTA NI-ZESTREA EMINESCIANĂ/TE - ZATURUL EMINESCIAN care, în afara numărului uriaș de pagini de consultat,mai prezintă, prin ISPRAVA MATERIALĂ EDITORIALĂ <Perpessicius>[ce a durat circa 6 DECENII(!)],și alte PERFORMANȚE BIBLIOFILE,exprimate cifric, precum: volumul total al celor 17 volume = 53.000 de cm.cubi(volumul unui întreg raft de bibliotecă stas),suprafață totală disponibilă-810 m.pătrați (din care,scrisă-aprox.600 m.pătrați),respectiv masa totală a celor 17 volume-circa 33,5 kg(vol.XV,cel cu masa maximă-3,6 kg la 1.472 pagini și la dimensiunile 30cm x 21cm x 8,5cm).

LISTA DE MOTIVE DACICE, oferită de opera integrală eminesciană editată,se generează cu contribuția absolut tuturor genurilor de scriere și creație eminesciană: poezie(antumă și postumă),inclusiv mulțimea de variante din laboratorul poetic,proza literară,literatura populară(culeasă ori prelucrată de Eminescu), teatrul original și tradus,traducerile de proză literară;dicționarul de rime, publicistică/ gazetarie/ jurnalistică, traduceri (filozofice, istorice, geografice și științifice), textele originale scrise până în primăvara 1883, respectiv în primăvara și va- ra1883(filozofie-axiologie, sociologie-politică, istorie, economie politică, geografie, filologie-lingvistică generală, filologie română, estetică, matematică,astronomie,fizică[1400 de pag.(!!!)], chimie, biologie,medicină etc),gramatică sanscrită, note de curs(studențești), note de lectură, lista de cărți aflate în biblioteca personală,scrisori-corespondența, excerpte etc.

Cum scria Constantin NOICA: "EMINESCU AVEA ORGAN PENTRU ȘTIINȚE", inclusiv pentru cele exacte (dovadă manuscrisele incluse în voi.XV- FRAGMENTARIUM), iar după George CALINESCU, inclusiv pentru ISTORIE, inițiat prin spiritul său enciclopedic (de educație germană timpurie), consolidat prin efort intelectual la vârsta propice de receptare și prelucrare a cantităților mari de informație, la Universitatea din VIENA(1869-1872) și la Universitatea din BERLIN(1872-1874), unde a audiat cursuri ale unor somități savante ale secolului al 19-lea, precum: R.Zimmermann (1824-1898) - prof.de filozofie și estetică, Richard Lepsius(1810-1884) - prof.de egiptologie și istorie orientală(inclusiv, sanscritolog), J.G.Droysen(1808-1884)-prof.de istorie modernă, E.Zeller(1814-1908) -prof. de filozofie, H.L.F.HELMHOLTZ (1821-1894)-fizician,matematician, fiziolog, medic, inventator de aparate și instrumente de fizică și medicale [rezonatorii acustici, oftalmoscopul, endoscopul] -ultimul foarte mare enciclopedist german și european, căruia studentul Eminescu i-a fost invitat (dovadă cartea de vizită<H.L.F.von Helmholtz>, aflată în lada cu manuscrisele păstrate de Titu Maiorescu) etc. ORGANUL pentru științele istorice ne-a fost dovedit prin traduceri de texte de istorie, respectiv a fost folosit și perfecționat, din plin, în publicistica înalt practică vreme îndelungată la "Timpul" (1.11.1877-19.05.1883, prezentă în vol.X,XI,XII,XIII-total,circa 3100 de pagini), nu mai puțin, de neegalat, în OPERA-I LITERARĂ!!!

IATĂ LISTA DE MOTIVE DACICE, propusă prelucrării conform obiectivului lucrării noastre: (0)"besi,daci,traci = tot traci....."(mss.2263); (1) {dac/Dac,daci,dacic,DACIA,Dacia Veche/Romană/Traiană.....}; (2) {get/geți/getic/GEȚIA/GețiaVeche.....}; (3){Sarmisegetuza/Zarmisegethusa, Tomis, Dionisopolis,Istriopolis, Callatis, Stratonis, Sacidaba, Aluti, Ponti, Romula, Porolissos, Timun, Tirissa, Bizoi, "Dier-na dacilor"-Zârna, Dierna-Tierna-Tsierna-Zerna; muntele sfânt PION.....}; (4){ALUTA,Ister,Istru,Danubiu,"râul Streiu în albia căruia DECEBAL și-ar fi îngropat comorile"/Jiul-"GILPIL al

dacilor"(mss.2263).....}; (5){zei daci,ZAMOLXE,Zâna DOCHIA,Zânele,Zeele(Viața,Moartea,Nimicnicia)/mss.2257(cca 1868), Mumele (Vântului,Munților,Mării,Florilor,Pustiei/Deșertului,Iernii/Frigul ui.....)/mss.2257(cca 1868).....}; (6){TOMIRIS(mss.2289),DROMICHETES(mss.2289),OROLE (mss.2289)/OROLES(mss.2306),Boerebist/Boierebist/Boirebist("Gemenii"/"SARMIS")/(1875-1881) /"regele Dacic BOEREBIST(mss. 2259); genealogia literară:"Scoryllo-Corylos(26-68)/Duras-Diurpaneus(68-87)/BOEREBIST(82-44f.e.n.)-din drama "DECEBAL"; DECEBAL/TRAIAN; "REGALIAN erat gentis DACIE,DECEBALI ipsius ut fertur affinis..."(din "suta a treia")/mss.2257(epoca 1869-1874 universitară);..."Solomon,conducătorul DESPĂRȚĂMĂNTULUI DACIC,din oastea de 80.000 de oameni",de la 1087,a lui Trelg-"principele pecenegilor".....}; (7){HERODOT,"Cartea a V-a"-par.3;"Geographia" lui PTOLEMEU; "TABULA ITINERARIA PEUTINGERIANA", "De Getarum sive Gotharum origine"-JORDANES; "De origine actuae Getarum"- CASSIODORUS,DionCassius,Tacit,Eutropius,Priscus.....}; (8){DANIA/Danemarca.....}; (9){"NIRVANA"-proiect/"Strigoi"-1876/"GEMENII"/("SARMIS"-1881)-(1875-1881)cu substituțiile Boerebist/Alberic/Boierebist/Orole/Boierebist/SARMIS și cu TOMIRIS/"DORINȚA unui Dac"/("Când voiu muri curând"/"Mai am un singur dor")-1879;"RUGĂCIUNEA unui Dac"-1879(după "Dorința unui Dac").....}; (10){DECEBAL}="Odin și Poetul"-1872;"Planul lui DECEBAL"-mss.2286 "în 4 cânturi"(Zei Daciei-Dochia,Ogur-cântareții,poporul Dacic,Corbul Munin,Traian și Dochia,Ogur la zeii nordici);"Blestemul lui DECEBAL"-mss.2254;Dramele dacice:"DECEBAL"/Curtea,DECEBAL,Boris,Iaromir,Celsus,L ongin,DOCHIA,Traian; cu acțiune în "cetatea de scaun a Daciei,Sarmisegetuza", "în sala tronului din reședința lui DECEBAL de pe Dealul Gradiștea"; respectiv "Pacea pământului vine s-o ceară".....}; "CORNUL LUI DECEBAL"-actul I din piesa dramatică "BOGDAN-DRAGOȘ".....}; (11){"MEMENTO MORI"(1872)/Mitologia dacică/Istoria ogdinită în mitologie/(Dac,Daci,DACIA,DECEBAL,Zei Daci,ZAMOLX,Zâna DOCHIA,"Raiu Daciei",Zânele,Sarmisegetuza,Pion/ + o sumă de prevestiri ale unor descop.științifice ale sec.20).

Din bogăția de motive dacice,etalată mai sus,ne-a interesat, în mod special, MOTIVUL<"ZAMOLXE-Zeul getic">,motiv ce apare cu mare frecvență în mulțimea (8). Interesul ne este justificat prin prisma înlocuirii lui ZAMOLXE, la capătul ciclului "NIRVANA",în "Rugăciunea unui Dac", cu apelativul PĂRINTE, implicațiile substituției fiind oarecum creștine,dar adânc creștine,cum a fost Zamolxe/ Zamolxis/ Zalmoxis,după "Dacia preistorică" a lui Nicolae Densușianu, Tatăl Ceresc/ Tatosu/ Tătosu/ Tatoi/Tătoiu/Noeh. Prin MOTIVUL<"ZAMOLXE">, foarte implicat și în extraordinarul poem-fluviu "MEMENTO MORI"[alte titluri încercate: "Panorama deșertăciunilor", "Tempora mutatur", "Vanitas vanitatum vanitas", "Skepsis" și "Cugetări" (1.302 versuri,circa 10.000 de cuvinte; Viena,1872)], ciclul "NIRVANA" [posibil de împlinit prin reunirea poemelor "Strigoi", "Sarmis", "Gemenii", "Dorința unui Dac" (cu toate varietățile din familia "Mai am un singur dor") și "Rugăciunea unui Dac"], ne-a permis reconstituirea elementelor de ZALMOLXISM eminescian, prezentând fațete și/sau apropieri de sinteza ZALMOLXISM-ului expusă de arhitect Silvia Păun în "ABSIDA ALTARULUI"(Per Omnes Artes,Buc.,2000),elaboratele literar-estetic-religioase și ideatice eminesciene conducând și la intersecții cu concepțiile vedo-hinduse asupra vieții și morții. De aceea,"Rugăciunea unui Dac" a provocat atâtea discuții și controverse,esențial, asupra pesimismului vizionar,în fapt,reîntoarcerea/reciclarea trupului omenesc în Univers(cf.<Nirvana>vedo-budho-hindusă).

PUNCTUL NODAL al ZALMOLXISMULUI EMINESCIAN îl considerăm extraordinară intuiție-sinteză din mss.2257 ("GENAIA")afirmând:"COPILUL IDEE care a sorbit din isvorul DUMNEZEIREI TOT a fost ROMÂNUL",nouă pelasgo-geto-daco-românilor, DUMNEZEIREA fiind-ne dată prin TATĂL CERESC/TATOIU/TĂTOIU/TATOSU/TĂTOSU/TATARU/ TĂTARU/ TARTARU/TĂRTĂRĂU/NOEH= ZAMOLX/ ZAMOLXE/ ZAMOLXIS/ ZALMOX/ ZALMOXIS [N. Densușianu,"Dacia Preistorică",Buc.,1913;index].De aceea, de la începuturile lumii,TATĂL CERESC/DUMNEZEU se tot plimbă pe pământurile pelasgo-geto-daco-românești, fie EL și însoțit,cum o spun și conservă credințele populare românești dintotdeauna.

Prin "MEMENTO MORI", performanțele spiritual-artistice eminesciene schițează și o posibilă MITOLOGIE DACICĂ {zei daci, Zamolxe,Zâna Dochia,zânele,Pionu,"Raiul Daciei"}...,dar mai ales profetizează asupra trecutului Mării Negre,de unde "oastea zeilor Daciei în lungi șiruri au ieșit",ca apoi să se reîntoarcă în aceeași MARE,dupa ce "c-o strigare rece Joe(Jupiter roman,în luptă cu Zamolxe dac) fulgerul i-nfige-n

coaste/Și a zeilor Daciei cruntă și mareață oaste/Orbită aude glasul parintelui lor rănit". Pare prologul la descoperirea istoriei Mării Negre,din vremile(lui ZAMOLXE-Mare Preot și Rege DorIO) de dinainte de Marele Potop,de acum circa 7500 de ani[Academia Română,"Istoria românilor",vol.I.-p.31,Ed.Enciclopedică,Buc.,2001],care a dus la "egalizarea nivelurilor din bazinele pontic și mediteranean",cu consecința catastrofală a umplerii lacului de apă dulce Pontus Euxin cu apă mediteraneană, respectiv a migrației populațiilor la marginea perimetrului nou de nivelare a apelor,spațiul vestic/nord-vestic și sud-vestic al Mării Negre punând în evidență marile culturi ceramice ale Vechii Europe(Hamangia-Cernavodă,Cucuteni-Ariușd-Tripolie, Gumelnița, Boian, Dudești,Vădastra,Parța,Tisa,Petrești etc). Dacă, acum mult mai bine de 7500 de ani,înaintea inundării Lacului Pontic,actuala Mare Neagră,conform cercetărilor geologice de ultima oră,avea un nivel,sub cota actuală,de -156 m,atunci bazinul pontic din jurul Lacului Pontus Euxin/PODUL FERICIT, era uriaș ca suprafața habituală,actuala Dobrogea întinzându-se, în interiorul actualei mării, pe cel puțin 200 de km,unind,practic,NV-ul peninsulei Asia Mică cu Insula ȘERPILOR/ALBĂ/LEUKE și cu V-ul Crimeei(cu top. LADAK), sporind șansa ca ZEITĂȚILE HAMANGIENE (<Gânditorul> și <Femeia Gânditorului> <Meditatoarea>, și altele numite) să fi provenit din interiorul Mării Negre,de pe malul Lacului Pontic, cum la fel și zeitățile zis-frigiene(de ex.Cybele), comune populației V-ului Pontic și închinătoare unui CENTRU situabil pe "înaltă" INSULĂ ALBĂ/LEUKE. Așa, Eminescu,prin "Memento mori", având dreptate să facă SĂLAȘ ZEIESC pentru ZEII DACI,în frunte cu Zamolxe,tocmai,"în FUNDUL MĂRII NEGRE",cu atât mai mult cu cât "Dacia Preistorică" a lui Nicolae Densușianu,lecturată în înțelesurile ei adânci,lasă să se înțeleagă, privitytor la rolul cultic și cultural al INSULEI ALBE/LEUKE [a ne reaminti de gumelnițeană Zeitate Leuke/Leukip(!)], tot așa putându-ne explica bogăția tematică a prezenței motivului cultural,din colindele precreștine,al BISERICII ALBE de pe INSULA ALBĂ,cu rădăcini neolitice cucuteniene privitoare la <trecearea pe tauri a Fetei/Zeitei>, dovedită arheologic prin săpăturile din ultima vreme,remarcabilă dovadă a preluării de către elinii vechi a <răpirii Europei de către Zeus prefăcut în taur>,din spațiul Nord-dunăren și Vest-pontic.

Lucrarea de față mai detaliază posibilă mitologie eminesciană,din cadrul PROIECTELOR DACICE ale poetului și dramaturgului, acordând atenție și importanță unui PROIECT de tinerete,<"GENAIA">(mss.2257,f.177-184v,1868),care prevede: "Creațiunea pământului după O MITOLOGIE PROPRIE ROMÂNĂ.Pământul gând al poetului Rom"("în 20 de cânturi")/Lumea - "Gând al lui Dumnezeu"/Mulțimea de zee și mume[v.lista de <Motive dacice>,la nr.(5)] precreștine,conectabile mitologic la tipologiile "strecurate"/propagate în epoca creștină.

PROIECTUL mitologic <"GENAIA">,completat cu alte elemente de mitologie populară românească expuse în "OPERE"(esențial cele cuprinzând literatura populară) și corelat cu proiectul dacic din "Memento mori",respectiv din ciclul "NIRVANA"[cu problematica lui zamolxiană și vedo-sanscrită,dar mai ales buddhic-iluminatoare(!)],dă măsura unei completitudini mitologice,din care DACOLOGUL EMINESCU trebuie să iasă la lumină,asemeni teologului ce s-a ascuns într-un Michelangelo pictând Capela Sixtină,la Poetul nostru,Catedrala poetică "MEMENTO MORI".

Nu vom putea încheia prolegomenele la ENUNȚUL justificând <MOTIVE DACICE ÎN OPERA EMINESCIANĂ INTEGRALĂ>, fără a remarca FAPTUL că ultimele trei CONGRESURI INTERNAȚIONALE DE DACOLOGIE au fost dedicate/ închinare, tematic, marilor personalități geto-dace întrutate,cronologic,de REGINA TOMIRIS,de MARELE REGE DECEBAL, respectiv de REGELE REGALIAN,tot atâtea MOTIVE DACICE fundamentale din LISTA dresată de noi,după MIHAI EMINESCU "OPERE"(16+1 volume). Că MIHAI EMINESCU, prin întrega sa OPERĂ,ca și prin trecerea/petrecerea prin viață a fost "mai mult un exponent[al neamului și al poporului său românesc],decât un individ",cum scria George Călinescu în a sa "OPERA LUI MIHAI EMINESCU",ne-o demonstrează,cu eleganță,prisosiță și generozitate, îmbietoarea TEMATICĂ a CID-10 <EMINESCU 2009>, încât ANIVERSAREA a 120 de ani de la TRECEREA ÎN VEȘNICIE A OMULUI MIHAI EMINESCU, prin CID-10/2009, trebuie punctată și cu ceea ce SINTETIZA cel mai autorizat cunosător al OPEREI și VIETII aniversatului,GEORGE CĂLINESCU:"EMINESCU era un român de tip carpatin dintre aceia care,trăind în preajma munților,mai cu seamă în Ardeal și Moldova de Sus,sub greaua coroană hadsburgică,cresc mai vânjoși și mai aprigi și arată, pentru încercările de smulgere a lor din pământul străbun lungi, rădăcini firoase, asemeni acelor ce apele curgătoare descoperă în malurile cu copaci batrâni". IATĂ de ce propunem, la CID-10, <MOTIVE DACICE ÎN OPERA EMINESCIANĂ INTEGRALĂ>!!!

București,4 mai

Dr.Valer Scridonesi-Călin
Universitatea din BUCUREȘTI

Cărți

Cărțile domnului Liviu Păiuș

Este bine că astăzi, în România, tinerii cer redefinirea valorii pentru că, se pare, amăgitorii, formatorii de opinii false ai regimului totalitar, securisto-comunist, își fac meseria de Gică-Frânaru cu vârf și îndesat. Revizuirea valorilor ar însemna pentru mulți o dramă umilitoare, un real dezastru. Cu siguranță, o parte nu s-ar regăsi pe o nouă scară a ierarhiilor atât din punct de vedere moral, cât și artistic.

Dacă în județul Bistrița-Năsăud am trage linie imagină sub fiecare autor conjudețean contemporan în privința a ceea ce rămâne după el în conștiința posterității, am constata că puțini ar intra într-un top peren(era cât pe ce să zic neutru și obiectiv, când, de fapt, perenitatea înglobează ambele noțiuni), indiferent de numărul cărților sau paginilor publicate. Avem autori de familie, de cartier, de comunitate rurală ori citadină, provinciali, în funcție și de finanțele de care dispun acești sărmani visători, prinși cu agrafa de coada Pegasului. Personal, aș vrea să rămân doar în conștiința prietenilor care au început să mi se rărească din cauza selecției naturale, dar și a scrierilor mele incomode.

Orice român care vrea să știe mai mult despre Țara Năsăudului, dacă va citi cărțile domnului profesor Liviu Păiuș, va deveni mai bogat. Ce cuprind aceste cărți? În primul rând folclor autentic, folclor cules de domnia sa din satele de pe Valea Someșului Mare și Valea Ilvelor: „Lacrimi și durere”(ed. „G. Coșbuc”, Bistrița, 2003, 138 pp.), „Someș, apă mergătoare”(ed. „G. Coșbuc”, Bistrița, 2003, 202 pp.), „Sus la munți ca negura”(ed. „Napoca Star”, Cluj-Napoca, 2005, 420 pp.), apoi monografiile dedicate satului său natal, Rodna, și creațiilor folclorice din aceeași localitate: „Monografia comunei Rodna Veche”(ed. „G. Coșbuc”, Bistrița, 2003, 540 pp.), „Istoricul învățământului românesc din Rodna Veche”(în colaborare cu soția sa, S. Păiuș, - ed. „G. Coșbuc”, Bistrița, 2004, 250 pp.), „Folclorul Văii Rodnei”(ed. „G. Coșbuc”, Bistrița, 2002, 206 pp.). Academicianului rodnean Florian Porcius, botanist de renume mondial, harnicul Liviu Păiuș i-a închinat monografia „Florian Porcius, viața și opera”(ed. „Napoca Star”, Cluj-Napoca, 108 pp.), dar s-a zbatut să-i reediteze întreaga operă, lucru realizat în 2005, cu ajutorul d-lui primar Alexandru Nășcan și al Consiliului local Rodna(în cinci volume, însumând peste 2000 de pagini). Pentru că scriitorul Ion Pop Reteganul a servit și școala rodneană, în semn de omagiu, în 2003, i-a reeditat o parte din celebrele sale „Povești ardelenesti”.

Cartea sa de referință va rămâne, sunt sigur, „Folclorul Țării Năsăudului”(ediția I, ed. „Napoca Star”, Cluj-Napoca, 2008, 626 pp., iar ediția a II-a, adăugită, aceeași editură, Cluj-Napoca, 2009, 784 pp.). Dar, despre această operă-consider eu-, exhaustivă, mă voi grăbi să scriu într-un alt număr pentru că nu peste mult timp va edita „Poezii populare de pe Valea Someșului” de Iuliu Moșil.

ICU CRĂCIUN

Folclorul Țării Năsăudului de Liviu Păiuș

I-am urmărit scrierile d-lui Liviu Păiuș înainte de debutul său în volum cu „Folclorul Văii Rodnei” din 2002 și am avut ocazia de a-mi exprima critic, în scris sau oral, părerile despre acestea. Cert este că din 2002 și până în 2009, domnia sa a publicat nouă cărți (2648 pagini), a îngrijit reeditarea operei complete a academicianului rodnean Florian Porcius (5 volume) și a „Poveștilor ardelenesti” ale lui Ion Pop Reteganul. Nu iau în calcul, aici, sutele de articole publicate în majoritatea revistelor de specialitate.

Ultima sa carte, „Folclorul Țării Năsăudului”, prefăcută de dl. prof. dr. Vasile V. Filip, ediția a II-a, adăugită, a apărut anul acesta la editura „Napoca Star”, din Cluj-Napoca, însumează 784 de pagini, și este, consider eu, actul de cultură peste care posteritatea nu va putea trece cu superficialitate.

Dl. Liviu Păiuș m-a impresionat dintotdeauna prin acribia, rigoarea, viziunea atotcuprinzătoare în tot ceea ce a scris, dar și prin pasiunea pentru folclorul Țării Năsăudului. Din cărțile sale, am tras concluzia că existența atâtor culegători de folclor în acest areal, în comparație cu alte zone, se datorează influenței culturii germane, prin preocupările ofițerilor Regimentului II de graniță al Imperiului Austriac, ale personalului administrativ, dar și a școlilor înalte frecventate de românii năsăudeni la Viena, Berlin, Gratz etc.(pentru alte amănunte a se vedea și cartea d-lui Lazăr Ureche: „Fondurile grănicerești năsăudene (1851-1919”, ed. Presa Universitară Clujeană, 2001). Conform d-lui Liviu Păiuș, începând cu anul 1740 și până în 2008, s-au tipărit 151 de culegeri de folclor din Țara Năsăudului, culegeri comentate sintetic de autor (pp.714-762). Este bine de reținut că locuitorii din acest spațiu nu au fost niciodată iobagi, putem spune că au fost chiar privilegiați, în comparație cu alți români, inclusiv din Ardeal. Chiar și sub regimul comunist această zonă nu a cunoscut desființarea proprietății private prin înființarea ceapeurilor. Supraviețuind întâmplărilor nefaste ale istoriei, Țara Năsăudului a putut păstra mai bine tot ceea ce s-a creat în domeniul folclorului; asta nu înseamnă că virusul comunisto-ateist n-a ajuns și aici. A ajuns, dar nu a îmbolnăvit în masă, astfel că în această parte a țării se poate vorbi de lumea satului patriarhal, păstrarea deasupra

vremurilor a izului său arhaic și ireal, până în zilele noastre; în felul acesta, cei care s-au ocupat de interpretările creațiilor populare - în special năsăudene - ne-au condus spre fâgașul metafizicului și spiritualului. Dilatarea generoasă a trecutului este o deprindere transmisă de reprezentanții „Școlii Ardelenesti”; ai membrilor ASTREI, care, la timpul ei, a fost folositoare, dar astăzi mi se pare inutilă, exagerată, paseistă și, uneori, ridiculă.

Monumentala lucrare are 32 de capitole, care, la rândul lor, au două sau mai multe subcapitole (capitolul dedicat poeziei ritualice are 26 de subcapitole -pp. 428-637!) pentru a ilustra și argumenta așezarea în grila propusă de autor. Ea se adresează în primul rând specialiștilor, dar și ceilalți cititori vor fi încântați de exemplele numeroase, literar-populare, și de conotațiile sau simbolurile inedite descoperite, ordonate, comentate cu competență, dată fiind și consultarea celor 387 de cărți și reviste trecute la finele cărții la „Bibliografie generală”.

Când am ajuns la subcapitolul „Legende religioase în Țara Năsăudului”, am constatat că foarte puțini dintre autorii enumerați de dl. Liviu Păiuș au cules asemenea creații (Iuliu Moșil, Ieronim Dănilă, Ion Pop Reteganul), deși, după cum au demonstrat specialiștii, acestea sunt mai vechi decât colindele. Cu siguranță au existat, dar majoritatea s-au ferit a le include în culegerile lor. Pentru cei care au trăit și cules între 1945 și 1989, explicația este simplă: un stat ateu nu permitea publicarea unor astfel de „texte”. În același timp, trebuie să acceptăm și mentalitatea conform căreia esteticul se regăsește mai degrabă în literatura populară laică decât în cea religioasă; de aici, numărul mai mare al legendelor religioase apocrife tipărite, autorul rezumându-se la citarea și comentarea in extenso a cărții „Legende Maicii Domnului” de Simion Florea Marian (București, 1904) în paralel cu variantele culese de I. Moșil.

Dacă dl. Liviu Păiuș ar fi scris doar această lucrare, el ar rămâne - nu mă feresc să folosesc acest superlativ - cea mai autorizată voce în domeniul folcloristicii năsăudene.

ICU CRĂCIUN

Soliloc in ziceri intelepte

Încă ceva despre DESTIN

Moto: „Omul poate fi mai tare decât destinul”
George Enescu

De-a lungul timpului, mulți gânditori s-au încumetat să definească destinul, această mare necunoscută a inteligenței umane.

Ca noțiune filozofică, destinul rămâne un concept dintre cele mai controversate. În concepțiile mistice destinul înseamnă forță sau voință supranaturală care ar hotărî în mod fatal și irevocabil tot ce se întâmplă în viața omului.

În înțelesul noțiunii de destin sunt cuprinse și alte conotații: ursită, hărăzit, stabilit dinainte, menire, predestinare.

Istoricul latin Salustius(86-34) sintetiza categoric: „Faber est suae quique fortunae” - fiecare este făuritorul propriului său destin. Anticii greci își imaginau, plastic, că viața omului e ca un fir în mâna a trei zeități: Parcele, dintre care prima, Clotho, ține firul vieții, alta, Lachesis, îl deapănă, iar a treia, Astropos, cu fatalul ei foarfece, îl taie la întâmplare. La Fontaine le numea „surorile torcătoare”. Parcele exprimă și ideea de ursită.

Zicalele noastre din Carpați: Cum îți vei așterne, așa vei dormi; Ce ți-e scris în frunte ți-e pus; prima dă de înțeles că omul își poate croi singur destinul, iar a doua ne dezvăluie rostul implacabil, indiscutabil al acestuia. Sic erat in fati - Așa i-a fost soarta. Așa i-a fost scris. Adică, nimeni nu scapă de soarta sa, de cum se naște. Lucian Blaga, ironizându-i pe fataliști era de părere că soarta e o prăpastie în care cădem numai dacă privim prea mult în ea...

Omul-creștin nu dă prioritate destinului, mai degrabă preferă un echilibru. Puterea credinței, a rugăciunii profunde îl ajută să se înalțe mai presus de stihiiile oarbe ale sorții. Cea mai mare izbândă pe care o putem obține: să nu te lași doborât, să depășești destinul care îți este impus. Căile destinului sunt greu de înțeles.

Trebuie să existe un echilibru. Niciodată omul desăvârșit, dacă există un asemenea om, care prin voință a dobândit puterea sufletească a dreptei cumpăniri, nu-și privește posomorât întâmplările vieții. În mare măsură viitorul nostru depinde de noi înșine.

De cele mai multe ori, destinul nostru nu rezidă în întâmplările din afară, cum se crede, ci în ființa noastră, în caracterul nostru. Parafrazându-l pe Malarmé, ne întrebăm și noi ce este soarta omenească dacă nu o viață de efort pentru a-l uni pe Om cu Universul.

„Numai cei viteji nu-și pierd curajul chiar când soarta se arată înfricoșătoare, după cum oceanul nu poate fi sleit, oricât de grozavă ar fi arșița care seacă lacurile” - spune înțelepciunea indiană în faimoasa Păciantrantă.

ION DELAMARGINĂ

DEZVOLTAREA LIMBAJULUI MATEMATIC ÎN GIMNAZIU

Moto.

Nu ne putem înțelege nici pe noi, și nu putem înțelege nici lumea noastră până n-am înțeles pe deplin ce este limbajul și ce a făcut el pentru specia noastră. Căci, deși limbajul a creat specia noastră și lumea în care trăim, puterile pe care le-a descătusat ne-au condus la înțelegerea și controlul mediului înconjurător, mai degrabă decât la explorarea cauzei principale a înseși existenței noastre”.

(Derek Bickerton, *Languages & species* - Univerity of CigagoPres 1990/pag.257).

Academicianul Solomon Marcus punea întrebarea; „Există realmente un limbaj matematic sau este vorba despre o simpla metaforă?”

Sintagma limbaj matematic este folosită de cele mai multe ori la modul metaforic, pentru a numi o utilizare locală, pasageră, a unei analogii cu un termen sau un simbol matematic; alteori, dar la fel de abuziv, se desemnează prin aceasta sintagma folosirea locală a unei formule matematice într-un text dat care, în cea mai mare parte a sa nu are nimic comun cu matematica.

Luat singur, termenul limbaj nu este mai puțin echivoc și este echivalat cu un sistem arbitrar de semne. Trebuie subliniat însă că sistemul de semne folosit în matematică are cele mai multe trăsături ale unui limbaj.

La început limbajul matematic a fost considerat ca rezultat al unei operații de traducere a unor situații matematice, rezultând din observație și raționament pe tărâmul matematicii. După cum se știe există o istorie de câteva secole privind apropierea dintre economie și matematică. În a doua jumătate a secolului XX, limbajul matematic a devenit „modalitatea predominantă de exprimare a fenomenelor economice” rezultând un mare număr de premii Nobel în economie acordate unor lucrări foarte matematizate.

Apariția jocurilor de strategie îi are ca protagoniști pe John Newman, Oskar Morgenstren și John Nash. În biologie după 1950 studiul sistemului nervos și al eredității a beneficiat de o pătrundere masivă a limbajului matematic.

Înțelegerea limbajului în general antrenează multe componente ale inteligenței; recunoașterea cuvintelor, decodificarea înțelesurilor lor, fragmentarea succesiunilor de cuvinte în elemente gramaticale, combinarea înțelesurilor în enunțuri, deducerea legăturilor între enunțuri, reținerea în memoria de scurtă durată a conceptelor anterioare în timpul pregătirii discursului următor, deducerea intențiilor vorbitorului sau scriitorului, schematizarea esenței unui pasaj etc.

Așa cum precizam la început termenul limbaj e folosit mai degrabă imprecis de către cei mai mulți oameni. În primul rând se referă la un dialect particular, precum româna sau germana, iar mai înainte de un mileniu proto-indoeuropeana, din care au derivate cele două limbi. Dar limbaj desemnează, de asemenea, categoria atotcuprinzătoare a sistemelor de comunicare care sunt elaborate artificial.

Cercetătorii albinelor folosesc termenul limbaj pentru a descrie ce văd că fac subiecții lor, iar cei ce studiază cimpanzeii, la fel. Nu e deloc evident în ce punct reprezentările simbolice ale animalelor devin asemănătoare limbajului uman.

Ne putem pune întrebarea care dintre aspectele limbajului sunt ușor de dobândit și care sunt dificile? Categoriile largi sunt cele mai ușoare, dar trecerea de la general la particular este mult mai dificilă. Cât din limbaj este înăscut la oameni? Desigur, imboldul de a învăța noi cuvinte este probabil înăscut într-un mod în care imboldul de a învăța matematica nu este.

Revenind la rolul limbajului în predarea matematicii trebuie să plecăm de la ideea arhicunoscută că orice știință trebuie să-și creeze o serie de limbaje proprii. Matematica cu ramurile ei are nevoie mai mult ca orice știință de un limbaj general matematic care va putea fi împrumutat și altor discipline. Deci se pune o nouă întrebare: Pentru ce este necesar limbajul matematic? Matematica are nevoie de logica și de capacitatea de a formula moduri noi de înțelegere a lucrurilor noi. Oricare ar fi geneza ideilor științifice ele nu se pot răspândi sau statornici până nu-și formează un limbaj corespunzător. Acest limbaj poate fi în cazul matematicii spre exemplu algebric sau geometric, adică simbolic, sau poate fi un limbaj obișnuit într-un sens anumit, respectiv un jargon științific special.

Un rol important în predarea matematicii îl are discursul matematic (vorbirea și limbajul). Un distins cărturar Henri Wald, subliniind rolul important al vorbirii arată că: „vorbirea nu este numai un mijloc de comunicare, ci și un mijloc de formare al ideilor, că limbajul este unitatea dintre vorbirea și gândire.”

Una din caracteristicile limbajului matematic este îmbinarea dintre limba naturală și cea artificială, a simbolurilor și formulelor matematice. Precizia, rigoarea, economia de timp determină o codificare tot mai intensă a limbajului matematic, nu numai în lucrările de specialitate, dar și în manualele școlare alternative, odată cu pătrunderea în școală a teoriei mulțimilor, logicii matematice etc.

Symbolismul este o necesitate, nu o modă, și faptul că este utilizat în raționamentele de geometrie încă din clasa a VI-a prin elemente de teorie a mulțimilor, iar în probleme de aritmetică prin limbajul algebric, încă din clasa a V-a aduce un plus de rigoare în predarea matematicii.

Profesorul de matematică trebuie să familiarizeze elevii cu un limbaj condensat începând din clasa a V-a, determinându-i pe elevi să utilizeze limbajul simbolurilor și formulelor în mod conștient, ca un mijloc de abstractizare, generalizare, de reflectare a esențialului.

Încă din primele lecții de algebră profesorul de matematică trebuie să-i învețe pe elevi ansamblul de semne matematice, să-i apropie de algebra simbolică, fără a-i sărăci conținutul. Cunoașterea și folosirea simbolurilor atât în scriere cât și în vorbire, oferă posibilitatea însușirii logice și riguroase a matematicii.

Profesorii de matematică urmăresc nu doar deprinderea elevilor cu introducerea literelor în calcule, ci și familiarizarea lor cu exprimării scrise și verbale de forma: suma pătratelor $a^2 + b^2$, sau pătratul sumei $(a+b)^2$, diferența cuburilor $a^3 - b^3$, sau cubul diferenței $(a - b)^3$, mai mare sau cel puțin egal „ \geq ”. O defecțiune la acest capitol face ca mulți elevi să confunde formulele de calcul prescurtat, le scriu corect, dar le citesc sau le aplică încorect.

Exprimarea condensată prin propoziții simbolizate a unor definiții sau teoreme înlătură risipa de scriere și vorbire, exclude ambiguitatea, adâncește și precizează sensurile.

Exemplu: Definiția operațiilor cu mulțimi:

$$A \cup B = \{x/ x \in A \text{ sau } x \in B\}$$

$$A \cap B = \{x/ x \in A \text{ și } x \in B\}$$

$$A - B = \{x/ x \in A \text{ și } x \notin B\}$$

dau o imagine clară asupra condițiilor necesare și suficiente ce caracterizează aceste operații.

Trebuie reținut faptul că o codificare excesivă a limbajului nu elimină total limba naturală, la a cărei sugestivitate nu se poate renunța. Grigore C. Moisil spunea că unele caracteristici ale limbajului matematic îl fac dezagreabil cititorului obișnuit și uneori un text rămâne neinteligibil la prima lectură. Exagerarea codificării, condensarea unor simboluri, o limba rigidă, îl îndepărtează pe elev de matematică.

În loc de concluzii:

Matematica constituie un ajutor excepțional pentru rezolvarea diferitelor situații, descoperirea unor reguli și structuri, care stau la baza unor forme observate în natură. Majoritatea unor oameni recunosc că matematica s-a dezvoltat odată cu înțelegerea naturii. Kepler a descoperit forma orbitelor planetare, dar s-a ocupat și de fulgii de zăpadă. Prin descoperirea mișcării pe orbita eliptică s-a făcut un pas uriaș înainte. În urma descoperirilor lui Kepler și alte forme astronomice ca eclipsele, ploile de meteoriți și cometele au putut fi studiate cu aceleași legi matematice.

Armele matematicii: raționamentele, logica, demonstrația ne ajută să intrăm în studiul marilor familii de discipline: științele naturii “care caută adevărul despre lumile fizice, sociale și biologice”. Celelalte discipline, istoria și literatura spre exemplu ne spun despre trecut, ne ajută să alegem cele bune de cele rele și ne oferă modele în fața incertitudinilor (dilemelor). După Gardner H. “disciplinele reprezintă eforturile umanității de a învăța și a înțelege ce este “Adevărul, Frumosul și Binele, și de a respinge Falsul, Uratul, Răul”. Așa cum Eminescu căuta “cuvântul ce exprimă adevărul” și adevăratul dascăl (învățător sau profesor) exprimă adevăruri și prin relații matematice bine gândite.

Bibliografie

- o Calvin H. William Cum gândește creierul – Evoluția inteligenței –Humanitas 2008
- o Mageriu, Florica – Considerații asupra importanței limbajului în predarea algebrei în Matematica în Școala Generală, partea I-II. Culegere de articole metodice și științifice; București, 1996.
- o Charles Seiffe – Zero – Biografia unei idei periculoase; Humanitas , 2008.
- o Marcus Solomon - Singuratatea matematicianului

Profesor gradul I Titus Cărbune, Școala Generală “Iustin Ilieșiu” Anieș

LAUDATIO

pentru prof. univ. AUREL CLEJA

- urmare din pag. 1 -

cele scrise la țară. Aparține, așadar, acelei intelectualități care a izvorât din sat, mereu cu gândul și simțirea întoarse spre pâlăpăirile lui veșnice, născătoare de lumini care fac la noi fala nemărturisită a orașului. Cu Orașul ne-am simțit mai aproape de știință, cu Satul mai aproape de Dumnezeu care ne-a ocrotit nașterea și trecerea prin vremi.

Într-un adevărat tur de forță, în ultimii 6-7 ani a publicat prin aceeași editura, Napoca Star din Cluj Napoca, sub oblăduirea a doi oameni de înaltă calitate intelectuală și profesionalism: editorul Dinu Virgil și redactorul-șef Ileana Voichița-Vereș, care aproape contra-cronometru, i-au scos 15 cărți (uneori chiar două pe an). D-ior se arată dispuși să continue...

Nu mă voi referi decât pe scurt la opera scriitorului Aurel Cleja; au început să facă acest lucru criticii de profil.

De la volumul *Corole de vremelnicii* (2002) și până la *Gânditorul de la Hamangia* (2008), cărțile D-sale: romane, poezie, proza scurtă, pamflete, anecdote, aforisme ș.a., toate fac dovada devoțiunii și respectului profund pentru cititor în general, pentru ființa umană izvorât din preaplina unui suflet generos și a unui talent pe măsura.

Volumul *Corole de vremelnicii* atât de veridic prefațat de Mircea Goga, se deschide cu una din cele mai mișcătoare poeme despre Mamă, un portret din câteva linii:

MAMA

Mama,
o țărancă înțeleaptă și curată,
a devenit autodidactă,

Datorită lenei și corigențelor mele;
Pentru ca să mă vadă
"Oțără de domn",
n-avea somn;
și ca să-mi arunce nada
a învățat cu mine
nu numai tabla-nmulțirii,
dar și Țiganiada...
Nu-i prea venea la îndemână
când am obligat-o să se apuce
și de o limbă străină.

M-a părăsit la doctorat
și cât regret,
pentru că-mi dau seama
că mi-ar fi tălmăcit,
cum se cade
și pe Blaga și pe Eliade.

Azi, atât mai pot, soartă haină,
Doar să-i sărut mâna țărână.

Încă acum vreo 7 ani, unul dintre marii prieteni ai sărbătoritului, scriitorul Teodor Tanco, spunea: "La aceasta vârstă ce tinde a fi patriarhală, e un dar al cerului să tipărești volum de poezii. Chiar cu riscul lipsei de modestie mă laud că subsemnatul a fost părtaș la îndemnul de a publica așa cum reiese din studiul lui Nacu Simion: "Inițial, D-l Aurel Cleja s-a gândit să-și depună manuscrisele la Arhivele Statului de la Bistrița, dar la îndemnul unor buni prieteni, în special a lui Sever Ursa, se hotărăște să dea tiparului manuscrisele sale" (vezi Revista Ilustrată, Bistrița, serie nouă numărul 5-6 din 2006 p.167).

E locul aici să mărturisim că Profesorul a donat bibliotecii Muzeului din Maieru, peste 420 de volume

cărți din biblioteca lui, în colete poștale trimise pe bani proprii, așa cum din banii proprii și-a tipărit și cărțile. Chiar în aceste zile reamenajăm aceasta biblioteca din donații ca cea a regretatului Dumitru Vranău și a doamnei Silvia, de o vârstă cu sărbătoritul - 2432 de volume. A mai făcut donații la Rodna, Năsăud, ș.a. Acte de generozitate mai rar egalate. De menționat și cele 37 de mape compactate, cu manuscrise și alte documente.

În casa Cleja se practica un familism desăvârșit. De fapt, volumul *De mână cu a doua copilărie* (2008) este dedicat acestei căsnicii exemplare. Pentru nepoțelul Vlad Tigoiu, bunicul Aurel a scris și un jurnal în exclusivitate pentru el (între 2.02.1971-16.04.1995). Regretata doamna Jeni, femeie cultă și demnă, vorbea la telefon cu o delicatețe rară și o înțelepciune cuceritoare. La fel sunt fetele, doamnele Sanda și Ina universitare și ele precum și ginerele, și el intelectual de performanță, încă nu i-am cunoscut decât din fotografii.

Aforismele sale, unul mai interesant decât altul, unele prelucrări după alți gânditori fac deliciul lecturii. Spre exemplificare: "Ține minte, trântore, că pe tine te hrănește unul care n-a mâncat sau, te-am ascultat, Doamne, am fugit de lume. De mine n-am avut unde fugi". Mai ales din scrisori am constatat că D-lui Cleja nu-i convine să fie laudat. Reflectând la condiția sa, ne mai dă o mărturisire de modestie cu înveliş de autoironie: "Erou național n-am fost, am publicat cărți nesemnificative (asta-mi place să cred, datorită faptului că tirajele reduse au restrâns mult cercul cititorilor)". N-am avut nici ambiția, nici competența necesară în schimbarea barem a unei introduceri în vreun sistem filozofic propriu. De aceea, consider că am tot dreptul să intru deplin și cu fruntea sus în uitarea deplină. Citindu-l, ai revelația adevărului din aforismul lui Bacovia: "O țară tristă plină de umor."

Cititorii județului nostru îl întâlnesc des prin fărâma aceea de zâmbet din "pilulele" sale strecurate în pagina *Cuibu lui Pepeiea*. Călit în lupta vieții și nu în răsăful ei, în pofida unei părelnice fragilități trupești, scriitorul Aurel Cleja ne uimește pe toți prin rezistența și luciditatea sa. A îndurat umilințe și suferințe de tot felul, fără să se plângă de osteneți, întocmai ca țărani din Carpați. Înzestrat cu o vitalitate ieșită din comun privește scrisul nu ca pe o povară, ci ca pe o eliberare, prin pasiunea cu care pune întrebări Lumii, Divinității și lui Însuși, mândru că, într-o măsură oarecare rămâne consăteanul lui Rebreanu și Ilieșiu în "Cuibul Visurilor" și concitadinul mândrilor lui năsăudeni. A îndurat amărăciunile și opririle unei vieți pândite sub trei dictaturi, până în preajma lui 1989. Cândva își dăduse miezul de pâine și terciul lagărelor de concentrare în schimbul unor petice de hârtie ori coji de mesteacăn, ca să aibă pe ce-și scrie poeziile...

Dumnezei i-a dăruit timp lung de gândire, timp de cumpănire, timp de ispășire și reflexie, timp de izbăvire prin cărți și timp de cinstire meritată.

Astăzi, cetatea legendară a Năsăudului îl întâmpină și îl încununează cu cea mai înaltă onoare.

Onoare răsplătitoare. Onoare pentru un înțelept. Onoare pentru un luptător, un alergător de cursa lungă, pentru Omul care s-a condus în viață după principiul lui Pestalozzi: "Puțin pentru el, totul pentru alții".

Să ne trăiți întru mulți ani, maestre, și să ne bucurați în continuare cu lumina altor cărți!

Sever Ursa
Năsăud, 27 mai 2009

Rebus

URSITTOARE

1			K							
2										
3										
4										
5										
6										
7									A	
8										
9										
10									R	
11			N			T			R	

ORIZONTAL: 1) Marele Will (1564-1616) în a sa capodoperă "Hamlet" spune: "Noi știm ce suntem, dar nu știm ce am putea deveni". 2) Râu în Belgia - Publicist și poet nord-american (Ralph Waldo, 1803-1883) care precizează: "Caracterul este ordinea morală privită prin prisma firii personale. Oamenii de caracter sunt conștiința societății căreia îi aparține". 3) Sprintene, la trup și la minte - Salariu (inv.) 4) Destin, ursitoare - Filosof, fizician și scriitor francez (Blaise, 1623-1662) din aforismele căruia vă prezentăm următoarea: "Invidia este oarbă". 5) Liniștit - Afirmat în rândurile opoziției! 6) Partener de afaceri - Sigla pentru "Dreptul Internațional Contemporan". 7) Oraș în Anglia - Râu în Rusia. 8) Compozitor, violonist, dirijor și pianist român (George, 1881-1955) care realizează prin creația sa o genială sinteză între esența transfigurată a melosului folcloric românesc și marile tradiții muzicale europene, iar la tema noastră are următoarea maximă: "Omul poate fi mai tare decât destinul" - Nu-i râu! 9) Vârf în Austria (Salzburg, alt. 2655 m) - Lingvist, istoric și scriitor român (1838-1907), una din mințile de geniu ale neamului românesc, autorul maximei: "Râsu-i o speranță plină./Plânsu-i urmă de speranță" 10) lese primul la joc! - Tras din tun! - Gen de pești teleosteeni din apele mărilor temperate și calde. 11) Cea mai importantă culegere indiană de povești, fabule, parabole și sentințe, scrisă în sanscrită (100 î. Hr. - 500 d. Hr.), din cadrul căreia, la tema noastră, vă redăm: "Ce nu-i dat să se întâmple, nu se-ntâmplă; ceea ce-i venit să se întâmple, se întâmplă fără greșală. Ceea ce nu-i sortit să rămână, dispăre chiar și din palmă".

VERTICAL: 1) Seneca se întreabă: "Ce este oare aceasta, care, în timp ce tindem într-o parte, ne trage într-alta și ne împinge într-acolo, de unde voim să ne retragem?" - Fabulist grec (c. 620-c.560 î.Hr.) din opera căruia am extras vorba înțeleaptă: "Cine pătește, se instruieste". 2) Mare scriitor francez (1802-1885, victor) care avertizează: "Doamne ferește-mă să văd vreodată casă fără copii" - Filosof, scriitor și om de stat roman (4 î.Hr. - 66 d. Hr.) care precizează: "Adesea loviturile soartei fac loc unui noroc mai mare. Multe lucruri cad spre a se înălța mai sus". 3) Părintele maximei: "Amicus Plato, sed magis amica veritas" (Mi-e prieten Platon, dar mai prieten adevărul). 4) Let! - Poet clasic român din Hordou (George, 1866-1918) care are despre economie una dintre cele mai reușite maxime: "Cine cheltuiește tocmai pe tocmai cât câștigă, nu este nici nebun dar nici cuminte, ci omul veșniciei nevoi". 5) Poem antic atribuit lui Hesiod - Zăbrea la urdiniș, permitând trecerea numai a albinelor lucrătoare - Servește... la țară! 6) Sandu Molnar - Sigla pentru Pan American World Airways - Dedus din duh! 7) Lovitură de penalizare ca urmare a unei grave greșeli săvârșite în zona de apărare: 11 m la fotbal, 7 m la handbal, 4 m la polo etc. - Sinonim cu enzimă. 8) Umuzicant suedez (1466-1536) care glăsuiește astfel: "Nu da sfaturi decât dacă ești rugat" - Scriitor norvegian (1828-1906) care glăsuiește: "Sunt foarte numeroase cazurile, în viață, când ești obligat să te încrezi în alții. Așa este în lume și este bine". 9) Arșic (reg.) - Scriitor francez (Leon, 1867-1942) care susține: "Un critic drept și ager are datoria de a pune în lumină ceea ce înfrumusețează și îmbogățește". 10) Popor european din înțelepciunea căruia am cules următorul proverb: "Ce ți-e scris în frunte ți-e pus" (pl) - În loc de amin la o rugăciune! 11) Ten tras! - "Cerule și pământul vor trece, dar cuvintele mele nu vor trece" propovăduiește unul din cei patru evangheliști - Se opune dragostei.

DICȚIONAR: OUR, ETON, IIA, SELB, ZEE, EEE, CINC, PAA, AZA, ASIC

Dezlegarea careului din numărul trecut: TALES-ANTIM-ARISTOTEL-O-CICERO-VION-OSE-RT-TT-ISOCRATE-OSNY-A-LAS-EFE-RKIZ-CQ-RÂNDUI-EG-U-ANE-SLAVICI-S-CA-OHID-E-MBABANE-EMU

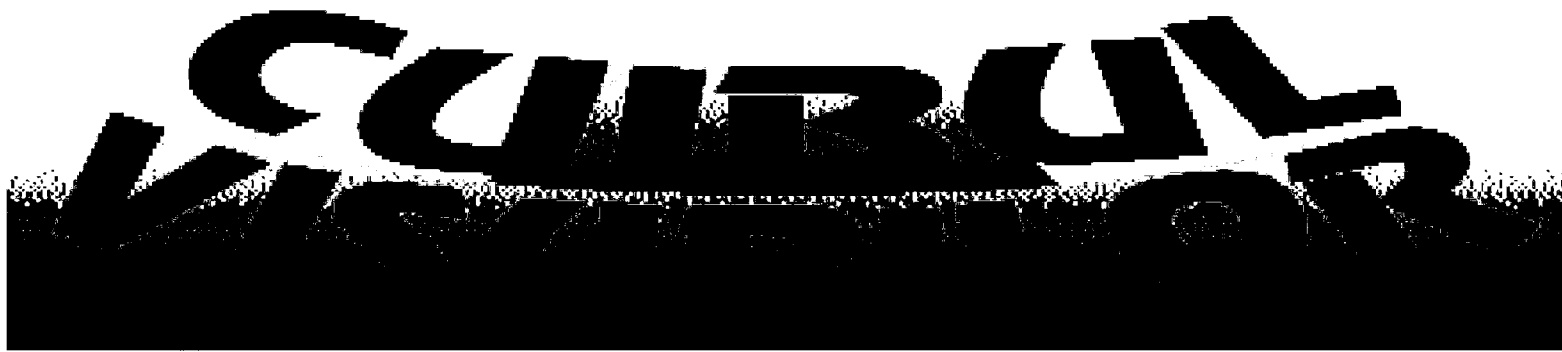
MACAVEI AL. MACAVEI

Redactor-șef: ICU CRĂCIUN
Redactori: Viluț Cărbune, Ilie Hoza, Macavei Al. Macavei, Mircea Prahase, Alexandru Rațiu, dr. Lazăr Ureche, Liviu Ursa
Correspondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania); Alex Pop (SUA)
Corectură: Mircea Prahase
Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.
Adresa redacției: Muzeul Cuibul visurilor Maieru, județul BISTRITA-NĂSĂUD
Machetare: Icu Crăciun
Tehnoredactare computerizată și tipar: IMPRES srl Bistrița str. N. Titulescu, nr. 18, tel/fax: 0263 238027, 223201 ISSN 1224 - 643

"În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele" -

Lionel Rebreanu

Director: SEVER URSA

PUBLIKAȚIE EDITATĂ DE COMPLEXUL MUZEAL BISTRITĂ-NĂSĂUD ȘI CONSILIUL LOCAL MAIERU

ANUL XIV Nr. 4 (87) * DECEMBRIE 2009 *** 8 PAGINI *** 1 leu**

ANIMATORII CULTURALI

Copleșiți de câte au rămas nescrise, invocând parcă "neajungerea limbii", autorii prezentului dicționar 1/ sunt pe deplin conștienți că o astfel de lucrare lexicografică este mai mult decât o carte și că nu poate fi încheiată niciodată. Așadar, prestația continuării ei rămâne deschisă pentru viitorime.

Mulți dintre acești cărturari-animatori au rămas truditii anonimatului creator. Ei au dus o viață jertfelnică de luptători neînfricați, necuprinși în strănsora vreo unei enciclopedii sau dicționare de specialitate. Au fost dârzi apărători ai demnității noastre ca neam și ca limbă. Firește, ar merita pomeniți încă odată, ca într-un remember – semn de recunoștință răsplătitoare. Sunt cu sutele. Cei mai mulți dintre animatorii culturali sunt individualizați în prezentul dicționar. Ne vom mărgini să nominalizăm doar pe doi dintre ei, cei mai mari, **Coșbuc și Rebreanu**, piscurile de referință ale literaturii ținutului nostru și nu numai. Căci ce altceva au făcut ei decât să opereze de luminare și însuflețire a "celor mulți umili" în toate momentele vieții.

Ținutul nostru grăniceresc, dintru început binecuvântat de Pronia Cerească și încărcat cu valori istorice și etnofolclorice fără pereche, au constituit substratul și substanța operelor nemuritoare a "Baladelor și idilelor" și a neasemuitului "Ion".

Punem din nou temei și cheazășie cuvintele lor, care au pecetluit pentru todeauna perenitatea și valentele noastre spirituale.

Astfel, bardul de la Hordou și-a sintetizat crezul cu privire la acest tezaur spiritual și material al Țării Năsăudului, astfel: "Să fim români cu sufletul, nu cu vorba, și să cruțăm ce-i al nostru ca ochii din cap". La rândul său, Rebreanu, cu gândul la tatăl său, dascălul Vasile, un mare animator, își postula astfel convingerea:

"Cunosc în deosebi învățătorul din Ardeal, deoarece eu însumi sunt fiu de învățător. Știu că un învățător poate schimba fața unui sat cand voiește". Câtă

asemănare cu reflecția sadoveneană de peste munți și granițe vremelnice: "Acolo în colțul acela de țară era așa cum voia învățătorul". Cuvinte care înobilau și mai mult misionarismul dascălului animator.

Prin urmare, dascălii și preoții, călugării și meșteșugarii-artiști, țărani luminați ai satelor, cu miile, s-au înrolat în linia întâi a animatorilor culturali. Dincolo de pereții claselor școlare, dincolo de anvoanele bisericesti și dincolo de coarnele plugului, slujitorii au îndeplinit misiune de apostolat, de însuflețitori ai generațiilor de români. Nu numai că au cules din tezaurul folcloric, nu numai că au conservat valorile etnografice, dar adesea au întocmit monografiile temeinice ale localităților lor, ori au valorificat șcenic sute și mii de piese folclorice în memorabile serbări populare și concursuri locale și regionale, ori festivaluri naționale și internaționale, au creat muzee de toate profilurile. Uneori, în condiții de adevărată luptă, au reușit să publice culegeri de folclor, conservând astfel nestematele gândirii populare, apărând și cruțând rădăcinile tradițiilor noastre fără pereche.

Acești fii luminați ai plaiurilor năsăudene au fost de atâtea ori învingători în demersurile lor îndrăznețe de conservare și îmbogățire a limbii noastre care ne adună și ne unește, a portului strămoșesc atât de admirat în lume.

Fără număr sunt și intelectualii porniți din vetrele satelor care-au întors și au creat echipe de cor, ansambluri folclorice, unele de faimă internațională. Aceste izbânzi ne dovedesc încă odată că oricât s-ar schimba lucrurile în lumea modernă – ceva din noi rămâne cu sufletul întors către vatra natală, către satul primordial.

"Valea Someșului, spunea autorul lui "Ion" –

cunoscută mie în cele mai mici cotituri, a fost și va rămâne cel mai frumos loc de pe pământ". Cu siguranța, romancierul nu se referea doar la frumusețile peisajului, ci și la inestimabila avuție spirituală a colțului nostru de "țară a Năsăudului".

Răzbătători dar modești, harnici uneori până la epuizare, animatorii Astei de pe văile lui "Ion" rămân individualități puternice care ne duc cu gândul la tipul de dascăl total, așa cum îl vedea și Spiru Haret: "Învățătorul într-un sat nu trebuie să fie numai învățătorul copiilor, el trebuie să fie sfătuitorul bun și luminat al sătenilor, pilduitorul lor la cele bune și folositoare pentru dânșii".

Animatorii culturali, nu numai de talente, fiindcă până la urmă, cum am mai scris, talentele poartă pe umeri Țara și veșnicia, energia și puterea ei.

După modelul marilor însuflețitori și animatori se impune ca și noi să facem operă de descoperire și cruțare, de restituire cu înțelepciune și răbdare, nu de risipire și... uitare a valorilor autentice. Dar, mai ales, să nu ne tăiem singuri rădăcinile prin indiferență și ingratitude, prin lipsă de patriotism curat.

Animatorul actului de cultură este un căutător, un explorator în același timp. Un creator de valori autentice nu se poate confunda cu un banal funcționar, cu un simplu lefegiu pripășit prin unele instituții de cultură.

Avem atâtea exemple de dăruire astristă. Prezentul dicționar ne va dovedi cu prisosință că mulți, foarte mulți și-au transformat "sapa-n condei și brazda-n călimară", vorba lui Arghezi. Cercetând, avem în față atâtea modele strălucite de animatori. Să purtăm cu noi aceste modele, ca pe niște cingători magice de argint, dătătoare de noi dădejdi.

SEVER URSA

1/ Dicționarul culturii și civilizației populare a județului Bistrița-Năsăud, vol. 1, Țara Năsăudului, Ed. Napoca Star, Cluj-Napoca, 2009

Despre laureata Premiului Nobel 2009: Herta Müller

Despre obținerea prestigiosului Premiu Nobel pentru literatură - 2009 de către Herta Müller s-au scris deja pagini nenumarate, iar referințele în această direcție vor continua, fără îndoială, vreme îndelungată. Personal, am simțit încercarea unui fior la facerea publică a evenimentului, în primul rând prin faptul că el era pus în relație cu România, țara în care s-a născut și format (!) scriitoarea.

O să mă rezum la câteva aspecte de ordin biobibliografic cu privire la Herta Müller, în încercarea de a pune la dispoziția lectorului un mic portret al marei scriitoare. Celor interesai de mai mult, le propun consultarea revistelor de specialitate, care au tratat pe larg evenimentul.

S-a născut în anul 1953 în satul Nițhidorf [germ. Nitzkidorf], populat la vremea aceea în majoritate de șvabi, unde urmează cursurile școlii generale. A urmat Filologia la Timișoara unde a și debutat ca prozatoare, cu volumul "Niederungen" [rom. „Șesuri"] scris în 1978 dar publicat abia în 1982, carte ce transpune trăiri din copilărie, de un conținut pe alocuri șocant. Același volum va apărea și în Germania, doi ani mai târziu, de data aceasta neafectat de cenzură, lucru care îi va crea probleme cu autoritățile române, consecința fiind interdicția de a mai publica. În 1979 refuză conlucrarea cu securitatea, câștigându-și mai apoi pâinea într-o întreprindere timișoreană ca traducătoare. [Întimplarea face că secretara arhivelor județene Esslingen, lângă Stuttgart, unde subsemnatul lucrează, să fi fost colegă de muncă cu Herta Müller!] În anul 1986 părăsește România și se stabilește în Germania Federală.

- continuare în pag. 7 -

Damaschin Pop-Buia

Cum vede un ilustrator cele 3 măguri din "Cuibul visurilor"

Lirica

(1) MI-E DOR...

Dar,oare Bucureștiul ce-i,/ când măierean ai început,/ și dor nespus de
coțobrei/ te-apuc-așa ca un făcut? ** Te-apucă și nu poți să scapi,/ oricât
BOBOȘA ți-o tot sapi,/ oricât PĂRCIOAIA ți-o alungi/ și cu SĂMNIDA o
disjungi,/ ca FIC-ul tot să concureze cu PRISLOP/ și fiecare măierean să
poarte clop,/ nu "cușmă lungă-sângiorzâni"!** Cum POD-ul oglindit-citit,în
apă-i
DOP,/ și COȚOBREII-s măiereni/ cu spiniul mult' pe coaste,/ MI-E DOR de
MĂGURILE noast'e,/ MI-E DOR de PODURILE vaste/ din HĂNȚOIAIA-n
TUTULEASA,/ de drumul luung la BLIDĂREASA,/ de locurile unde paște
vaca,/ de numuliții de pe mândră SACĂ,/de BA' MITRAȘ buiac luân'
zâlog,/de 'nalt părleazu' pistie on răzlog,/ de FOCU' din GUREȚ amplificat
în BORI/ cu SĂMZĂIENE,fecioare și feciori;/ de MAICA SFĂNTĂ
parcugând pereții,/ să fie casa noast'ă LUME;/ de casa mnică vece-a
LE'LUCREȚII,/ de zîlilie cân' ne c'emaui bureții/ să îi culegem proaspeți-
pofitori,/ de-nvârtitoarea morii cea cu spume,/de grâu' copt înțepând la
subsuoari,/ de iarna-n uliță cu sănii și patine,/cu obrăjorii rumeni,năsucu' în
botine;/de-ABECEDAR și Doamna 'Nvătătoare,/ când a citi știam din
"Catechisme"/ iar Dumneaiei,Inaltă-Răbdătoare,/ tot insista s-alunge
hopu'-n schisme/ din cele ce mai nasc teribilisme;/ de drumu' luung până-
n MUNCCEL,/ cu spatele la greu,mereu,către BĂRGAIE,/ pe
un fundal mănos-adânc de CĂLIMANI;/ c'iar de ȚURANA lu'
PURCEL,/cân' FICU' dărdâin' su' zbor de ciliohoaielă/ lățăștie Calea lui a car
cu boi plāvani;/ de ȘASU' coborât din DROGOMANA,/ mălaiu'-n toamnă
bine să îl aurească,/luân' egzemplu cum JĂREADA mana/ o tot adună-n
clăi de grâu,/ 'nainte ca pânșu ia mălai s-albească;/ de horile din trișca
vece,cea lumească,/ cântân'u-să cum oia-i sfântă și-i cerească;/ de fusu'
mamei,sara,harnic și prâsnel/ în-
greunân'u-să cu lâna coborâtă fir,din când în când udată ADN-eic;/ de
stingerea curată,LA CIUROI,a lu'lonel- / 'nsetatu' potolin'u-să mareic;/ de
vorba de copil,cea spusă grav sub patrafir,/ cân' DUMNEZĂU privea de
sus,la Faț-ascuns,/ și, uneori,Se mai Lăsa să-L vezi la Față;/ de Turnu'
'Nalt, cu clopotu' adânc pătruns/ că Sfânta Slujbă-i DAR solemn 'ntrebând
de ce-i viață,/când moartea-i peste tot și pentru toți pe rând;/ de VALEA
CASELOR 'nșirând la case pe PĂRĂU'MAIERU,/ un nume ce s-a-ntins
încet,ascuns și blând,/ peste suflarea de-o parte și de alta someșând,de
MĂGURA cie MARE cliposând.../*** de câte și mai câte... reperări în
gând.../făcându-te că ai uitat s-aduci în rimă CAIERU,/ tot prefăcându-te
bucureștean de rând !!!

Rebreaniana

PREOTUL IOAN REBREANU DIN CHIUZA

Liviu rebreanu a facut ca leaganul celor cu numele sau sa fie Chiuza si nicidecum localitatea lor de origine, Rebra.

Si subiectul nostru poarta acest ilustru nume si, cautare, primul lucru ce trebuie precizat (ca asteptare, din partea tuturor) este daca face parte din ramificatia familiala a scriitorului.Clemente Plaiianu, cel ce face o remarcabila monografie (1) a localitatii Chiuza, ca documentatie istorica si genealogica, spune transant ca nu, ca sunt patru ramuri ale Rebrenilor in localitate, fara legaturi de rudenie.Acum da, dar in timp ? Sigur legaturile vor exista.Ne-am obisnuit sa auzim spunandu-se adesea: ca neamul cutare este atestat istoric din secolul cutare.Cat de apropiata, sau cat de departata este coincidenta de nume cu persoana ce poarta numele respectiv la distanta de cateva secole ?

Personajul nostru nici n-are nevoie sa imprumute aura de la prozator, el este o valoare prin el insusi, desi, personal, credem in inrudire adevarata.Dar, in alta parte se poate face un joc de-a logica si de-a documentatia, nu acum si nu aici.

Ioan Rebreanu se naste la 14 august 1859 in localitatea Chiuza, sat situat pe malul drept al Somesului Mare, aproape de orasul Beclean, ca fiu al lui Maftel Rebreanu si ai Palagei, nascuta Mesaros.Este al noualea copil al familiei.Este frate cu Stefan Rebreanu (1848-1917), preot si el, in Mica Dejului si in Chiuza, cu mari merite pentru scolile nasaudene ca membru al consiliului scolar.La botez a primit numele Maxim, dar mai tarziu i l-au schimbat in Ioan, fapt consemnat si in matricola botezatilor pe anul 1859: Maxim recte Ioan.(2).

Urmeaza Scoala Poporala Confesionala din sat, trecand apoi la normala din Nasaud, ca abia la varsta de 16 ani sa fie inscris la gimnaziu.Aici, la gimnaziu, are colegi de clasa pe Nestor Simon, jurist si secretar al Fondurilor Graniceresti, pe Leon Scridon din Feldru, protonotar al Comitatului si prefect al judetului Bistrita-Nasaud, pe Liviu Martian, inginer silvic la Budapesta, ulterior mosier in Chiuza, pe Pavel Svintiu, profesor la Targoviste, pe Vasile (Nichita) Duma, episcop al Argesului.Este un elev bun si foarte bun in toti anii.In clasele superioare participa activ la lucrarile Societatii de lectura a elevilor, vestira „ Virtus Romana Rediviva ”. Unele din lucrarile sale, „ Operat propriu ”, vor fi publicate in revista societatii „ Muza Somesana ”. Oferim cateva titluri: „ Fabula inter duos litigantes ”(dec.1881), „ Originea limbii romane si dialectele ei ”(febr.1882), „ Amanta furata ” (1882), „ Despre religione ”(mai 1883), „ O privire peste lume de Andrei Muresanu ”(oct.1882).Este presedintele acestei societati de lectura a elevilor, surprinzator pentru toti, stiut fiind faptul ca poetul George Cosbuc, din clasa a VII-a, era vicepresedintele, iar revista elevilor inregistra poeziile feciorului popii din Hordou.Ioan Rebreanu era octavan..

Profesorul blajean Gavril Precup, originar din Piatra, sat vecin cu Chiuza, apoi director general al Invatamantului secundar din Resortul Consiliului Dirigent, ii cere printr-o scrisoare sa-i ofere date, amanunte, despre poetul-elev Cosbuc, din perioada cand Ioan Rebreanu era presedintele societatii de lectura.Ii raspunde in data de 29 dec.1896, din localitatea Sasarm.Citam: „ Am cercat prin arhiva mea, care se afla in biserica, cugetand ca voi da peste ceva notite, care scriu ca le-am avut din timpul cat am fost presedinte la societatea de lectura V.R.R. din

- continuare în pag. 6 -

ION POENARU

(2) BALADĂ "FIRELOR DE IARBĂ"[WHITMAN-ului (WALT) cu BARBĂ]

(Am fost și Walt și Trask, la început copilul Esilerva)

Motto : <Aud, cum vaca paștel>

Din alb în alb către codalb,
te-ai pus așa,"la firul ierbii",
privind razant Vulturul alb
din zbor înalt,pitit,când cerbii
cu hămesire îl tot pasc...

Era,aiurea,unul Trask !
E clar,că-și puse nume fals !
Se tot căznea să fie 'Nalt,
robindu-se,la modă-n vals,
cu versuri scrise de un Walt,

in name,WHITMAN-ul usa-istic.
'I citise,pe-ndelete,"Fire(-le) de iarbă"...
În ton,mereu,propagandistic,
lăsase-și,să-i crească lungă barbă
și aștepta,nerăbdător,să-i fie albă
cât mai curând în "Zile exemplare"...
Găsi treptată liniștea,secret,codalbă,
izvorul ce mustea cuvintele cu fast...

Și,exemplar,pe fire temerare
cerca cum sună : <"In God we trust">,
mirat că are-n mână un dolar,
de care,clar,că nu avea habar,
privind spre rama cea cu Walt :
<Am timp,s-ajung de tot în Olt !>...

În parc,cu hămesire,CERBII pasc...
Pe undeva...,mai este unul Trask,
visând vrăjit "la firul ierbii",
cum firu-i rețezat de cerbii
ce mai mereu îl pasc !

<Am fost și Walt și Trask !>
Și-ntotdeauna am fost eu,
copilul pus de Dumnezeu :
să pască vaca,pentru lapte(!);
s-audă cum se rup în fapte
mulțimi din firele de iarbă,
când vaca,sfânta vacă,scoate :
<Parști !>,și <Harști !>,
și iară <Harști !> și <Parști !>-
o muzică ce se socoate,
în repetiru' lins de iarbă
cu ore lungi,ore sub barbă,
pe câmpu-ntins de verdea iarbă !
Și verdea iarbă curge albă,
din țâțe patru,ca o salbă
lichidă,la umplut tetine !

<Privește,Îngerul !'l-e bine,
în somnul tot golind tetine !>

<-Mărite Walt al Ierbii,
ai muls vreodată Cerbii,
scriind "la firul ierbii" ?!
-Împrietenitule,Domn Trask,
auzi cerboaicele cum pasc ?>

În fiecare an, de Paște,
în fiecare an, de Paște, când barba,pară, se tot naște,
AUD cum VACA,iarbă,paște !

Oricând,<"MINERVA">-mi răsfoiesc,
Oricând,<"MINERVA">-mi răsfoiesc,după nevoia de-a
cobor în timpul părintesc,
și-AUD,și azi,cum VACA paște !
E-n timpul când,din nou,citesc...

<"MINERVA">-i CARTE vastă...
Pasc vaca,DUPĂ COASTĂ...
Pasc vaca ! 'S micul ESILERVA !
Citesc în CARTEA ce-i <"MINERVA">...
O fac,de multe ore-n Dumnezeu...
FLORIȚA paște numa-n jurul meu !

NOTĂ. Walt WHITMAN(1819-1892) poet din SUA, care
în 1855 începe culegerea de poeme "Fire de
iarbă",îmbogățind-o pe parcursul vieții. De asemenea,
opera-i cuprinde, printre altele, și volumul autobiografic
"Zile exemplare"

(3) EDICULE---EL UCIDE

[Martiriul Brâncovan]
(Oglindire)

Năzdrăvanul CONSTANTIN,
pe deasupra BRÂNCOVAN,
a ajuns la NASTRATIN
(cel călare și pe muie),
la RĂCOARE-n <EDICULE>-
pușcăria de STANBUL...

Așteptare bolovan,
pentru Domnul cel Valah !
În pivnița dinspre GUL,
a încremenit în <AH !>,
când în fețe translucide
l-a citit pe <EL UCIDE>,
ca revers lui <EDICULE>!!!

<"Poți să ai multe pițule !
Chiar oricâte !"> Pe Sultan,
gândul tare musulman
l-a orbit,l-a făcut DUR !
<Închinare de Ghiaur
la Măritul Nost' ALLAH,
VREAU de la Domnul Valah(!),
arestat în <<EDICULE>>!!!>

<"Alfel,nici două pițule,
viața nu-i mai valorează !">

Tot postit,fără glucide,
BRÂNCOVANU aiurează
și citește-n translucide
oglinzitul <EL UCIDE> :
-<DOAMNE,la Paharul de la mine(!)
și mă lasă,TOT,CREȘTIN ! >
-<CONSTANTINE ! CONSTANTIN !
Întinericu-i de BINE !
Dacă poți,rămâi CREȘTIN !
Dacă vrei,ești MUSULMAN ! >

-<POT și VREAU,numai CREȘTIN !
Măine,gâdele cu spor,

Capătana-mi în Bostor
o s-o-nece CONSTANTINĂ !
Niciodată,NASTRATINĂ !
DOAMNE,Iartă-L pe păgân !
Pe AHMED-ul de SULTAN ! >

(4) De 4 ori,Robert Frost

(Și încă o dată/și mai o dată)
<Epistolier>

Nu-i timp să vaieti ce n-a fost,
Îngândurate,Robert Frost !

Nu-i loc să-nghesui bogății
și nici avere fără rost,
Prealuminate,Robert Frost !

Abținerile-n zi de post,
voineiți să îi dăm un cost,
Ne faci,Tu, cinste, Robert Frost !

Săpăm adânc în permafrost
și dăm de ceea ce-a mai fost
și,astăzi,nu-și mai are rost,
MAMUTUL,Domne Robert Frost !

P.S.
Deșteaptă LUMEA,mai mereu,a fost :
voioasă,radioasă,deschisă la ...culoare...
Dar,astăzi,clar se simte tare prost :
<puțini bogați și mulți săraci>-de doare,
Prea Bunule,lubite Robert Frost !

P.S./P.S.
De n-am muri,așa...ca post,
și cu veșnicia ne-am tot înveli,
s-ar umple LUMEA fără rost
de noi,noi toți,și cum ne-om veseli
simțindu-ne ca în COMPOST,
Vecine Scump,ROBERTE FROST ?!
Mai,iată-mă și-n post !

ESILERVA, București, 28.02.2008

P.S. În numerele viitoare vom continua
publicarea întregii lirici a d-lui Esilerva,
pseudonimul (fie-ne tertară dezvoltarea)
d-lui prof. univ. dr. VALER SCRIDONESI-CĂLIN

Decinii noastre

SÂNGEORZUL-ROMÂN, CENTRU DE RENĂȘTERE A ORTODOXIEI ÎN PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XX-LEA

Instalarea habsburgilor în Transilvania, la sfârșitul sec. al XVII-lea, a produs schimbări profunde în viața politică, dar și bisericească, a acestei provincii. Unirea românilor din Transilvania cu Biserica Romei a avut o vie frământare în rândul maselor populare românești. Credincioșii au continuat să rămână în inumană condiție de iobagi, fiind nevoiți să robotească chiar la proprii lor „păstori sufletești”.

Ca urmare a acestui fapt, s-a ajuns, ca la „Unirea cea mare” de la 1 Decembrie 1918, pe Valea Someșului Mare (de la Nepos până la Șanț) cât și pe toată Valea Iivelor să nu mai existe nicio parohie ortodoxă (desigur, nici preoți).

Se poate afirma cu certitudine că în perioada interbelică, viața spirituală de pe aceste meleaguri era dominată de existența cultului greco-catolic.

Armata de geniu, călugării, au constituit de la început, cel mai greu domeniu de distrus din cadrul Bisericii. Dacă s-a ajuns la renașterea Ortodoxiei pe aceste meleaguri, o datorăm, în special, călugărilor de vocație care atrăgeau credincioșii, dovadă a refuzului față de regim și a neîntreruptei lor legături cu credincioșii. Spre a răspunde acestor chemări, în jurul ieromonahului Ioachim (Ioan) Băznog (fiu al satului), s-a creat un puternic curent de opinie, fiind sprijinit de Episcopia Ortodoxă a Vadului, Feleacului și Clujului, Protopopiatul Ortodox al Bistriței, de intelectuali din părțile locului, dar și de cei veniți la „Băi”.

După unirea cu Biserica Romei, satele românești din Țara Năsăudului au fost supuse, mai tot timpul, multor opresiuni din partea autorităților administrative și bisericești, generând un fenomen cu caracter permanent și continuu, emigrarea în masă în Bucovina. Acest fenomen a durat până în 1918.

O anumită „ușurință și ajutor” a emigrării sângeorzenilor, este și așezarea din punct de vedere geografic a Sângeorzului (astăzi, Sângeorz-Băi, jud. Bistrița-Năsăud) acesta învecinându-se cu Maramureșul, cu acces pe Valea Cormăii, dar și cu Bucovina, prin Pasul Rotunda sau Pasul Grădinița, la o distanță de aprox. 40 de km. În mod sigur, din Sângeorzul Român, au emigrat spre Bucovina, pentru a se călugări, ca și mulți alții din această zonă, și cei doi frați, Băznog Alexandru și Ioan, după călugărirea, primul luându-și numele de Antonie, iar al doilea, Ioachim.

Ioachim (Ioan) s-a născut în 20 septembrie 1868, din părinții Roman și Maria, în Sângeorzul Român. În 1896 era călugăr în Muntele Athos, iar în 1898, ierodiacon în obștea monahală a Mănăstirii Râșca (jud. Suceava). În 1900, pentru puțin timp, se reîntoarce la Athos, după care revine acasă, datorită chemării făcute de mitropolitul Ardealului, Ioan Meșianu, tuturor monahilor ardeleni, deoarece era o lipsă acută de personal clerical în această zonă.

În perioada 1900-1915 slujește clandestin în casa părintească, timp în care este condamnat de autoritățile austro-ungare la trei luni închisoare și la plata unor despăgubiri bănești. Din 1915 până în 1918 este înrolat cu forța în armata austro-ungară.

Din 1918 până în 1926 întreprinde toate demersurile pentru înființarea parohiei ortodoxe și clădirea bisericii în comuna natală, făcând colecte sub autorizație legală în toate zonele țării, ajungând chiar la Ierusalim, de unde se zice că a adus clopotul cel mare.

În paralel cu această perioadă și continuând până în 1943, îl găsim într-o luptă acerbă cu autoritățile administrative centrale și locale, precum și cu cele bisericești, atât greco-catolice, dar și ortodoxe.

După cum am mai spus, ieromonahul s-a reîntors acasă pe la anul 1900, începându-și activitatea pastoral-misionară în clandestinitate.

La data de 16 septembrie 1901, protopopul greco-

catolic de Rodna-Veche a depus o plângere împotriva călugărului. Călugărul nu răspunde citațiilor organelor abilitate, reușind să se ascundă până în 1904 când este arestat, fiind acuzat de „trafic cu femei”, „fals călugăr”, iar în urma „procedurilor represive” a fost condamnat. Pedepsa a fost executată, mai târziu, din data de 7 ianuarie 1909 (ora 8) până în 7 aprilie 1909 (ora 8).

Perioada 1918-1926, pentru ieromonahul Ioachim, este o perioadă de grele încercări și suferințe. Construirea bisericii a început cu demersuri făcute prin memorii adresate autorităților centrale (Ministerului Cultelor și celui de Interne), autorităților județene și comunale și Episcopiei Ortodoxe din Cluj, nou reînființată. Prin aceste memorii solicita acordarea unui teren pentru construirea noii biserici. Acestea s-au soldat cu eșec, fiindu-i recomandat cumpărarea unui teren privat sau construirea bisericii pe terenul părinților.

Văzându-se în această situație, călugărul primește aprobarea pentru strângerea de colecte în toate zonele țării în vederea cumpărării unui teren. Reușește acest lucru, cumpărând un teren în zona „Băilor”, de la prim-pretorul de Gherla Teodor Marțian, teren în valoare de 70000 lei, teren trecut în patrimoniul Episcopiei Ortodoxe din Cluj. Pe acest teren nu a fost lăsat să construiască biserica. Totuși, în 1937, pe acest teren a fost ridicată biserica actuală din stațiune sub păstoria părintelui Ioan Bunea.

Fiind localnic, ieromonahul se hotărăște să construiască biserica pe pământul părinților lui. În acest timp autoritățile locale (administrative și bisericești) trimit adrese după adrese forurilor superioare cu scopul de a împiedica construirea bisericii. În acest scop, reprezentanța comunală se întrunește și dezbate problema călugărului, în data de 28 august 1921. Această ședință se încheie cu întocmirea unui proces-verbal în care era menționată „stăruința călugărului vrednică de o altă cauză, cu neobraz, ca cel mai josnic și iresponsabil jidan, mișcă totul ca să ridice și să formeze în comună o parohie și biserică ortodoxă”, totodată fiind acuzat că a fost condamnat „pentru negoț de fete la turci”.

În urma celor sesizate, protopopul ortodox al Bistriței Grigorie Pletosu este împuternicit de către Episcopie pentru a se deplasa la Sângeorz ca să verifice cele reclamate. În 20 noiembrie 1921, protopopul se duce la Sângeorz unde constată, printre altele, că „reprezentantul primăriei nu s-a prezentat. toată chestia este pusă la cale de cei doi preoți greco-catolici (mai ales, pr. Aurel Chintăoan) pe tema și frica prozelitismului, aceștia fiind netoieranți față de tot ce este ortodox, învinuindu-l de trafic de femei pentru turci nu s-au putut dovedi”. Recomandă Episcopiei ca „să i se facă toate hârtiile pentru biserică”.

Ajungând cu zidirea bisericii până sub acoperiș, presiunile asupra călugărului nu încetau. În urma unui proces intentat călugărului, călugărul este oprit prin sentință judecătorească în a-și zidi biserica, hotărându-se chiar demolarea ei.

Parohia greco-catolică, prin ședințele consiliului parohial, se hotărăște „să i se pună piedici acestui nevrednic răzvrătit de a-și clădi cocioaba, acestui șarlatan ordinar și bolșevic”. Într-o altă ședință au hotărât aplicarea unor pedepse asupra aceluia care vor merge la slujbele ținute de călugăr, după cum urmează: „preotul greco-catolic nu va mai merge la înmormântare nu se vor trage clopotele, nu vor fi folosiți praporii și nu vor fi lăsați să-și înmormânteze morții în cimitirul greco-catolic”.

În sprijinul călugărului vin credincioșii din satele din zonă care întocmesc un memoriu adresat Episcopiei ortodoxe din Cluj pentru înființarea unei parohii ortodoxe în Sângeorzul Român cu filiile aferente. Sunt menționate satele Maieru, Măgura-Ilvei, Rodna-Veche, Rodna-Nouă (Șanț), Iiva-Mică, Leșu.

Dar cum toate aceste piedici n-au fost îndeajuns, ceea ce s-a întâmplat în seara zilei de 3 noiembrie 1924, întreze orice închipuire. Ieromonahul a fost ridicat de-acasă, dus la primărie, de către secretarul Ioan Lupoai, subprimarul Vasile Șpaimoc însoții fiind de polițai. Din memoriul adresat de călugăr Episcopiei precum și organelor abilitate în acest sens, de cartea poștală trimisă de dr. Andrei Monda, reiese că „a fost bătut cu pumnul și cizma, batjocorit, străpuns cu cuțitul și foarfeca, tăiat părul și barba”. După ce i-au tăiat părul și barba, au luat din acestea bucăți, „le-au împachetat spunând că trebuie să le trimită prefectului, care era din comună”. Toate acestea n-au avut nicio urmare juridică fiindcă prefectul județului era sângeorzan și anume, Solomon Haliță.

Începând cu anul 1925, în construirea bisericii se implică prof. Anton Domide din Cluj, care n-a fost scutit de neplăceri din partea autorităților. În această perioadă, „de ziua Sfintei Cruci a anului 1925, căpeteniile locale au luat din hora satului mai mulți feciori beți, s-au dus la fața locului unde au confiscat clopotele, ducându-le la primărie”.

Totuși, în 12 august 1926, „un comitet de doamne aflate în stațiune au avut curajul de a merge la primarie, au luat clopotele și le-au dus la biserică”. Astfel, s-a putut face sfințirea bisericii de sârbatoarea „Adormirea Maicii Domnului”, biserica având același hram, în 15 August 1926. Sfințirea a fost făcută de protopopul Grigorie Pletosu, protoiereul basarabean Teodosie Wolovey ș.a., în prezența 3000-3500 de oameni, așa cum este menționat în revista „Renașterea” din 29 august 1926.

La data de 3 decembrie 1926, pretura plasei Rodna-Veche dă autorizarea de funcționare a parohiei și a bisericii nou edificată în Sângeorzul Român, această dată rămânând ca dată de renaștere a a Ortodoxiei, recunoscându-se „de jure” existența ei pe aceste meleaguri.

După această dată, călugărul va încerca să întemeieze o obște monahală, trece prin noi încercări, este oprit în a mai sluji la altar chiar de confracții lui, ortodocși, până la venirea părintelui Bunea. Tot în aceste răstimp îi sunt intentate procese de confracții ortodocși, precum și de copiii pe care i-a crescut. Într-unul din aceste procese este apărut de dr. Laurențiu Oanea (greco-catolic) care susținea și reconștea că ieromonahul are meritul de „inițiator al cultului ortodox”. Între 1940-1943, în timpul Dictatului de la Viena, rămâne singur, slujind la biserică din stațiune.

Sfântul Ioan Gură de Aur susține necesitatea de a-i considera mucenici pe oamenii care sunt gata să patimească, până la sfârșit, pentru dreptate și adevăr. Inșuși ieromonahul Ioachim a parcurs „drumul prigonirii pentru dreptate” până la sfârșit.

În adresa Oficiului parohial ortodox Năsăud se comunica Episcopiei că „ieromonahul Ioachim (Ioan) Băznog a trecut la cele veșnice la data de 26 aprilie 1943 și a fost înmormântat cu ceremonialul prevăzut pentru călugări, în data de 28 aprilie, de către preoții Vasile Puica, din Năsăud și Ioan Spânu, din Coșna... În mormântarea s-a făcut cu ceremonialul impunător în asistența a peste 1000 de persoane, participând chiar și membrii clerului greco-catolic, dar și intelectuali din comună”. Ca o completare la acest fapt, nici până în ziua de astăzi nu se cunoaște locul, din cimitirul „De pe Tabără”, unde este mormântul călugărului.

Ieromonahul Ioachim Băznog poate fi considerat un continuator al Sfinților Martiri Năsăudeni. Trebuie să ne bucurăm că Sângeorzul a odrăslit un asemenea mucenic, care va rămâne în amintirea poporului simplu drept-credincios, că a aflat Calea, calea Ortodoxă a mântuirii, iar acum ne face semn nouă să-l urmăm.

Alexandru Dărăban

Cartea

Cornel Cotuțiu, scriitorul detaliului și ironiei

Cartea

Când merge pe Valea Anieșului (un afluent al Someșului Mare), scriitorul Cornel Cotuțiu ia „pâinea” (a se citi „inspirația”) de la gura condeierilor din Țara Năsăudului. Acolo, el este ocrotit și răsfățat nu numai de familiile la care deseori se instalează ca unul de-al casei, dar și de spațiul mirific oferit de peisajul Munților Rodnei. Pe scurt: acolo are spor și se simte bine! Când face câte o pauză, coboară să-și întâlnească amicii din Rodna, Maieru, Sângeorz-Băi ori de pe Valea Iivelor, urmărit de rostuirea unor sintagme sau fraze, potrivite, de neclintit nici măcar cu barosul.

Despre cărțile domniei sale am avut ocazia să mă exprim odată cu apariția lor: „În căutarea altui final” (nuvele-1978), „Opt zile pentru totdeauna” (roman-1982), „Șarpele albastru” (roman-1989), „Ce rămâne” (roman-2002), „Spate în spate” (proză scurtă-2004), „Veverița de pe Rue Noel” (proză nonfictivă-2007), „La noi” (proză nonfictivă-2008), „Taifas în Purgatoriu” (publicistică-1995), „Am fost pe lumea cealaltă” (publicistică-2000), „Cărăbușii de sub pernă” (publicistică-2001), „Secura cu rotile” (publicistică-2005), „Pompa de iluzii” (publicistică-2008).

Ei, bine, cele zece povestiri și nuvele, cuprinse în noua sa carte „Scorburi în cuib” (ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2009), au fost scrise sau definitivitate acolo, pe Valea Anieșului, de unde, cred, a luat și câteva nume introduse în noua „Un măr” (Partenie, Candale, Tavifta). Nici de data aceasta, Cornel Cotuțiu nu se dezmințe: el rămâne același fin iscoditor și observator al amănuntului; un gest, o mimică, un miros, un sunet sunt văzute în nuanțe nebănuite, ceea ce demonstrează nu numai o diversă experiență de viață, dar și har, sesizate de critica literară încă din cartea de debut. Aici s-ar plasa acum: „Apoi...”, „Prisos”, „Sonată la patru mâini neștiute”,

„Tremur mărunț” (cu specificația că C. C. știe să fie și ingenuu), „Tuiburat”, „Zile, la începutul cărora și la sfârșitul cărora, s-a iscat aceeași întrebare...”. Se cuvine să adaug că, în general, relațiile dintre personajele acestor scrieri sunt golite de afecțiuni ori sentimente trainice, niciodată nu se cuplează, vorbesc convențional, artificial, bănuind că în străfundul lor trăiesc, de fapt, drame existențiale specifice vremurilor contemporane, făcându-ne complici la tratarea lor cu ironia prozatorului. Cu totul altfel gândesc subiecții din „Un fel de dezlegare” și „Un măr”; aici, autorul mă contrazice; de altfel, aceste două proze, în care firescul este atins de aripa suprarealului, pe care eu nu-l numesc aici superstiție, ci, mai degrabă, admit faptul că, dintotdeauna, omul a crezut în semne trimise din nevăzuta manifestare a lumii de lângă el. „Bruz și Gru” este o proză cu rădăcini în Cehov, în special povestirea „Kaștanka” (excluzând basmul și fabula), câinele lui C. C. gândește conform acestor timpuri, dar nu mă pot abține să nu-i reproșez finalul excesiv de scabros. Am lăsat la urmă „La 11 fără 10”, pe care eu o consider „piesă” de rezistență a acestei cărți. În zadar încearcă C. C. să-mi impună încadrarea ei în „nuvelă”, ba adaugă și „frivolă”, nici pe departe nu este ceea ce îmi propune. Nu am niciun dubiu, această „nuvelă frivolă” este o piesă viguroasă de teatru cu două personaje feminine, abuzate la vârsta inocenței de grobianul Gore, ajuns la maturitate un om politic „notoriu” și pedepsit exemplar de una dintre fete.

Membru al Uniunii Scriitorilor, onorat cu multe premii și ordine, scriitorul Cornel Cotuțiu ne provoacă să-i citim și această carte cu plăcerea lectorului căutător de proză bună.

Icu Crăciun

File de istorie

AȘA

În întreg Imperiul habsburgic, existența mai multor popoare cu interese deosebite, revoluția maghiară, a intrat în conflict cu cea română. Prima urmare; anexarea Transilvaniei la Ungaria și refuzul acordării de drepturi egale românilor. Aceștia protestează și la Blaj, au loc trei mari adunări naționale, cea mai importantă este cea din 3-5 mai (15-17 mai, 1848, după calendarul vechi) Simion Bărnuțiu, rosteste un inflăcărat discurs care, în istorie este cunoscut sub numele de "Petiția Națională" și care, cerea egalitatea și drepturile națunilor din Transilvania, oficializarea limbii române, desființarea iobăgiei etc; cererile au fost refuzate de statul ungar. Iată ce scrie I. Martian în "Arhiva Somesana" nr. 13, din 1930, după un raport al unui martor ocular, publicat într-un jurnal german în 1852.

Miting românesc în Blaj (15-17 mai 1848) traducere din opul anonim "Zur Gescheichte des ungarische Freiheitskmpies".

În zilele premergătoare datei fixate pentru această adunare se putea vedea, în cale spre Blaj, numeroase gloate de țărani din toate districtele locuite de românii tărit, și toată lumea avea impresia că acolo se va tine o monstruoasă adunare de popor, iar nu numai o adunare a popilor, precum suna textul încuviințării date românilor.

Țăranii veneau mai adesea în grupuri de câte 20-30 de inși, în frunte un popă cu barbă, în reverendă albastră de postav, cu pălărie lată și manta lungă, călare pe o mârtoagă. Rapoartele în care se vorbește despre o ceată de 15-16 mii de călăreți sunt false, căci o atare ceată nu a existat. De altă parte portul românilor nu e nicidecât pitoresc, ci este ordinar, constând din o sarică neagră ori sură de pănură proastă care ajunge până la genunchi și în privința croielii și a formei este asemănătoare cu un palton; apoi o specie de vestă din piele de miel cu lână în lăuntru și o cămasă care trece peste șolduri, legată de trup cu o curea de o palmă de lată. Pe picioare poartă pantaloni albi din pănura cea mai ordinară și în loc de ciobote își leagă opinci din piele de talpă crudă cu multe curele înfășurate de glezne. O caciula de piele de miel, ori o pălărie joasă cu pană lată completează în fine acest costum antidiluvian.

În Blaj se adunară cu încetul acei fruntași, în mare parte fugari din Valachia, care se înțeleseră cu studenții și preoții tineri ca să trezească în aceste mase brute conștiința națională în scopul de a exopera de la împaratul si guvern, în aceste vremuri critice, toate acelea avantaje la cari se credeau îndreptățiți prin numărul lor mare.

Domnii aceștia, cari și ei purtau costume naționale, se învăteau, se strecorau și fugeau încoace și încolo printre gloatele cari creșteau repede, și dovedeau tot atâta zel cât și abilitate în pregătirea maselor populare, cari în parte erau de o brutalitate animalică. Se puteau observa cum pătrundeau în orizontul mărginit al acestor bieți plugari, cari nu puteau să înțeleagă chestiunea în scopul căreia erau exploatați cu tot dinadinsul. Fiecine știa că se va întâmpla un lucru mare, dar nu putea să înțeleagă ce va fi acela.

Mai regretabil era că ura împotriva domnilor de odinioară și mai cu seamă împotriva elementului unguresc se propaga pe toate căile.

Prima sedință s-a ținut în biserică și cu toate că și aceasta a oferit detalii interesante, totuși noi vom alege pentru tabloul nostru ceva mai caracteristic: marea adunare de popor în câmpul liber.

Blajul e situat în o vale frumoasă și prezintă, cu multele sale biserici și turnuri, cu deosebire de la distanță, un aspect nostim. E reședința episcopului așa numiților >>Unittii<<, care demnitare în prezent o reprezintă episcopul Lemenyi. Dinaintea

orașului se întinde un șes vast înconjurat, ca toate șesurile Ardealului, de dealuri și coline frumoase acoperite cu pământ și vii.

În scopul ca să putem cuprinde cu privirea totul ne vom aseza pe o înalțime.

O monstruoasă mulțime de popor se întinde trîndav și întunecat înaintea ochilor noștri ca o tabara mare, având forma unei stele. Sunt românii cu numeroase femei și cu copiii lor.

Trebuie să mărturisesc ca aranjarea acestui castru avea ceva surprinzător. La mijlocul lui era un loc liber, a cărui circumferință de jur împrejur o formau românii șezând ori stând tupilați, cari însa nu se mișcau nici un moment de la locurile lor și nu lăsau pe nimeni să treacă prin ei. La dosul acestora, cât puteai să vezi cu ochii, zăceau, ședeau, stăteau în picioare și umblau figurile grosolane ale căror vorbărie sălbatică și strigăte produceau un zgomot ca cel ce premerge unei furtuni ce se apropie.

De la locul liber ce l-am descris în cele premergătoare că era înconjurat de un cerc de români care ședeau, se desprindeau prin masele dese de popor mai multe drumuri în formă de raze și peretii acestor drumuri erau formați irăși din români, care ședeau cu o statornicie care nu suferea nici o tulburare; astfel totul oferea un aspect întradevar impozant.

La mijlocul acestui caracteristic lagăr, a cărui împrejmuire era ceva automatic, pe câtă vreme masele din cuprinsul lui se agitau de avalma, era o schelă ridicată din scânduri, o tribună pentru oratori înconjurată de nenumărate drapele purtând colorile rusești și românești, printre care se mai întezăreau și nu prea frumoasele colorii ale unui singuratic și modest steag negru-galben.

Pe schelă stăteau cei doi episcopi Lemenyi și Saguna. Primul, un bărbat bătrân cu barba căruntă, cu fizionomie blajină și cinstită, în sutană neagră tivită cu roșu și cu o pălărie cu trei cornuri în cap. Al doilea, episcopul Sagna, o figură înaltă și robustă cu fizionomie tipică românească, încadrată de o barbă strălucitoare cu ochi mari și plini de foc și cu o expresie de sementie și șiretenie. El era doar cel mai frumos reprezentant al rasei sale. Îmbrăcămintea îi era întru toate asemănătoare celei a episcopului Lemenyi, dar mai îngrijită și mai elegantă.

Pe lângă acești fruntași se mai vedeau pe schelă și comisarii guvernului în paltoane garnisite cu găitane, apoi prefectul județului Hunedoara Vasile Nopcea, român de origine cu figura frumoasă și energică în vârstă mijlocie, apoi câțiva preoți, nobili și advocati.

Vasile Nopcea avuse în timpul din urmă un duel cu Ladislau Barcsay, un bărbat din una dintre cele mai distinse familii ungurești din țară și descendeat al principelui ardelean Acațiu Barcsay, din pricină că acesta îl numi >>valach<<. Acum însa Nopcea prea fudul de origina sa românească și se mindrea în public cu aceasta, ceea ce pe ungerii prezenți îi făcea să zâmbească.

Nu departe de această adunare populară, a cărei număr s-a fixat când cu 15 când cu 40 de mii, era postat un detașament de trupe austriece, ba mai era prezent și un general austriac, care însa își da aerul că ținuta lui este cu totul neutrală.

Ungurii care participau numai din curiozitate la această adunare, erau nemulțumiți chiar de la început, că generalul nu interveni și nici nu avea de cuget să intervina și să disolve cu forța adunarea, deoarece aceasta nu era o adunare a popilor pentru care românii posedau încuviințare.

În sfârșit adunarea fu deschisă cu o cuvântare plină de fraze și începu să ia înfățișarea meetingurilor ai carori martori au fost atât de adeseori în timpul din urmă, în toate părțile monarhiei austriece.

Suntem constrânși să mărturisim că până la acest moment nu am înțeles deloc contrastul brusc ce exsta între oratori și auditoriul lor. Căci pe cât de iritați, pătimași și înfuriați se înfățișau conducătorii revoluției românești pe atât de apătice și uluite rămâneau masele populare ale căror pasiuni intentiona să le excite întregul lux oratoric.

Dar sa ascultam:

Un bărbat cu exterior comun și neângrijit urcă la tribună. El este un avocat, român de origine, cu numele Bărnuțiu care și-a schimbat numele său urât mai întâi în Bărnuța apoi în Barnutin. E un bărbat plin de forțe și energie, cu mult talent oratoric și bun cunoscător al mușterilor săi din oras și de la țară.

Aruncându-si privirea cutezătoare și sălbatică peste mulțimea tăcută începu cu voce sonora:

>>Frați români! Voi care ați stăpânit odinioară această frumoasă țară împreună doară cu multe altele ajunși în sclavie ați pierdut vechia voastră proprietate istorică. Și nu o puteați pierde decât prin-un dușman care a ridicat aremele, forta brută împotriva voastră. Asa este?>>

Aceste două cuvinte din urmă le strigă cu voce tare ținând ambele mâini la gură, ca o pâlnie și întorcându-se împrejur.

Atunci ca mugetul mării urlă multimea din mii de gâturi >>Asa!<<

Dupa ce se făcu liniște iarăși ridică oratorul mâinile la gură și strigă:

Noi vrem deci să ne apărăm bunul nostru drept cu cuvântul și cu fapta. Asa este? <<

>>Asa!<< raspunsă din mulțime ca un tunet.

>>Noi suntem mai mulți și totuși ne- au izgonit tiranii, cele trei națiuni: unguri, sașii și secuii. Nouă ne zic: țărani, slugi, iobagi, pe câtă vreme ei își usurpă singuri numele de națiuni.

>>Români! să nu uitați de mărirea înaintașilor voștri, a stapinilor lumii a românilor.

>> Noi vrem sa fim în Ardeal a patra națiune!

>>Asa este?<<

>>Asa! << răsună din nou.

Nu vom reproduce la acest loc întreaga cuvântare, ci vom menționa numai că pretențiunile românilor care au fost comunicate adunării erau cuprinse în 16 puncte predate cu aceleasi manevre și cu întrebarea de încheiere: Asa este? la care întotdeauna urma ca răspuns urletul: Asa!

Dupa ce Bărnuțiu și-a terminat cuvântarea se perindară încă mai mulți oratori, mai cu seama advocați, studenți și clerici cari își schimbaseră reverendă cu haine civile.

Toate aceste cuvântări se învârteau parte în jurul gloriei românilor revendicate pe seama națiunii românești, parte în jurul sclaviei îndelungate pe care o suferiseră până în vremile împaratului Iosif care a sters iobăgia. S-a mai vorbit și despre marile poveri cu care sunt încărcăți și despre toate nedreptățile pe cari le-au suferit din partea celor trei națiuni și prin abuzurile singuraticilor și ale guvernelor.

Dar nimeni nu a făcut vreo amintire despre faptul că stăpânitorii de până acum i-a liberat pe iobagi de bunăvoie de poveri și ca au încercat cu toate mijloacele să duc aceasta liberarea la desăvârșire.

La unii dintre oratori patima se potențase întrât încât făceau spumă la gură, scrâsneau cu dintii și le curgeau lacrimile. Era cel mai sălbatic, dar totodata și cel mai înduioșător aspect ce se putea imagina.

Vorbiseră mai mulți; se auzea plânset cu suspine și înjurături, apoi urma o pauză de tăcere profundă până iarăși se auzi tunând un >>Asa!>>.

Acum urcă la schelă un tânăr zdravăn cu palton uzat. Palăria-i cade de pe cap și un păr buclat îi acoperă fața frumoasă. El conducea de

File de istorie

AȘA

- urmare din pag. 4 -

mână pe un bătrân neputincios, îmrăcat românește cu fața sfioasă și speriată, care-l urma umilit și fără voință. La tribună se opriră; bătrânul ingenuchie, tânărul îi puse mâna pe umăr, aruncă o privire sălbatică împrejur și începu:

>>Frați români! vedeți voi pe acest bărbat batrin? Fruntea lui onorabilă e plesuvă, ochi îi sunt stinși și membrele sale sunt lîncezite! Fraților, ceva nemaipomenit s-a întâmplat: feciorul acestui moșneag prietenul nostru, nobilul Micaș fost întemnițat în Cluj pentru că ne iubește, pentru că a cutezat să le spună opresorilor noastre dreptatea în față!

>>El șade acum în temnița cea întunecată, umedă și rece - auziti voi frați români? - fiindcă el nu s-a lingușit fiindcă el ascultă de poruncile dumnezeiești și nu mințește, ci își ridică sfânta lui voce cutezător și puternic pentru bunul nostru drept.

>>Astfel trateza cu noi aceste trei națiuni, cu noi al căror număr este de milioane, cu noi în al căror număr ei dispar ca un picur de apă!

>>Frați români ! oare să le mai suferim noi acestea ? asa e ca nu ?

>>Nu ! << stigă poporul la un semnal dat și ridică mâinile ca la jurământ.

>>Vedeți-l pe acest moșneag, - continuă oratorul - lacrimile i-au secăt le-a varsat toate pentru unicul său fiu. A fost la cei mari și puternici, dar părintele care se ruga pentru fiul său nevinovat i s-a arătat ușa și el fu amenințat cu bastonul care dezonorează. Frații români, noi îl vom desrobi pe Mincas ! Asa este ?

>>Asa!<< rasună ca un tunet din toate părțile Urmează să explicăm cititorului pentru ca să înțeleagă scenele acestea.

Micaș, fiul unui nobil român cunoscut, din pricina zgârceniei sale și asprimii față de cei câțiva țărani care îi erau iobagi, era avocat și unul dintre cei mai fanatici daco-români. El este identic cu acela căruia îi era rușine până în zilele din martie de numele său românesc și se numea Mikes, precum este știut că acesta este numele unei familii nobile de săcui al conților de Mikes. Pe urmă, își preschimbă acest nume iarasi în Mikas și mai târziu chiar în Mikassin. El este identic cu acela care le spuse ungușilor în coloanele unui ziar ardelean amenințându-i: să-si înfășoare vâluri negre împrejurul pălăriilor, dacă vor mai stăru pe lângă Uniune, ce va să zică unirea Ardealului cu Ungaria.

Micas este un bărbat cu maniere brutale, cu exterior respingător, talent mărginit, dar de o rară energie. A fost arestat pentru uneltiri și agitări secrete de care s-a făcut vinovat, de altă parte pentru amenințări exprimate în public, dar ulterior fu pus în libertate ca să poată fi complice la toate atrocitățile de care s-au făcut vinovate hoardele românilor din Ardeal.

Mosneagul care a jucat destul de stângaci rolul bătrânului Micas la meetinguri din Blaj, era într-adevăr tatăl avocatului; și el nu era nici de cât mulțămît cu ținuta fiului său, ci era foarte indignat de purtarea lui.

Din această scurtă descriere se poate vedea de ce mijloace se folosesc sefiile revoluției românești de a instiga pe frații lor împotriva elementului ungușesc și a umple inima lor de ură și razbunare împotriva acestora".

Dupa ce mai cuvintară încă multi între care și bătrânul Lemenyi, într-o formă mai împăciuitoare, apoi Șaguna care era un orator pe cât de impozant pe atât de bibaciu, adunarea se disolvă. Personele distinse urmară comisarilor și episcopilor în orașelul Blaj, lăsând diferitele mase populare peștrițe mișunând pe câmp.

În tot cursul adunării a domnit liniște și ordine și nu s-a comis nici un exces. Seara, străzile Blajului erau luminate".

Sandu Al Rațiu

Distorie literara

ÎN LUMINA PISCURILOR ...

Coșbuc și Rebreanu.

Lamura literaturii acestui colț de țară binecuvântat.

Ei au izbucnit din sate de sub culmi nordice semețe - fuioare de lumină pentru veșnicia românească ...

Coșbuc și Rebreanu, ca pâinea și sarea literaturii acestor plaiuri dominate de înălțimile tutelare ale Ineului și Pietrosului, ne-au veșnicit în lume.

Nedespărțiți în destin, complementari în arcul de aur al poeziei și prozei, ei compun dualitatea genialității și duratei artistice românești.

Adorația pentru Coșbuc se ridică în familia Rebreanu până la religiozitate.

Crescut în cultul "Baladelor și idilelor", fiul dascălului din Maieru îl va venera pe mai vârstnicul bard, feciorul popii din Hordou, în toate ocaziile, ca pe "înainte mergătorul" dinspre vările Someșului către înălțimile de sub cupola nemuritorilor, Academia Română.

Vasile Rebreanu, tatăl romancierului, fusese coleg de clasă și de bancă cu viitorul poet în vestitul liceu năsăudean. În casa Rebreanilor erau mereu prezente și datătoare de nădejdi, sufletul, versurile și amintirea poetului. Primele cadențele care i-au mângâiat copilăria marelui romancier erau cele din "Iarna pe uliță". Prima lui gazdă năsăudeană, pe când urma liceul, avea să fie aceeași. Primul succes de public avea să vină tot la Năsăud, recitând "El-Zorab".

Ei s-au văzut, însă, întâia oară în august 1908, în căsuța din Prislop. Rebreanu, tânărul, era cu 19 ani mai mic decât poetul. Când, în 1909, marele prozator pleca spre Bucureștiul marilor speranțe, în gara din Năsăud, dascălul își îmbrățișa fiul, cu binecuvântarea: "Să te ajute Dumnezeu să ajungi cât Coșbuc de mare!"

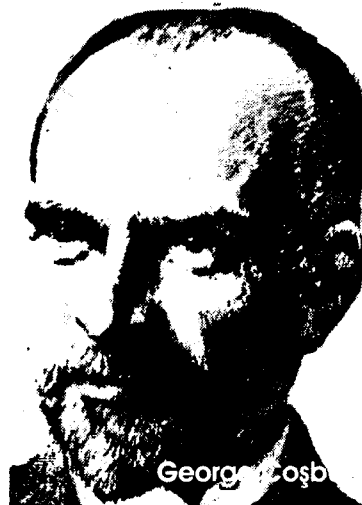
În tumultul capitalei, tot la poet va găsi prima îmbărbătare: "Muncă, răbdare, încredere".

Mai târziu, în 1931, Rebreanu va scrie unul dintre cele mai frumoase eseuri, intitulat "Coșbuc" (publicat în "Amalgam", Socec, București, p. 77-108). Rebreanu devine un vajnic apărător al poetului împotriva unor detractori care îi minimalizau valoarea. Dar venerația față de autorul neegalatei "Nunta Zamferei" îi prilejuia aceste cuvinte: "Poezia s-a născut în clipa când s-a născut omul pe pământ și va muri numai atunci când va dispărea ultimul om."

Un mare prozator elogia poezia.

"Tatăl meu, spune Rebreanu, a profitat și el de prietenia poetului și a plasat în Foița Tribunei câteva povești culese din gura poporului. A fost cel mai mare succes al său în literatură, dar și de foarte scurtă durată. Chiar anul acela, Coșbuc a plecat la București (1891 n. n.), chemat de Titu Maiorescu, în urma stăruințelor lui Slavici. Odată cu plecarea poetului de la Tribuna, cariera literară a tatălui meu s-a încheiat definitiv. A mai scris el, negreșit, un răstimp, dar numai pentru uzul familiei, care de altfel, se înmulțea vertiginos. Cu atât mai entuziasmat a devenit, în schimb pentru ascensiunea lui Coșbuc, parcă în succesele prietenului din copilărie și-ar fi gustat propriile-i izbânzii refuzate de soartă".

Mănat de dorul de acasă, Coșbuc reușise în câteva rânduri să revină pe locurile natale. Astfel, în vara lui 1908, marele poet își revede prietenii. "Apoi, într-o bună zi, ne-am pomenit cu Coșbuc la noi acasă, în satul Prislop, la trei kilometri de Năsăud. A venit să vadă pe tata, a stat toată după-amiaza la noi, a golit multe pahare de vin și a vorbit numai despre trecutul depărtat, când a început cochetăria cu muzele. Împreună cu tatăl meu, și-au reîmprospătat, parcă numai ieri s-ar fi întâmplat, mici pozne și ghidușii vechi de peste treizeci de ani, bucurându-se ca niște copii, ca și când, reamintindu-și trecutul, s-ar fi întors întradevăr înapoi, în timpurile fericite ale tinereții, pline de speranțe și iluzii. Eu am stat toată noaptea privindu-i și ascultându-l numai pe el. Era blând la înfățișare, și la glas, timid și stângaci. Cum a putut un om atât de dezarmat să înfrunte viața aprigă, necruțătoare, pătimașă și dornică de scandaluri din București. Cum a reușit să cucerească poziția cea mai înaltă, în mișcarea literară, în vârtejul acela pătimaș, unde invidiile, intrigile, hărțuierile, luptele violente tracasează și uzează chiar nervii cei mai oțeliți. Cum a

George Coșbuc

putut, oare, să îndure acest om bun, blajin, iertător și sfios avalanșele de atacuri, de insulte și suspiciuni cu care a fost gratificat din plin de îndată ce conștiința românească de pretutindeni l-a îmbrățișat și l-a recunoscut meritele. Sau poate că acestea l-au făcut să se izoleze, să-și închidă sufletul, să fie atât de muncit de dorul de acasă, de liniște și pace ..."

Am parcurs împreună una dintre cele mai nostalgice pagini rebreniene. "Muncă, răbdare, încredere", un adagio care l-a însoțit toată viața pe întemeietorul romanului românesc modern.

Ultimele sale cuvinte când se stîngea la Valea Mare: "... răbdare și încredere".

Nu se poate trece ușor peste acest episod al convorbirii, în trei, de la Prislop. Tatăl viitorului romancier, entuziasmat de talentul odraslei sale îi spunea cu mândrie

lui Coșbuc că Liviu a publicat deja două nuvele în "Lucaefărul" și că vrea să ajungă la București. Coșbuc nu s-a arătat prea încântat, dimpotrivă, l-a sfătuit cu prudență: "Eu unul nu te-ai sfătui să te apuci de literatură, dar știu bine că sfatul meu ar fi zadarnic și că nu l-ai asculta." Altul s-ar fi descurajat abandonând meseria scrisului. Poetul lăsase totuși o porțiță deschisă: "Dacă ai să vii la București, să treci pe la mine să mai vorbim..."

Așadar, izbucniseră ca niște fuioare de lumină de sub culmile noastre, ducând în

suflete merindea sfântă a datinilor, a dorului, a patimilor și a durerilor, asprimea și

dulceața limbii române în variantă primară, cea năsăudeană, revărsată apoi, cu neîntrecut meșteșug literar, în stihuri nepieritoare, ori în pagini de granit.

Purtau în inimi imaginea "filozofilor și plugarilor" înveșmântați în pânza firelor de tort, harnici până la epuizare, năpraznici în pornirile lor de mânie, de crez și de legi străbune ... "Și pe un fecior din preajmă, care își îmbrățișa și își săruta pământul ca pe o ibovnică ..."

O simbolică și frapantă suprapunere de destine.

Amândoi, după ce cunoscuseră gloria scrisului, se săvârșeau din viață prea tineri, înainte cu puțin de sfârșitul unor războaie blestemate, în câte un septembrie sumbru, unul al anului 1918, altul în 1944, fără să mai prindă ceasul închegării luminoase a câte unui vis, în fond, același dor. Primul, Unirea cea Mare, al doilea - redobândirea părții sfărțecate din trupul Ardealului milenar.

Mesajul celor doi creatori de capodopere este același în poezia "Noi vrem pământ" și, respectiv, în "Laudă țăranelui român".

Coșbuc:

"Pământul nostru-i drag și sfânt / Căci el ni-e leagăn și mormânt / Cu sânge cald l-am apărât / Și câte ape l-au udat / Sunt numai lacrimi ce-am vărsat / Noi vrem pământ!"

Rebreanu:

"Pentru țăranel nostru pământul nu e un obiect de exploatare, ci o ființă vie, față de care nutrește un sentiment straniu de adorație și teamă ... Pământul nostru are un glas pe care țăranel îl aude și-l înțelege."

Se stîngeau, biologic vorbind, la mari răspântii de istorie românească și de sângerări transilvane.

Până și mormintele le sunt în învecinare veșnică.

Așadar, ei, spiritual, prin creație, se zidiseră de vii în temeliiile unor mari idealuri naționale prin pagini nepieritoare. Prin opere durate din plămada patimilor și zvârcolirile mutute în cuvânt, în cărți-viziuni, ei au oglindit frământul secular al apărătorilor "graiului neamului" și al delnițelor sărutate, iarăși și iarăși, de Ion al Glanetașului...

Ziditori de capodopere, cu o răvnă aproape mitologică, spre lauda țăranelui român, născuți și trăitori în văi străjuite de statornicia piscurilor, au rămas mereu în linia întâi a creatorilor de frumos de pe aceste mândre plaiuri ale lui Fulger și Apostol Bologa.

Fiindcă, așa cum am mai spus, înainte de a fi ai Țării întregi și ai cititorilor de peste țări și mări, au fost întâi și întâi ai noștri, ca munții neîntrecuți, ca Ineul și Pietrosul - telurice repere analogice ... Și tot ca munții vor nemuri.

SEVER URSA

Maieru, 5 octombrie 2009

Personalități ilvene

PREOTUL, PROTOPOP ONORAR, IERONIM SLĂVOACĂ

Între forțele cărturărești ale Ilvei Mari, din ținutul Năsăudului, Ieronim Slăvoacă ocupă un loc aparte. Preotul și-a dedicat întreaga viață slujirii locuitorilor ilveni nu numai de la amvonul bisericii, nu numai prin prestația morală ci și prin cultură. Citise mult, scria la zărele românești din Sibiu și poseda o bibliotecă, pentru locul și timpul respectiv de proporții și valori puțin obișnuite.

Născut în familia gospodarilor ilveni de seamă, Ion și Catirina Slăvoacă și-a petrecut copilăria alături de frații săi Vasile, Marcu, Clement, Emil și Valere-care au devenit gospodari harnici-ajutându-și părinții la munca câmpului și creșterea animalelor.

În 1863 se înscrie la Școala Confesională din Ilva Mare, având ca învățător pe Pavel Gălan (autorul monografiei Historia comunii Ilva Mare), apoi pe Ion Constantin.

Urmează cursurile gimnaziului inferior (1870-1874) și apoi pe cele ale gimnaziului superior din Năsăud. În 1879 toamna începe cursurile Seminarului greco-catolic din Gherla, devenind în 1882 preot.

În perioada respectivă din vicariatul Rodnei studiază Teologia în Gherla opt studenți, majoritatea fii de preoți: "În anul I Anhidim Candale (Poiana) cu stipendiu de stat întreg, Ieronim Slăvoacă (Ilva Mare) cu jumătate stipendiu de stat, jumătate pe cont propriu".

În anul al doilea, datorită meritelor, Ieronim Slăvoacă primește jumătate stipendiu de stat, jumătate din fondurile grănicerești".

Vicariatul Rodnei prin preoții săi, în special, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea se angajează într-o susținută campanie de revendicare a dreptului la constituționalism și autonomie a Bisericii române greco-catolice prin elaborarea la Năsăud a unui mare memorandum în luna mai 1882. Ieronim Slăvoacă este prezent la acest sinod, precum și la cel din 30 octombrie același an, la care cei prezenți "insistă mai ales asupra necesității confirmării dreptului de alegere a preotului de către comunitatea sătească".

Datorită prezenței sale la aceste dezbateri și opiniilor exprimate și însușite pentru întreaga viață, scriitorul ilvean Mircea Vlădică îl așează pe preotul Ieronim Slăvoacă în „generația memorandistă.”

Devenind preot în Ilva Mare, Ieronim Slăvoacă se căsătorește cu Ana Gălan, fiica cronicarului ilvean și a dascălului său, având 13 copii dintre care 6 se sting din viață de mici, ceilalți devenind oameni luminați ai țării, amintindu-i aici pe: Titu-conferențiar universitar al Universității Daciei Superioare, Letiția-pictoriță și directoarea a Orfelinului „Vatra copiilor” din Orlat, Ieronim-inginer chimist. Tot în 1882 este primit în Astra ca membru pe viață (22-23 octombrie) alături de Zaharie Bulbuc din Măgura Ilvei devenind mentorul începutului ilvean al Astei.

Tânăr preot fiind, sprijină acțiunile dascălilor ilveni

pentru înființarea școlii din Luncă (pe atunci cătun al Ilvei Mari), lucru ce se va întâmpla în toamna anului 1882. Este director al Școlii Confesionale din Ilva Mare, dovedindu-se a fi un militant neobosit pentru a da știință de carte copiilor de țărani. Prezent la toate acțiunile la nivelul bisericii și al dregătoriei, a fost ales și a participat la toate acțiunile Comitatului Năsăud în mai multe legislaturi consecutive.

Prin munca desfășurată reușește construirea unei noi biserici, (la Ilva Mare) ce va fi sfințită în 26 octombrie 1885 de către vicarul Năsăudului „Grigore Moisiu”. Înființează „Reuniunea de împrumut și păstrare” din localitate care va deveni apoi Banca populară Ilva.

Ca om de cultură publică monografia „Historia Ilvei Mari” a socrului său și elaborează și publică „Historia Parohiei Ilva Mare.”

Constituindu-se cercul Astei la Ilva Mare, preotul Slăvoacă este ales președinte. Sub îndrumarea lui, sub auspiciile Astei au luat ființă:

- Biblioteca Minerva, formată din cărți primite de la Sibiu, procurate din fondurile Astei locale și întregite cu donația făcută de către pedagogul Vasile Gr. Borgovan.

- Reuniunea de cetire și cântări care a organizat „casina” cu abonamente la principalele ziare și reviste românești, maghiare și germane.

- Corul de plugari condus de învățătorul Leon Leonte.

Făcând parte din conducerea Societății de cultură „Mariana”, cu sediul la Rodna, s-a preocupat de organizarea activităților prilejuite de adunarea generală a acesteia desfășurată la Ilva Mare. Iată ce nota presa vremii: „Sunt 31 de ani de când reuniunea învățătorilor „Mariana”, de la înființarea ei până astăzi s-a prezentat mereu, în fiecare an cu lucrările sale de cultură în diferite centre ale comitatului nostru, pentru a-și împlini misiunea sa culturală pe aceste văi, dar încă o primire mai sărbătorească, mai impozantă, o ospitalitate mai românească ca și acum, de care am avut parte în mijlocul frunzei comune grănicerești Ilva Mare încă n-a putut vedea, încă n-a putut spera... zilele... petrecute pe romantica vale a Ilvei în creierul munților noștri grănicerești vor rămâne... zile plăcute și dragălașe amintiri... Misa solemnă, servită de 5 preoți, fala și mândria Ilvei și anume domni: Ieronim Slăvoacă, Zaharia Bulbuc, D. Mălai, I. Ciorceriu, I. Bal..., când parohul Ilvei Mari domnul Ieronim Slăvoacă ține o predică instructivă plină de învățături la finea căreia adresează învățătorimeii un călduros cuvânt de „bun venit”... Toastează mai departe... Ieronim Slăvoacă pentru membrii reuniunii Mariana”

Participanții din întreg județul au asistat apoi la un reușit program artistic care a cuprins recitări, coruri, piesa de

teatru, în trei acte Chezășia, având ca interpreți pe preotul Ieronim Slăvoacă (52 ani, având 12 copii) apoi preotul I. Ciorceriu, învățătorul pensionar I. Constantin, învățătorii I. Tivadar, O. Sasul, I. Galeșiu, L. Leonte, medicul G. Stoian, alături de țărani frunzași ai comunei.

În anul 1908 poposește pe meleagurile ilvene viitorul romancier Liviu Rebreanu. Acesta vizitează familia protopopului Slăvoacă nu numai de dragul Letiției ci și pentru a asculta opiniile respectatului preot memorandist. În acest timp a cunoscut pe venerabilul protopop Ieronim Slăvoacă din Ilva Mare care-l admira și încuraja și cu a cărui familie a cimentat pentru toată viața o caldă și durabilă prietenie, notează Fanny Rebreanu în volumul „Cu soțul meu”.

Protopopului Ieronim Slăvoacă i se datorează debutul scriitorului, ideea de a introduce în literatură un personaj din această localitate. „La o întrunire de duminică Aurel Sasu (prieten al lui Rebreanu), adresându-se parohului Slăvoacă, a relevat cât de frumos povestește și descrie lucrurile Rebreanu... Atunci părintele Slăvoacă s-a adresat cu blândețe, dar hotărât lui Rebreanu spunând:

- Domnule Rebreanu, ar fi o mare plăcere pentru noi dacă duminica viitoare ne-ai citi compoziția D-tale despre cele auzite de la veteranul Costan Gabor. Și Liviu sfios cum era, în după-amiaza sortită a citit în fața tinneretului schița intitulată Codrea, asistența rămânând foarte încântată de ea.”

Acest lucru îl aflăm și de la Ana Dr. Gălan, fiica protopopului: „Atunci tata se adresează cu blândețe, dar hotărât lui Liviu:

- Domnule Rebreanu, mi-ar face mare plăcere dacă duminica viitoare. Ne-ai citi o compoziție personală așa cum vă pricepeți... Aveți talent la povestit... Valorificați-l și în scris.”

În august 1909 are loc la Ilva Mare adunarea Despărțământului Năsăud al Astei la care fiind bătrân, părintele Slăvoacă, va lăsa loc generației tinere să se afirme. (vezi Teodor Tanco, Virtus Romana Rediviva, vol. VI, Bistrița, 1987, p. 196-197-

Polarizând în jurul său întreaga viață spirituală a satului Ilva Mare timp de peste 38 de ani, figura luminoasă a protopopului Ieronim Slăvoacă va dăinui peste timp. Casa în care a trăit se află și astăzi: „Tăticul nostru cald și luminos s-a îmbolnăvit și s-a stins” notează fiica Ana Dr. Gălan, în lucrarea amintită. Din ceruri sufletul lui răbdător veghează încă asupra oamenilor pe care i-a tubit țărânil noștri sprijiniți de intelectuali.

Prof. IERONIM URECHE Ilva Mare
Prof. ECATERINA MARIA HITICAȘ - Bistrița

Rebreniana

PREOTUL IOAN REBREANU DIN CHIUZA

Năsăud, cu fratele George Coșbuc, însă n-am dat peste ele. Poate că le voi afla, când nu le voi cerca. Altceva ce scriu despre el, aceea știi și tu. Cu studiu s-a ocupat puțin; limba maghiară o învăț mai greu ca toate, totuși Barit (Octaviu, fratele lui George Baritiu) încă-l stima. Ca vicepreședinte la societate mă suplinea adesea și se poartă onest cu membrii, nu mi-a cauzat nici o neplăcere.” (3). Aceasta e una din cele două scrisori a căror expeditor este și se vede din ele un stil viu, cu citate de om învățat și cu talent de povestitor.

Maturizant în anul 1883, este trimis de Episcopia Gherla pentru studiul teologiei la Budapesta. Aceste trimiteri se făceau cu elemente alese, absolvenți cu rezultate la învățătură deosebite, pentru a pregăti viitoarele cadre de conducere ale bisericii. Ioan Rebreanu nu se celibează, după cum se aștepta autoritatea bisericească, ci se căsătorește cu Emilia Mureșan, fiica preotului Vasile din Sasarm... După hirotonire este cooperant pe lângă socrul său, iar apoi titular în satul soției sale. Din cei șase copii ce-i are, Vasile Rebreanu va face și el teologia la Budapesta, obține doctoratul și va funcționa și la Liceul „Andrei Mureșanu” din Dej, ca profesor de religie, dar ortodoxă, deși provenea dintr-o familie greco-catolică. Totul de datorează unui diferend avut cu episcopul Gherlei, Iuliu Hossu.

Amintea Ioan Rebreanu în scrisoarea sa către Gavril Precup că va căuta documentele cerute în arhivă sa. Și a avut o arhivă de familie în toată puterea cuvântului. A păstrat totul: și biletele, și chitanțele, și facturi, și invitații diverse, programe ale unor spectacole, o adevărată imagine a omului Rebreanu și a vremii sale! Nu mai vorbim de scrisori. A notat pe fiecare scrisoare primită: data primirii, locul unde se afla, cu ce se ocupa în momentul respectiv, data în care expediază răspunsul. Totul cu o minuțiozitate rară și materialul pregătit pentru istorie. Te cuprinde o invidie și-l vezi model pentru ce noi nu suntem încă.

Am avut privilegiul să parcurg arhiva lui personală și surprizele au apărut; totul prin amabilitatea nepotului său Vasile Rebreanu, trăitor în municipiul Dej. Avea plăcerea corespondenței cu membrii familiei plecați la școli în alte localități, ori cu servicii, cu foști colegi cu care corespundează întreaga viață, cu mari personalități ale zonei, ori ale țării. Ne interesează aici corespondența sa cu personalități. Am selectat un număr de 27 de scrisori primite de la: Anton Precup, tatăl Dr. prof. Emil Precup, preot ca și el, Gavril Precup, de care aminteam mai sus, frate cu Anton, Iuliu Moisiu, academician Nasaud, Leon Scridon, Alexa Rocnean, din Beclean, Grigore Maior, redactor între 1890-1900 la „Gazeta Transilvania”, Aron Densuseanu, profesor univ. Iași, Vasile Gr. Borgovan, pedagogul și senatorul de Beclean-Gherța, Teodor Bulea, preot Chiuza, cel care-l apostrofa pe Liviu Rebreanu de nefolosirea toponimului Chiuza în opera sa... (L. Rebreanu îl numește pe Bulea, „văr bun al tatei”). (4), Paulus Boca, preot și profesor la Gherla, Alexandru Ciple, profesor, Alexandru Ghelner, preot, cel împotriva căruia tatăl lui Liviu Rebreanu scrisese câteva pamflete în ziarul „Drapelul” din Lugoj, pentru care e lăudat de „scrietoriul” Petru Muresianu- Sareganul; corespondența cuprinsă între anii 1880-1918. Toate aceste scrisori sunt inedite și se va începe publicarea lor, cu fotocopie după fiecare.

Ce cuprind ele? De la aspecte pur domestice, preocupări de carte istorică sau religioasă, almanahuri, viața comună a persoanelor cunoscute de expeditor și destinatar, viața

profesională, religioasă, politică etc. E de mirare cum au stat așa lucruri importante o sută de ani, fără să trezească interesul nimănui! (5). Exemplificări? Nu știi ce să selectezi, pentru că totul este util, important, spus de cei de mai sus. Scrisorile a căror destinatar este Ioan Rebreanu vin din localitățile: Năsăud, Brașov, București, Blaj, Cluj, Gherla, Rodna Noua (Șant), Bran, Schemnitz, Ierusalim, Iași, Sangeorz-Băi, Bistrița, Budapesta, Leșul Ilvei.

În scrisoarea adresată copiilor săi de la Beclean, (deși Becleanul este lângă Săsarm) îi întreabă: „Cu ce vă cuprindeți serile? Regele C (Carol) e mort. Când mi-a fost mai lipsă de el. (Se apropia războiul) datată: 1914, 9 ore, seara. Dumnezeu dispune”.

sau: „Magnif. D. I. Georgiu a fost vreo două săptămâni pe Someș. Atâta scriu pozitiv, că Rodnenii au cerut de preot pe Lucaci în șase rânduri, în frunte cu cavaler de Porcius. Excelența sa e în dilemă. Nu scriu ce va fi. Lucaci a mai competat și după Baia-Mare”. (Gavrilă Rebreanu, Gherla, 1902).

Mai trebuie relevată o latură deosebită a preotului Rebreanu: pasiunea pentru carte. Dacă sunt 150 de ani de la nașterea lui, și a ajuns până la noi cartea lui, poate fi considerată o performanță și un noroc. Ca și în ce privește scrisorile, și cartea, fiecare, are semnătura lui, și data, și locul, și localitatea. Așa este: Poeziile lui Andrei Muresanu, ed. I, Brașov, 1862; Istoria bisericii române, Istoria bisericii universale, Istoria pentru începutul romanilor în Dacia, de P. Maior, ediția Budapesta Gherla, 1883, editată de Societatea literară a junimii române studioase „Petru Maior”, dicționare, cărți apărute la Viena, Budapesta, în limbile română, germană sau maghiară. La acestea se adaugă un număr impresionant de almanahuri. Câteva titluri: (pe toate figurează numele lui!) Calendarul interesant, 1917, Calendar, 1903, Calendarul Asociațiunii, 1916, 1919, Calendarul ilustrat, Calendarul Aurei, 1911, Almanahul scriitorilor de la noi, Oraștie, 1911, Calendar, 1912, 1917, 1918, Calendarul Unirei, 1908, Calendarul Gazetei Transilvaniei, 1920, Calendarul de la Cluj, 1903, 1912, 1913, 1916. Importante nu sunt ele însele, aceste calendare, ci faptul că în paginile libere, rezervate însemnărilor, acest meticolos intelectual (ca mulți preoți la acea vreme nu erau), are și ține un jurnal de viață, fiind din acest punct de vedere și un memorialist, pe care, material, suntem datori să-l valorificăm separat. Doar până acum Ioan Rebreanu a fost un preot din tagma celor multi și anonimi.

Va urma

1. C. Plaiianu – Chiuza, veche vatră românească și leagăn al Rebrenilor, Ed. Viașa Creștină, Cluj-Napoca, 1998, p. 483-487.
2. Matricula botezațiilor pe anul 1859, poz. 16.
3. Arh. Statului Bistrița, fonf. G. Precup, nr. or. 1/3, fond 76.
4. N. Gheran-Tanarul Rebreanu, Ed. Albatros, Buc. 1986, p. 31.
5. Scrisorile, în original, în posesia autorului.

ION POENARU

C.P.N.

Duminica de vară ornitologică

Plimbare odihnitoare în depănat de gânduri cu voce tare. Călduț apoi răcoros cu bufniri de vânt ; codroșul grădinar mă salută de pe stâlpul porțiței c-o zvâcnitură de codiță, o codobatură patrulează pe creasta dranițelor din acoperișul grajdului, câțiva lăstuni trec doar un pic mai sus; sfrânciocul roșcat și o pereche de mărăcinari negricioși vânează insecte în fâneața abia cosită; când încerc a m-apropia bărbătușul s-ascunde după câpițe; mă prind în jocul de-a v-ați ascunselea, cu intenții paparazice, dar adversarul cu aripi e mai rapid și mai căpos decât mine. Renunț! Urc ușor în livadă; cetoniile se leagănă, se rotesc în carusele de umbrele albe (Carum, Daucus, Aegopodium, Heracleum, Angelica), mai înalte decât gardul! Urc mai greu, pe-un tobogan înmiresmat cu parfum de cimbrisor, pictat cu flori chemătoare de busuioac sălbatic, de Stachis și picurat cu gust de frăguțe, căpșuni de pădure și chimen răcoros! Fluturi cu aripi vătămate, o creșă cu bebeluși de jandarmi Pyrrhocoris, furnici la hojtit polenul scumpit de orhidee, coșai plângăcioși cu ochii abia spălați de rouă, antene-lungi (Cerambicide) miniaturale, agitate de foame și iubire, paianjeni -tâlhari mititei la umbra rozelor sălbatice, (uimitor cât de bine imita culorile și texturile florale), gale de cynipide pe frunze lucioase de fag. Pe sub umbra umedă a lizierei și margini ude de pârâiașe, orhidee lunguiețe (unele depășesc 60 cm. în talie!) ori globuloase, dar și alte frumuseți florale; perișor (Pyrola minor), orobance, le caut numele cu lupa din cerebel; lupoaie, verigei?! Vreo paj'zeci de sticleți au coborât în fâneață, scăpați de prea destula oblăduire a părinților sau adunat în gașcă, iar alături, vreo douazeci de cănepari au alcătuit asociația familială "Cannabina & comp."

Când trupul obosește, mintea se odihnește. dar când mintea obosește și trupul se îmbolnăvește, cuget așezat comod pe-o buturugă foarte ergonomică ce alcătuiește un taburet verde; cugetare care nu durează prea mult, pentru că în câteva minute, pantalonii mi-s plini de furnici! M-așezasem pe-un tron, care nu era al meu?!

Mă-ntorc spre lume, supărat, însetat și cu gambele pline de bășici (aud în spatele gândului, cum râd dușmanii mei!). Din molidișul nordic se ridică și-apoi aterizează într-un brădui uscat, zece forfecuțe, iar dinspre sudicul arc dulce-al măgurii, vine, vine, spre mine (adică spre cerul de deasupra mea!) culcă norii-n aripioare, o archebuză Apus melba (drepnea mare) ! Și-mi trece setea, usturimea, orice supărare...

Lăstunii viselor de vară

Sărbătoare la vecinii mei de peste drum, de sub streășina țatei Lenuța ; practic, la ei este sărbătoare tot timpul ! Se aniversază plecarea celor deja emancipați, se duminicește sosirea pe lume, a nou-eclozaților, se ospătește și se dansează sub cerul curbat de arșiță, în roiuri mici, în turbioane, cu cirituri de veselie. Îi vezi tăind scurt cornișele, retezând fulgerător hornurile joase, valsând elegant la mare înălțime, ca niște avioane minuscule (în spaniolă, Avion común), sau zvâcnind rok printre nucii, salcâmi, merii văratici de pe dealul Boboșa, de la șase dimineața, până spre orele înserării, doar atât cât să simtă fufioarele de parfum ce aburesc deasupra grădinii, din florile de regina nopții pe care nu le poți atinge cu lumina ; orarul floral e diferit, prințesele nocturne se deschid după apusul briliantului astru, până pe la fusul zece al zilei, doar atât cât să vadă hora lăstunilor și să le audă vocalizele în liniștitul cer de vară : pri, prii, pri-pri, prii ! La țară, de Sfântul Pantelimon, cad petale de mușcate din oalele de lut rânduite pe cerdacul lustruit de ploi, prin mușetelul - potecă moale, ce duce de ia porțiță la cămăruță ; pe aceeași terasă de lemn în ulcele ciobite, cu smalțul descojit, sub care se ghicesc umbre albastre-n petale de cicoare, se alină, gădilite de-o pană de boare, câteva fire sfoase de măghiran...

Concerte de sfârșit de vară

La cules de mere, pere, prune și necoapte alune. Covor de fructe verzi, arămite, murate, zdobite, mucegăite, putrede peste care zboară albine, muște, fluturi și viespi în roi. Încetul cu încetul se face oțetul, mierea, dulceața, pâlınca, se-nvață din toamnă, alfabetul. Îmi trag sufletul și rasuflarea de-mi odihnesc spatelul gârbovit pe trifoi și

ierburi moi. Stânjenesc de pe păturicea verde câțiva zdrențuți fluturi polyommatus, bondari bondoci și sirfi aiuriți. Ciulesc urechea, trag cu ochiul; prin prunii țepoși, se ceartă pițigoii mari cu cei suri, prin salcâmi ghimpoși ce țin coasta să nu alunecă, ticăie un măcăleandru, pe-un par în clenciuri cu mustăți de otavă face mătani, un june negricios de codroș, trei codobaturi păsăie peste vârfurile nucului, două ciocănituri, una bălțată ș-alta-n strai verde țopăie pe aceeași uriașă crangă uscată pe sub care se plimbă fără plasă de siguranță un scorțar-circar Sitta, o ceată de sticleți tilicăie pe scaii dipsacus mai nalți decât omul, s-aud voci de gaiți, care fac să scoboare ploaie, vorba lui badea George, le țin hangul un cârd de vreo 30 de ciori grive adăpostite în frasinii din livada bunicului Ciroaie, iar într-un colț umbrit de podirei (terasă, platou ușor înclinat) zăresc zboruri furtive de mierle ce-au dat iama în arbuștii de soc cu fructe pârguite.

Pe cer se unduiesc două aripi de șorecar, se agită lăstunii cu țipurituri de apropiată tristețe. S-a dus vara ca un fum! La drum! La drum!

Cobor cu traista aruncată peste umeri, siropul de mere îmi curge gădilat pe spate, ca să-mi fie mai ușor, cânt în murmurare, o obosită manea...

"Îmi fac casă-n Poderei
Să moară dușmanii mei!"

Emberiza citrinella

La fereastră, stau la prânz, mama aruncă cu gesturi largi de semănători, măiai și grâu la găinușe și puii mărișori; spionez prin ochiurile perdelei; de îndată ce stăpâna ocolului se îndepărtează un pic, pe arcuirile aurii desenate pe pământ din semințe, aterizează un cârd de vreo zece vrăbii și câțiva pițigoii mari; mare scofală, îmi zic, cu gândul la a doua îmbucătură și trag încă o dată cu ochiul; o duzină de vrăbiuțe cam galbene fâlfăie pe deasupra semilunelor de păpică și ciugulesc fără sfiala așa că am timp să le observ: nici una nu seamănă cu cealaltă! Târțița ruginie, cărămizie, marginile cozii (rectricele externe) spălate cu zăpadă, penițele de pe cap, gușă, burcă în toată gama Gogh; galben-gâlbenuș, galben-pai, lămâie, pierdut, șters, până la alb, sau trecut în ocră și cafeniu după sex și vârstă, pieptărașul pudrat cu cărămiziu pal, ocră-verzui, ocră gălbui (după caz) hașurat cu dungulițe fine, negricioase, spatel brun-măsliniu cu striuri de catifea neagră. O trâmbiță infernală sperie puicuțele mele, galbene (Emberiza citrinella, Bruant jaune, Yellowhammer, Goldammer, Geelgors, Gulsparr, Zigolo giallo, Escribano cerillo, Obyknovennaya Ovsyanka) care se ridică exploziv și se-nșiră-n zbor ondulat cu sinusoide lungi spre tăpșanul înșorit al Podereiului. Măine-i iau gâtul lui Cocoșila! -Și-l fac zamă!

Prunella modularis

Din nuș'ce supărare mi-am luat mânușile de grădinar și am început plin de enervare să dezrădăcinez rudele (aracii) de fasole. Mă-mpleticesc printre urzici, rugii de zmeur, tulpini țepoase de cardiaca, lațuri de volbură; din bolta lăstarilor uriași de zmeur ș-a socului de trei metri, se stropesc picuri chinezești de tortură. Prin încălceala asta vegetală, prin bolta viței de vie, aud ceva fâlfăială; mă tupilez după paravanul aracilor așezați pe poarta surii să văd hoțul, o arătare zburătoare de cenusă, o vrăbiuță fumurie; gâtul și pieptul sur-cenușiu-albăstrui, spatel brun-ruginiu striat cu umbre întunecate, coada brun-surie, ciocul brun-negricios, picioarele brun-roșcate. O zbârânăitoare brumată ca prunele printre care se furișează, așa cum îi spunele numele românesc și cel latinesc. Îmi place cum sună și în alte limbi: Accenteur mouchet (fr.), Järnsparv (sv.), Dunnock (en.), Passera scopaiola (it.), Acentor común (es.), Lesnaya Zavirushka (ru.), Heckenbraunelle (al.), Heggemus (nl.). Tihihih!, ihihih!, 'tiih', tiih!

Îmi smulg epoleții și decorațiile de general Fansulă, din degete, spinii de zmeur, din pantaloni îmi extrag țepii de talpa găștii, din țeastă-mi scutur funze de soc și viță. Omul frunzar merge mai departe.

Învățător Ilie Hoza
Școala Gen. "I.Ilieșiu" Anieș

Despre laureata Premiului Nobel 2009: Herta Müller

- urmare din pag. 1 -

Lista cărților publicate este lungă; la fel și cea a premiilor care i-au fost decernate. După *Niederungen* au urmat, *selectiv*, *Reisende auf einem Bein* [rom. *Călătore într-un picior*], Berlin 1989, *Der Teufel sitzt im Spiegel* [rom. *Dracul șade în oglindă*], Berlin 1991, *In der Falle* [rom. *În capcană*], Göttingen 1996, *Herztier* [rom. *Animalul inimii*], apărut în limba română la Iași, Editura Polirom, în 2006, în traducerea Norei Iuga. *Der König verneigt sich und tötet*, (eseuri) München 2003, de asemenea apărut și în versiune românească: *Regele se-nclină și ucide*, Iași 2005, până la ultima apariție editorială *Atemschaudel* [rom. *Leagănul respirației*], München 2009. Spre ilustrarea părții de lirică vom menționa aici *Die Klette am Knie*, poeme, 1997.

Dacă tot am amintit mai sus de premii o să și numim câteva (tot *selectiv*): 1981: Premiul literar „Adam-Müller-Guttenbrunn” al cercului de literatură din Timișoara; 1994: Premiul literar „Kleist”; 1999: Premiul literar Franz Kafka, acordat de Societatea Literară Franz Kafka din Austria; 2005: Premiul literar al orașului Berlin, culminând, în luna octombrie a anului în curs, cu Premiul Nobel pentru Literatură 2009, motivația juriului fiind: „densitatea poeziei și sinceritatea prozei cu care a descris plastic universul dezrădăcinaților”. O latură importantă a personalității laureatei de anul acesta este angajamentul ei în lupta pentru drepturile omului. Este, între timp, bine cunoscut faptul că Herta Müller a fost hăituită de regimul dictatorial ceaușist.

Deși ea fusese încă din anul 1999 pe lista nominalizaților pentru Nobel, în momentul în care i s-a comunicat decizia juriului pe anul 2009, surpriza scriitoarei a fost uriașă. Ea aducea, la 10 ani după Günther Grass, din nou renumitul premiu al Academiei suedeze în Germania. A urmat avalanșa de nestăvilit a presei scrise și audiovizuale, astfel că, aproape „peste noapte”, aceasta a devenit centrul absolut al mass media germane și internaționale. Unii critici literari de aici pun această decizie a juriului și pe seama conjunctural-istorică: tema ultimului roman *Atemschaudel* (în curs de traducere în românește) fiind cea a deportării șvabilor în Rusia (motivul mai sus amintit, al dezrădăcinării), potrivit-se foarte bine cu evenimentul căderii zidului din Berlin, eveniment de la care s-au sărbătorit trecerea a 20 de ani. Alții îi recunosc din start meritele deosebite în literatură, în vreme ce o altă categorie îi pune opera și în relație cu o biografie extrem de complexă.

Originalitatea scriitoarei cunoaște mai multe registre, unul dintre cele mai importante, în afară de cel al alegerii temelor, fiind acela de *create* la nivel de limbă. Chiar titlul ultimului roman *Atemschaudel* face dovada unui astfel de cuvânt/metaforă cu totul inedit, neexistent (încă!) în dicționarul german, (bazat pe sudarea a doua cuvinte: *Atem* [respirație, suflare] și *Schaudel(n)* [legăna(re)]). Frazele scrierilor ei sânt lungi, cu interferențe atât de tip semantic cât mai ales metaforic, lectura cerând timp, concentrare, răbdare. Acestea vor fi răsplătite prin intrarea într-un univers müllerian, unde forța de autenticitate se îmbină fericit cu mijloacele artistice pe care autoarea le stăpânește cu măiestrie și suveranitate. Poeta Herta Müller, în ale cărei creații recunoaștem și aplecarea către elementele fabulei, face și în această „indeletnicire” dovada ineditului, prin decuparea cuvintelor din presă (ziare, reviste) folosindu-se de așa numita tehnică a colajului, poemele reușind să intre și să se impună cu succes în lumea liricului.

Observ însă că am depășit (cu mult) spațiul de revistă pe care mi-l propusesem, așa că o să închei, referindu-mă la ziarul județean de aici (*Eßlinger Zeitung*) care într-un articol ce prezintă satul natal al scriitoarei, Nițchidorf, scria că tânăra generație nu-și aduce aminte de Herta Müller. Eu aș adăuga, fără teama de a greși, că Herta Müller nu mai aparține Nițchidorfului ci, definitiv, lumii întregii!

Damaschin Pop-Buia

**S-au născut:
februarie - octombrie 2009**

Nascuti Varzari Marius Andrei, Buburuzan Alexandra Răfăla, Bizau Florin Aurelian, Cobzalău Sergio Bogdan, Pop Mihai Ionuț, Cărbune Augustin Anamaria, Hoza Alina Maria, Luchi David Raul, Isip Toader Marius, Timiș Andrei, Nuțiu Alex Mihai, Bureacă Ovidiu Marian, Berende Ionuț Tinuț, Candale Alexandra Patricia, Motofeala Alin Alexandru, Ursa Laura, Tomi Cristian Laurencio, Tomi Roxana Yolanda, Ometiță Marius Valentin, Andronesi Mihai Cătălin, Candale Petrică Daniel, Deac Cristina Rebeca, Cioncan Vasile Marian, Ureche Vasile Dinuț, Scurtu Florin Ionuț, Brotnei David, Cobzalău Marius Ionuț, Sidor Lucreția Octavia, Cărbune Alexandra Maria-Annela, Pîrlea Lazărica Ioana, Sângeorzan Ionuț Florin, Rauca Cosmin Ionuț, Candale Ioana Marta, Ometiță Marius Vasile, Sighiartău Natalia, Bora Ioana Maria, Sidor Naomi Petruța, Sângeorzan Lucian Robert Aurelian, Ureche Denis Ionuț, Gălușcă Iacob, Ursa Liviu Marius, Flămînd Augustina, Mogovan Iemina Aura, Dunca Ariana Larisa Elena, Cărbune Aurel Grigore, Scripeț Ionuț, Chisaliță Emanuela Cornelia, Vranău Maria Cornelia, Ariesian Vanessa Johanna, Coruțiu Alexandra, Ursa Daniela Elena, Berendea Silvestru Gabriel, Pop Silviu Ionuț, Dumitru Florin Antonio, Hoza Răzvan Gabriel, Boldiș Dănuț Viorel, Negrușeri Darius Ionuț, Hârjoabă Mălina Maria, Cotu Dora Virginia, Ometiță Violeta Maria, Sângeorzan Vasilica Maria, Avram Alexandra Maria, Petri Nicușor Alin, Voicu Marius Andrei, Roman Alice Ecaterina, Bereza Alex Hantel, Vițălaru Silvia Daniela, Borș Andreea Dorina, Luchi Robert Daniel, Candale Andreea Maria, Hădărău Aurelian Alexandru, Varvari Adrian Ionuț, Dărăban Diana Natalia, Dărăban Raul Daniel, Rebrîșorean Nicolae, Tiron Alice Diana, Ometiță Abner Vasile, Hoza Silvia Elena, Scridonesi Alina Felicia, Cordoș Alisia Estera, Bizău Iacov, Gyorgy Anyă. Roman Ioana, Chisăliță Ilie, Vertic Lucian Mihai, Istrate Livia Daniela, Avram Silviu Cristian, Cîrceie Priscilia Damaris, Ometiță Gina Andreea, Barna Elena Maria, Pui Oana Viorica, Bolfă Maria Carmen, Berendea Andrei Ionuț, Pui Florica, Popa Raluca Laura, Pui Daniel, Naroș Alicia, Mihăilă Ionuț Victor, Măgurean Grigore Dorel, Bultă Alexandru, Bulța Saveta, Bulța Toma.

Să crească mari, frumoși și sănătoși!

**Au decedat:
februarie - octombrie 2009**

Cioncan Ionel - 45 ani, Ureche Palagia - 79 ani, Istrate Floarea - 64 ani, Cărbune Victoria - 47 ani, Partene Domnica - 86 ani, Istrate Vasile - 70 ani, Sidor Mărioara - 77 ani, Roș Leon - 55 ani, Cicioc Viorica - 81 ani, Buia Victoria - 80 ani, Croitor Valer - 71 ani, Candale Trofim - 87 ani, Avram Filon - 88 ani, Ureche Floarea - 72 ani, Clein Vasile - 47 ani, Pop Ionel - 75 ani, Ince Nastasia - 45 ani, Naroș Iulian - 85 ani, Balotă Marian - 75 ani, Măgurean Sabina - 74 ani, Birta Cornelia - 70 ani, Ureche Vasile - 84 ani, Ursa Lazăr - 64 ani, Nuț Mărioara - 58 ani, Pîrlea Aurel - 50 ani, Candale Nistor - 80 ani, Bode Elisabeta - 81 ani, Isip Iacob - 55 ani, Avram Lazăr - 49 ani, Vertic Petru - 87 ani, Negrușer Dorina - 49 ani, Bouțan Docea - 84 ani, Candăle Valeria - 85 ani, Crețu Onișor - 61 ani, Mihăilă Firoana - 90 ani.

Dumnezeu să-i odihnească!

**S-au căsătorit:
februarie - octombrie 2009**

Pașcan Dan Alexandru și Dumitru Lucreția, Petruș Marius Cristian și Andronesi Ioana-Simona, Negrușeri Ionel și Ureche Ioana-Maria, Cîrceie Viorel și Cacioc Ana-Maria, Varvari Grigore și Berendea Lucreția, Sângeorzan Ioan și Silitră Mirela-Diana, Ilieșiu Petrică și Birta Floarea, Lorințiu Lazăr și Cimuca Lucreția Ramona, Borș Vasile și Ureche Aurelia, Dumitru Viorel și Șotropa Livia, Hodoroga Vasile și Ometiță Florica, Băieș Emanuel și Berende Daniela-Aristina, Popicica Vasile și Vasilica Mărioara, Andreicuț Ioan-Nicolae și Lăzăroaie Sanda Maria, Pernjakovic Dragi și Jovanovic Lenuța Luminița, Varvari Alexandru și Iluța Elena, Mureșan Vasile Lazăr și Corșeanschi Adriana Livia, Ureche Leontin și Tomoioagă Voichița, Flămînd Grigore și Bora Senia Anca, Cozma Grigore Marinel și Hădărău Monica Ilieșca, Dumitru Viorel și Cărbune Camelia Ilieșca, Crețiu Dan și Bolfă Lucica Maria, Căuțișanu Constantin și Deac Ana, Maxim Dumitru Daniel și Bolfă Augustina Veronica, Catarig Macedon Ionuț și Prisecaru Victorița Maria, Mogovan Iosif și Vasile Elisabeta, Nuț Dorin și Marcu Maria, Lorinț Vasile și Cărbune Gabriela Ancuța, Cănpăn Iosif Gavrilă și Pui Paraschiva, Pavelean Irinel Ioan și Bulbuc Antonia Lenuța, Moisil Daniel Ioan și Pop Paraschiva, Bontaș Ovidiu și Zavaschi Anamaria Sorina, Anghi Ștefan Iulian și Cărbune Ionela Maria, Bizău Emil și Andronesi Maria, Strugar Marius Alin și Cămpăan Sanda Cristina, Ureche Vasile Titus și Istrate Maria, Lica Ioan și Pui Maria, Leite Eduardo Bruno și Bogdan Bianca Maria, Mihali Florin și Ureche Anuța, Vasilica Daniel Ioan și Buia Daniela, Sidor Vasile Viorel și Boca Lucica, Pui Ioan și Hoha Lucreția Maria, Nuț Emanuel Pavel și Chisăliță Lucreția, Născuț Petru și Bulța Anuța, Terșanschi Vasile și Negrușer Florica, Mogin Ionel și Birta Florica, Ardelean Luțu Vasile și Pop Buia Victoria.

Casă de piatră!

Ofițer de stare civilă,
Elena Cărbune

Rebus

NOBEL-UL ÎN LITERATURĂ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1						R					
2											
3											
4											T
5	E										
6											
7											
8											
9					L						
10											
11					A						

ORIZONTAL: 1) Laureată a premiului Nobel în literatură din acest an născută Nitzkydorf în 1953, Banat, formată la Universitatea din Timișoara și trăitoare în România până la vârsta de 34 de ani, autoare a peste 25 de volume de cărți (Herta) - Râu în Brazilia. 2) Laureat al premiului Nobel pentru literatură din anul 1966 (Șmuel Iosif, 1888-1970, Israel), din opera căruia indicăm: "Și ce e strâmb se va îndrepta..." sau "Ieri-alaltăieri" - Premiul Nobel din anul 1964 (Jean-Paul, 1905-1980, Paris-Franța). Cărți: "Existențialismul este un umanism", "Cuvintele", iar motivația juriului următoarea: "pentru opera sa bogată în idei și străbătută de dorința de libertate și adevăr, operă care a exercitat o mare influență asupra epocii noastre". 3) Începuturile lui Eminescu! - În opoziție cu minimal" (fem.). 4) Piatră de hotar (inv.) - Nume purtat de mai mulți regi, dintre care cel mai cunoscut a fost cel Mare (al doilea, 558-528 î. Hr.), rege al statului persan. 5) Laureatul premiului Nobel pentru literatură din anul 1994 acordat Japoniei (Kenzaburo, n. 1935), cărți: "Perversii" sau "Jocul secolului" - Zeul monedei de aramă (Roma) - Bis! 6) Despre acest laureat din anul 1924, însuși Rebreanu al nostru spune: "Marele polonez a avut geniala intuiție de a păstra o distanță egală între pastorală la Georges Sand și naturalismul brutal la Zola", iar juriul decretează, "pentru grandioasa sa epopee națională <<"Țăranii">> (Wlodek Stalislav, 1867-1925). - Întrebare. 7) Sașiu - Începuturile egoismului - Cu un caracter comic grotesc, caricatural. 8) Oraș în Turcia - Jian Barbu - Sortiment de cafea. 9) Nicu Kovaci - Mare poet al literaturii de limbă engleză, câștigător al premiului Nobel pentru literatură din anul 1948 (1888-1965, Anglia), autorul volumelor de poeme: "Țara pustie" sau "Pădurea sacră", iar juriul își motivează decizia astfel: "pentru contribuția sa remarcabilă, de pionerat, la poezia zilelor noastre" - Notă muzicală. 10) Laureatul din anul 1989, scriitor spaniol (n. 1916), părintele romanelor realiste "Familia lui Pascual Duarte" sau "Stupul" - Scriitor din fosta Iugoslavie (Bosnia, 1892-1975), decernat cu premiul Nobel în anul 1961. Romane: "Domnișoara" (1945), Curtea blestemată (1954). 11) Localitate în Arabia Saudită - Soția lui Manole - Intră prin zid!

VERTICAL: 1) Scriitor belgian de limbă franceză (Maurice, 1862-1949), laureat în anul 1911, dintre cărțile căruia amintim: "Orbii" (1890) sau "Interior" (1895). 2) Rege al orașului Sagaș din Mesopotamia (sec. 21 î. Hr.) - Scriitor și filosof german (Rudolf Christian, 1846-1926, Germania), autorul lucrărilor "Istoria și critica noțiunilor fundamentale ale prezentului" sau "Curenți spirituale contemporane", câștigătorul premiului Nobel pentru literatură din anul 1908. 3) Lene! - Al zecelea câștigător al premiului Nobel pentru literatură (Paul, 1830-1914, Germania), cu următoarea calificare a juriului: "ca omagiu pentru desăvârșita sa artă, pătrunsă de concepția idealistă, realizată pe parcursul unei lungi și importante activități ca poet liric, scriitor dramatic, romancier și autor al unor nuvele de renume mondial" Din creația sa amintim: "Nuvele" (1855), "Patru nuvele noi" (1859) - Notă muzicală. 4) Rangă specială din oțel - Creatorul tuturor bunurilor - Lele de la țară. 5) Tatăl unor uriași care stăpâneau cetatea Hebron din sudul Canaanului - O jumătate a plantei aloei! 6) Ultimul câștigător al premiului Nobel pentru literatură din secolul trecut (Gao, China). 7) Mai mult decât șmecher - Slujbă modernă. 8) Câștigătorul premiului Nobel din anul 1957 (Albert, 1913-1960, Franța), din creația sa menționăm: "Străinul" (1942) și, mai ales, "Ciurma" (1947) - Tunde! 9) Râu și localitate din Turcia - Localitate în Ungaria - O jumătate de rudă! 10) Homogenised Tobacco Leaf (abr.) - Poet grec (Ghioghios, 1900-1971, Grecia) căruia i s-a decernat premiul Nobel în anul 1963 "pentru eminenta sa operă lirică, inspirată de o profundă dragoste pentru lumea elenică a culturii. Volume de poeme "Strofe", Cotitura". 11) Este considerat "cel mai mare poet englez al secolului", deși este irlandez (William Butler, 1865-1939, Irlanda), a luptat pentru independența țării sale, i s-a decernat premiul Nobel în anul 1923, iar volumele sale de poeme mai importante sunt: "Mosada" și Rătăcirile lui Oisín - A deseca.

DICȚIONAR: CAHY, TEH, AES, LUS, KNA, UGME, LOM, LEA, ENAC, ARAS, HTL

Dezlegarea careului "Ursitoare": SHAKESPEARE-OUR-EMERSON-AGILE-NAIM-ROST-PASCAL-T-T-CALM-NU-ASOCIAT-DIC-ETON-IIA-A-ENESCU-BUN-SELB-HASDEU-OC-UN-ZEE-R-PANCATANTRA

MACAVEI AL. MACAVEI

Redactor-șef: ICU CRĂCIUN
Redactori: Viluț Cărbune, Ilie Hoza, Macavei Al. Macavei, Mircea Prahăse, Alexandru Rațiu, dr. Lazăr Ureche, Liviu Ursa
 Corespondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania); Alex Pop (SUA)
 Corectură: Mircea Prahăse
 Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.
 Adresa redacției: Muzeul Cuibul visurilor Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSAUD
Machetare: Icu Crăciun
Tehnoredactare computerizată și tipar: IMPRES srl Bistrita str. N. Titulescu, nr. 18, tel/fax: 0263 238027, 223201 ISSN 1224 - 643